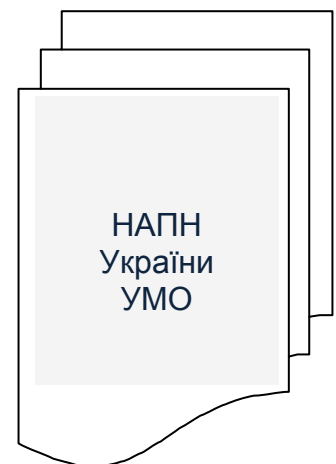

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ**

ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ

Науково-методичний центр координації закладів
післядипломної педагогічної освіти, регіональних та міжнародних зв'язків

**ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ
ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ**

Частина 1

*Науково-методичний посібник
за редакцією Чернишової Є.Р.*

Київ – 2012

УДК 373.2.07:005.591.6

ББК 74.10р

Ф79

Рецензенти:

- В. І. Маслов** — доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри менеджменту освіти, економіки та маркетингу ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України;
- Н. М. Скоробогатько** — кандидат філологічних наук, доцент науково-організаційної роботи ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України;
- В. У. Кузьменко** доктор психологічних наук, професор Національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова.

Упорядники:

Любченко Н. В., директор Науково-методичного центру координації закладів ППО, регіональних та міжнародних зв'язків ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України;

Прокопенко О. А., методист вищої категорії Науково-методичного центру координації закладів ППО, регіональних та міжнародних зв'язків ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України;

Виноградова А. С., старший лаборант Науково-методичного центру координації закладів ППО, регіональних та міжнародних зв'язків ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України.

Формування інноваційного простору дошкільної освіти: наук.-метод. посіб. / упоряд. Н. В. Любченко, О. А. Прокопенко; А. С. Виноградова за ред. Є. Р. Чернишової / Ун-т менедж. освіти НАПН України. — К., 2012. — Ч. 1. — 112 с.

Посібник розкриває мету, завдання, зміст діяльності Всеукраїнської школи новаторства керівних, науково-педагогічних і педагогічних працівників, яку створено в рамках науково-методичного комплексу «Консорціум закладів післядипломної освіти» державним вищим навчальним закладом «Університет менеджменту освіти» НАПН України.

Авторами запропоновано низку теоретичних питань щодо формування інноваційного освітнього простору дошкільної освіти та висвітлено новаторський досвід дошкільних навчальних закладів України, які є учасниками Школи новаторства.

Призначено для науково-педагогічних, педагогічних працівників обласних закладів післядипломної педагогічної освіти, керівників регіональних експериментально-дослідницьких лабораторій, творчих груп, працівників Р(М)МК(Ц), завідувачів дошкільних навчальних закладів на допомогу з питань підвищення їхнього фахового рівня, впровадження інноваційних педагогічних технологій дошкільної освіти.

*Схвалено науково-методичною радою
ДВНЗ «Університет менеджменту освіти»
(протокол № 5 від 27 червня 2012 р.)*

© ДВНЗ «Університет менеджменту освіти», 2012

ЗМІСТ

Чернишова Є. Р. Мета та зміст діяльності Всеукраїнської школи новаторства керівних і педагогічних працівників з питань дошкільної освіти.....	5
Любченко Н. В. Окремі аспекти координації науково-методичної діяльності закладів післядипломної педагогічної освіти з питань дисемінації передового педагогічного досвіду в рамках Всеукраїнської школи новаторства	8
Муравйова Н. В., Федорова О. О. Формування інноваційного простору дошкільної освіти	13
Сіданіч І. Л. Освітнє середовище комплексу «дошкільний навчальний заклад – загальноосвітній навчальний заклад I ступеня»: педагогічний аспект	23
Прокопенко О. А. Професійна «Я-концепція» педагогів-дошкільників	27
Поніманська Т. І. Співпраця науковців і практиків дошкільної освіти в підготовці педагогів до гуманістичного виховання	29
Кузьменко В. У., Кудикіна Н. В. Впровадження оновленої програми виховання і навчання дітей віком від 2 до 7 років «Дитина»	32
Вороніна Т. В., Стеценко І. Б. Інформаційна підтримка інноваційного простору дошкільної освіти (на прикладі видань редакції «Дитячий садок» видавництва «Шкільний світ»)	35
Дорошенко Г. П. Про впровадження ІКТ в освітній простір дошкільного навчального закладу	37
Полякова Л. С. Використання інноваційних та інформаційних технологій у реалізації наступності дошкільної і початкової школи (з досвіду роботи школи-садка «Пролісок» м. Києва)	41
Чайка З. В. Упровадження інформаційно-комунікаційних технологій у практику роботи з дітьми дошкільного віку (з досвіду роботи ДНЗ № 1 м. Шепетівка Хмельницької області)	44
Сучок В. Є. Упровадження технологій морально-духовного виховання у дошкільному навчальному закладі (з досвіду роботи ДНЗ № 4 м. Южне Одеської області)	47
Примірне положення про Всеукраїнську школу новаторства керівних, науково-педагогічних і педагогічних працівників	50
Інформаційний банк даних перспективного педагогічного досвіду Всеукраїнської школи новаторства з питань дошкільної освіти (за інформацією обласних закладів ППО)	53
Література	109
Відомості про авторів	111

МЕТА ТА ЗМІСТ ДІЯЛЬНОСТІ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ НОВАТОРСТВА КЕРІВНИХ І ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ З ПИТАНЬ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Сьогодні національна система освіти є основою розвитку особистості, суспільства, держави в цілому, запорукою майбутнього України. Вона є визначальним чинником політичної, соціально-економічної, культурної та наукової життєдіяльності суспільства. Тому динамічний розвиток інформаційно-технологічного суспільства у ХХІ ст. вимагає від керівників освіти та педагогічних працівників адекватного задоволення професійних, фахових і посадово-функціональних запитів у процесі їхньої перепідготовки та модернізації системи підвищення кваліфікації відповідно до сучасних вимог суспільства і європейських стандартів в умовах демократичного розвитку.

Відповідно до завдань державної політики щодо ролі і значення дошкільної освіти України на сучасному етапі, коли визначено її обов'язковість для дітей дошкільного віку, необхідні конкретні та дієві заходи з модернізації дошкільної освіти. Це визначено Законом України «Про внесення змін до законодавчих актів з питань загальної середньої та дошкільної освіти щодо організації навчально-виховного процесу», Указом Президента України від 30.09.2010 р. «Про заходи щодо забезпечення пріоритетного розвитку освіти в Україні», Концепцією Державної цільової програми розвитку дошкільної освіти до 2017 р., резолюцією І Всеукраїнського з'їзду педагогічних працівників дошкільної освіти України.

У сучасних умовах модернізації дошкільної освіти особлива увага приділяється ролі дошкільного закладу як організатора освітнього середовища для розвитку особистості. Дошкільна освіта є першою ланкою у неперервній системі освіти, від її старту залежатимуть якість та динаміка особистісного розвитку, життєвого спрямування та світорозуміння дорослої людини.

Сучасні тенденції розвитку дошкільної освіти характеризуються переходом від традиційної моделі виховання до розвивальної конструктивної моделі, орієнтованої на результат. Потрібно створити сприятливі умови для особистісного становлення й творчої самореалізації кожної дитини, формування її життєвої компетентності. Саме на цьому пріоритеті – ідеї дитиноцентризму – наголошував Президент Національної академії педагогічних наук України В. Кремень на І Всеукраїнському з'їзді педагогічних працівників дошкільної освіти, який відбувся 5 листопада 2010 р. Це передбачає поступовий перехід від навчально-дисциплінарної моделі до особистісно орієнтованої.

Необхідність вирішення проблем ефективного науково-методичного супроводу дошкільної освіти ставить перед системою післядипломної педагогічної освіти завдання розвитку та забезпечення стратегічних і тактичних функцій у напрямі постійного вдосконалення фахової майстерності керівників і педагогічних працівників освіти.

Перед системою підвищення кваліфікації керівників і педагогічних працівників дошкільної освіти поставили завдання:

- приведення професійної компетентності педагогічних працівників дошкільної освіти у відповідність до стандартів освіти;
- розвиток творчого потенціалу, педагогічної майстерності, професійної активності вихователів;

- формування готовності педагогів до інноваційної освітньої діяльності, їхній професійний розвиток і створення системи безперервного навчання;
- підвищення інтелектуального і загальнокультурного рівнів;
- створення ефективних технологій освіти дорослих для підготовки педагога до діяльності в інноваційному режимі.

Державний вищий навчальний заклад «Університет менеджменту освіти» НАПН України здійснює комплекс заходів щодо пошуку, запровадження та реалізації інноваційних педагогічних технологій у широку педагогічну практику, підвищення фахового рівня працівників освіти, зокрема дошкільних навчальних закладів України, координації науково-методичної діяльності регіональних інститутів післядипломної педагогічної освіти. У 2009 р. в УМО засновано науково-методичний комплекс «Консорціум закладів післядипломної освіти». У січні 2011 р. Університетом в рамках науково-методичного комплексу «Консорціум закладів післядипломної освіти» започатковано Всеукраїнську школу новаторства керівних, науково-педагогічних і педагогічних працівників, яка є формою підвищення фахового рівня зазначених категорій працівників. Організацію діяльності Школи забезпечує Науково-методичний центр координації закладів післядипломної педагогічної освіти, регіональних та міжнародних зв'язків Університету. Метою діяльності Школи є виявлення, популяризація інноваційних педагогічних технологій та всебічне впровадження їх у педагогічну практику, пропаганда новаторського досвіду для підвищення фахового рівня керівних, науково-педагогічних і педагогічних працівників навчальних закладів України всіх типів, зокрема, дошкільних, загальноосвітніх, позашкільних, професійно-технічних, вищих навчальних закладів та закладів післядипломної педагогічної освіти.

Робота Школи здійснюється за такими напрямками:

- визначення актуальних потреб щодо науково-методичного забезпечення інноваційної діяльності закладів зазначених типів;
 - організація підвищення професійного рівня слухачів Школи на науково-методичних засадах через залучення до роботи у Школі науково-педагогічних і педагогічних працівників НАПН України, Університету;
 - створення «інтелектуального клімату» для творчої співпраці науковців та практиків.
- Основні завдання і, що стають перед Школою, такі:
- вивчення і популяризація педагогічних технологій та вирішення проблем оновлення й модернізації змісту дошкільної освіти;
 - обмін досвідом роботи;
 - пропаганда перспективних моделей новаторського досвіду з актуальних проблем педагогічної та управлінської діяльності;
 - удосконалення фахової компетентності та педагогічної майстерності педагогічних та управлінських кадрів;
 - створення «інтелектуального клімату» для плідної співпраці однодумців, науковців та практиків.

Всеукраїнська школа новаторства керівних і педагогічних працівників дошкільної освіти є формою підвищення фахового рівня керівних та педагогічних працівників дошкільної освіти, яка діє у складі громадського об'єднання науково-методичного комплексу «Консорціум закладів післядипломної освіти».

До діяльності Школи запрошуються наукові та науково-педагогічні працівники

установ Національної академії педагогічних наук України, Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, регіональних інститутів післядипломної педагогічної освіти, досвідчені й визнані фахівці дошкільної освіти (науковці й практики) з усіх регіонів України, автори інноваційного досвіду, представники галузевих видань, засобів масової інформації.

Засідання Школи відбуватимуться на базі Університету, інститутів післядипломної педагогічної освіти, дошкільних навчальних закладів, які мають новаторський досвід педагогічної й управлінської діяльності, що є соціально значущим для оновлення та модернізації системи дошкільної освіти і характеризується високою ефективністю й результативністю його впровадження.

Для виконання завдань Школи, забезпечення колегіальності у схваленні рішень, розробки напрямів діяльності створено координаційну раду Школи.

За рішенням координаційної ради найкращі учасники Школи й автори найкращих розробок отримують сертифікат встановленого Університетом зразка.

Форми діяльності Школи:

- науково-практичні конференції, семінари-практикуми, лекції, тренінги, форуми, «круглі столи», консультації, творчі звіти тощо;
- презентації авторських лабораторій, опорних дошкільних закладів;
- моделювання навчальних занять;
- обговорення й рецензування педагогічних та управлінських проектів;
- виставки педагогічних ідей і технологій;
- створення творчих груп з педагогів, які бажають розробити методичний матеріал за певною темою;
- створення «проблемних» груп для вивчення й аналізу конкретної педагогічної проблеми;
- самостійна робота запрошених до участі в Школі для опрацювання відповідної літератури, застосування у навчально-виховному процесі окремих інноваційних методів, прийомів, засобів, форм роботи, елементів інноваційних технологій тощо.

Науково-методичним центром координації закладів післядипломної педагогічної освіти, регіональних та міжнародних зв'язків розроблено комплект документів:

- положення про Всеукраїнську школу новаторства керівних та педагогічних працівників дошкільної освіти;
- створюється база новаторів та педагогічних технологій;
- визначена орієнтовна програма роботи Школи;
- формується дидактична база Школи.

Загалом, створено науково-методичну та організаційну бази Школи новаторства, здійснюється етап впровадження Школи.

Сьогодні Школа новаторства по-справжньому згуртувала заклади післядипломної освіти на шляху пошуку та запровадження сучасних моделей супроводу професіоналізації педагогічних і управлінських кадрів в умовах інноваційного розвитку галузі.

У методичному посібнику з серії «Бібліотечки Всеукраїнської школи новаторства» розглядаються теоретичні питання формування інноваційного освітнього простору дошкільної освіти, розкривається новаторський досвід трьох дошкільних навчальних закладів України, які є учасниками Школи новаторства, називаються адреси передового педагогічного досвіду з банку даних Школи новаторства.

Любченко Н. В.

м. Київ

ОКРЕМІ АСПЕКТИ КООРДИНАЦІЇ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДІВ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ З ПИТАНЬ ДИСЕМІНАЦІЇ ПЕРЕДОВОГО ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСВІДУ В РАМКАХ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ НОВАТОРСТВА

У сучасних умовах модернізації освітньої галузі, вдосконалення нормативно-правової бази функціонування вищої школи актуальними є питання ефективного функціонування системи післядипломної освіти, яка передбачатиме мотивацію громадян до безперервного фахового й особистісного вдосконалення, що обумовлює необхідність наукового пошуку ефективних механізмів управління.

Статутом державного вищого навчального закладу «Університет менеджменту освіти» НАПН України одним із головних завдань його діяльності визначено координацію діяльності закладів післядипломної педагогічної освіти України. Спільною місією учасників науково-методичного комплексу «Консорціум закладів післядипломної освіти», засновником якого є Університет, є забезпечення динамічного партнерського вирішення нагальних питань розвитку системи післядипломної педагогічної освіти, зокрема її науково-методичного забезпечення.

Дослідження щодо організаційних форм, змісту, технології координаційних управлінських відносин між Університетом менеджменту освіти та регіональними закладами післядипломної педагогічної освіти є актуальною потребою й сприятимуть створенню якісно нової організаційної моделі щодо ефективної їх взаємодії в єдиній системі, складовою якої є науково-методична діяльність. Саме для здійснення координаційної функції в структурі Університету функціонує Науково-методичний центр координації закладів післядипломної педагогічної освіти, регіональних та міжнародних зв'язків. Ми вважаємо, що координацією є взаємодія сторін, коли вони виступають рівноправними учасниками координаційних управлінських відносин з метою ефективного погодження та об'єднання зусиль, спрямованих на реалізацію спільної мети.

Науково-методичний центр, за визначенням «Енциклопедії освіти», є структурним елементом системи освіти, який виконує функцію комунікатора та сполучного структурного елемента у взаємодії. Таке інституційне утворення, виступаючи як один з провідних органів наукової, методичної й інформаційної роботи у відповідній підсистемі освіти та функціональному напрямі, є тією гнучкою формою, за допомогою якої система освіти може оперативно реагувати на динамічні зміни потреб пріоритетних споживачів і забезпечувати їх взаємоадаптацію.

Науково-методичним центром координації закладів післядипломної педагогічної освіти, регіональних та міжнародних зв'язків Університету менеджменту освіти проводиться системна робота у рамках науково-методичного комплексу «Консорціум закладів післядипломної освіти» щодо модернізації змісту, форм, засобів науково-методичної роботи на всеукраїнському рівні.

Науково-методична робота як складова єдиної системи безперервної освіти педагогічних працівників є специфічним різновидом освітньо-управлінської діяльності.

Поняття «науково-методична робота» дещо парадоксальне. Його широко вживають, оскільки, з одного боку, за його допомогою надається наукова вага методичній роботі, а з іншого, наукова діяльність в сукупності з «методичною роботою» набуває

практичного характеру, бо ніби така синтетична діяльність не може вже за визначенням бути далеким від життя чистим теоретизуванням. У науковій літературі науково-методична робота розглядається у різних аспектах, зокрема як:

- форма вивчення й упровадження досягнень педагогічної науки та передового педагогічного досвіду (Т. Бесіда, В. Бондар, І. Жерносек, Я. Коломенський, М. Красовицький, О. Патрушева, О. Ярошенко);

- компонент організаційної структури управління освітнім процесом і його контролю (Ю. Гільбух, М. Дробноход, Ю. Конаржевський, Є. Мехацька, О. Моїсєєв, М. Плахова, М. Поташник, І. Раченко, П. Худомінський, Т. Шамова);

- структурна ланка безперервної освіти (Б. Гершунський);

- спеціально організована діяльність педагогічного колективу (Н. Волкова);

- цілісна педагогічна система взаємопов'язаних дій і заходів, що зумовлюють підвищення професійно-педагогічної майстерності вчителів і досягнення оптимальних результатів навчально-виховного процесу (О. Сидоренко).

- цілісна, заснована на досягненнях науки, передового досвіду і конкретному аналізі професійних потреб учителів система взаємопов'язаних заходів, дій, засобів, спрямованих на підвищення професійної майстерності кожного педагога, збагачення і розвиток творчого потенціалу кожного педагогічного колективу, а в кінцевому результаті — на досягнення оптимальних результатів освіти, виховання й розвитку особистості (А. Єрмола, В. Гуменюк);

- сучасна система з основними її ознаками організаційного та науково-методичного забезпечення неперервного духовного й професійно-творчого розвитку особистості педагогічного працівника у міжкурсний період, яка є дієвим засобом педагогічного управління навчально-виховним процесом у навчальних закладах (К. Старченко, В. Пуцов, Ю. Завалевський, Г. Литвиненко);

- складна, динамічна система взаємопов'язаних заходів, спрямованих на всебічне підвищення кваліфікації педагогічних працівників, включаючи їх професійну самоосвіту, розвиток і підвищення творчого потенціалу (Н. Чепурна);

- певна педагогічна діяльність керівників шкіл, методичних служб різного рівня, науково-педагогічних працівників закладів післядипломної педагогічної освіти, спрямована на надання методичної допомоги вчителю у поповненні, оновленні, удосконаленні професійних знань і умінь (Б. Качур) та ін.

На наш погляд, метою координації науково-методичної діяльності регіональних закладів післядипломної педагогічної освіти в контексті розгляду її як функції управління слід вважати:

- визначення пріоритетних напрямів спільної науково-методичної діяльності в межах науково-методичного комплексу «Консорціум закладів післядипломної освіти» в контексті збереження і розвитку післядипломної педагогічної освіти як самостійної галузі педагогічної науки;

- спрямування спільної науково-методичної діяльності Університету та регіональних закладів ППО на всеукраїнському рівні на вирішення сучасних проблем в умовах реформування галузі;

- уникнення дублювання, оптимальний розподіл сил; узгодженість спільних дій в організації науково-методичної діяльності закладів післядипломної педагогічної освіти на всеукраїнському рівні.

Важливим напрямом у роботі з координації науково-методичної діяльності обласних інститутів (академій) післядипломної педагогічної освіти стало започаткування Університетом менеджменту освіти Всеукраїнської школи новаторства керівних, науково-педагогічних і педагогічних працівників України в межах Консорціуму закладів післядипломної освіти, головою якого є ректор ДВНЗ «Університет менеджменту освіти», дійсний член НАПН України, доктор педагогічних наук, професор В. Олійник. Керівник Всеукраїнської школи новаторства – перший проректор Університету менеджменту освіти, голова науково-методичної ради Університету Є. Чернишова. Організацію діяльності Школи новаторства як координатор забезпечує Науково-методичний центр координації закладів ППО, регіональних та міжнародних зв'язків Університету менеджменту освіти. Базовими закладами Школи новаторства є Запорізький обласний інститут ППО – з питань дошкільної освіти, Луганський обласний інститут ППО – з питань загальної середньої освіти, Рівненський обласний інститут ППО – з питань післядипломної педагогічної освіти.

Отже, одним з важливих аспектів науково-методичної діяльності обласних закладів післядипломної педагогічної освіти є вивчення й упровадження передового педагогічного досвіду. Виявлення та поширення ефективних освітніх практик керівних і педагогічних працівників, колективів навчальних закладів різних типів обумовлено необхідністю створення умов для досягнення рівня освіти, що відповідає сучасним вимогам етапу реформування галузі. Сьогодні в педагогічній теорії з'явилося поняття «дисемінація» (від лат. dissemination – сіяння, розповсюдження), яке запозичено з медичної галузі і ще не знайшло достатнього науково-методологічного обґрунтування, визначення структури, форм, технологій, глосарію дисемінаційного процесу тощо. Дослідники розглядають поняття «дисемінація» як особливий спосіб розповсюдження й освоєння досвіду, адекватного конкретним потребам його реципієнтів, що має характер формування. На думку С. Ковальової, явище дисемінації одночасно може означати процес, форму, результат, спосіб освоєння педагогічного досвіду, засіб, рушійну силу розвитку та збагачення педагогічної теорії і практики тощо. Особливої популярності набув цей термін у Росії у зв'язку з реалізацією завдань проекту «Освіта». Дисемінація передового педагогічного досвіду обумовлює не просто знайомство з ним, а організацію такої діяльності, що стане імпульсом до певних змін у системі освіти та перетворить запозичену практику в інноваційний ресурс розвитку певної педагогічної системи. Тобто нам імпонує погляд на дисемінацію як на процес, спрямований не тільки на вивчення, узагальнення та пропаганду передового педагогічного досвіду, а й на впровадження оригінальних новаторських прогресивних ідей, інноваційного змісту ефективного педагогічного досвіду в масову педагогічну практику, а також задіяння у дисемінаційному процесі зацікавлених педагогічних працівників, вмотивування їх до творчої трансформації свого індивідуального досвіду з метою досягнення нових ціннісних результатів рефлексивних особистісних і діяльнісних змін, що в цілому забезпечує системні якісні зміни в освіті.

Можна впевнено сказати, що сьогодні Школа новаторства вже посіла своє, неповторне місце в системі роботи Університету менеджменту освіти з координації науково-методичної діяльності обласних закладів післядипломної педагогічної освіти. Про це говорилося на Всеукраїнському науково-практичному семінарі «Координація науково-методичної роботи закладів ППО в умовах єдиного інформаційно-освітнього середовища» (жовтень 2011 р.), за програмою якого працювали три секції з напрямів діяльності Школи новаторства, в тому числі з питань дошкільної освіти.

З метою активізації інноваційних процесів у дошкільній освіті в межах Школи новаторства створюється електронна база новаторського досвіду дошкільних навчальних закладів України на основі матеріалів, що подаються обласними інститутами післядипломної педагогічної освіти. Для узагальнення вони надсилають перелік інноваційних педагогічних технологій, покладених в основу діяльності дошкільних навчальних закладів свого регіону. Ці матеріали потребують глибокого аналізу й систематизації, урахування під час планування роботи Школи новаторства на базі інститутів післядипломної педагогічної освіти, під час проведення авторських курсів, проблемних семінарів, майстер-класів тощо.

Технологічний цикл роботи з передовим та інноваційним педагогічним досвідом вважається завершеним лише у тому випадку, якщо реалізується модель освоєння цього досвіду професійно-педагогічним співтовариством. Саме в системі роботи Школи новаторства реалізовуватимуться основні форми дисемінації передового педагогічного досвіду в рамках Консорціуму закладів післядипломної освіти (рис. 1).

Рис. 1. Основні форми дисемінації передового педагогічного досвіду в рамках діяльності Всеукраїнської школи новаторства керівних, науково-педагогічних і педагогічних працівників

Отже, якщо розглядати функціонування сучасної науково-методичної роботи як відкритої системи в умовах постійних змін внутрішнього і зовнішнього середовища, то слід зауважити, що управління такою динамічною системою потребує адекватних до змін управлінських заходів. Очікуваними результатами від впровадження нових підходів до

координації науково-методичної діяльності закладів післядипломної педагогічної освіти є:

- удосконалення системи науково-методичної діяльності закладів ППО;
- позитивна динаміка розвитку партнерських відносин закладів ППО в рамках науково-методичного комплексу «Консорціум закладів післядипломної освіти»;
- відкритість системи освіти в регіонах до педагогічних інновацій;
- удосконалення системи управління науково-методичною діяльністю закладів ППО;
- підготовка нової генерації педагогічних і керівних кадрів, підвищення їхнього професійного та культурного рівня.

Таким чином, координація науково-методичної діяльності закладів післядипломної педагогічної освіти є одним із засобів підвищення якості у наданні освітніх послуг та ефективності впровадження інновацій у систему управління закладами післядипломної педагогічної освіти.

Муравйова Н. В.,

Федорова О. О.

м. Київ

ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Сучасний освітній процес неможливий без інноваційного оновлення, залучення нових технологій, їх апробації та адаптації до сучасних вимог нового змісту. Значну роль у формуванні інноваційних процесів в останнє десятиріччя відіграли такі тенденції розвитку педагогічної науки й практики, як:

- поєднання інноваційних змін з освітніми реформами;
- активізація інноваційного руху педагогів-практиків;
- створення міжнародних інноваційних мереж, державних інфраструктур з координації інноваційних процесів, підтримки недержавних утворень.

Інноваційна діяльність педагогів, її результати дали змогу ствердити альтернативність педагогічних систем; подолати стереотипи педагогічної та управлінської діяльності щодо нових цілей і стратегій в освіті; поширити мережу інформаційних джерел; підвищити соціально-педагогічну роль ініціативи освітян.

На пріоритет формування інноваційного освітнього простору вказують всі сучасні законодавчі та нормативні документи, найбільш регламентують здійснення інноваційної діяльності Закони України «Про інноваційну діяльність», «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні», накази Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності» (від 07.11.00 р. № 522), «Про затвердження Положення про експериментальний загальноосвітній навчальний заклад» (від 20.02.02 р. № 114), «Про затвердження Положення про здійснення моніторингу виконання інноваційних проектів за пріоритетними напрямками діяльності технологічних парків» (від 17.04.03 р. № 245) та інші.

Аналіз освітньої системи дошкільних навчальних закладів з погляду її розвивального потенціалу й проектування всіх складових освітнього простору як системи ефективних можливостей для кожного суб'єкта освітнього процесу – один з найважливіших напрямів і ресурсів підвищення якості сучасної дошкільної освіти.

У сучасних умовах розвитку дошкільної освіти все більшого розмаху набуває процес упровадження інновацій в усі сфери життя дошкільних навчальних закладів, незалежно від їх підпорядкування, типів і форм власності. Оновлюється зміст дошкільної освіти, розробляються нові програми, складається нова система взаємодії дошкільних закладів із зовнішнім освітнім середовищем. Водночас дослідження проблеми формування готовності педагога до інноваційної діяльності мають фрагментарний характер. Зокрема, не розроблено систему оволодіння методологією та технологією управлінської діяльності з метою ефективного впровадження інновацій на робочому місці, концептуальні й технологічні положення розвитку змісту, процедури, критеріїв визначення рівнів готовності педагога до роботи в умовах інновацій. Розв'язання означеної проблеми, на нашу думку, вимагає створення нової моделі підготовки майбутнього фахівця у сфері дошкільної освіти до інноваційної діяльності у вигляді науково-методичної системи, спрямованої на врахування концептуальних та організаційно-методичних аспектів перепідготовки фахівців до нововведень.

Інновацію в освіті сучасні українські вчені розглядають як процес створення, поширення і використання нових засобів (нововведень) для розв'язання тих педагогічних проблем, які досі розв'язувалися по-іншому (О. Савченко); як «комплексний, цілеспрямований процес створення, поширення і використання новацій» (Л. Ващенко); як результат (продукт) творчого пошуку або особи колективу, що відкриває принципово нове в науці й практиці, як результат народження, формування і втілення нових ідей (В. Паламарчук); як процес і кінцевий результат інноваційної діяльності (О. Попова); як процес оновлення чи вдосконалення теорії і практики освіти, який оптимізує досягнення її мети (Л. Даниленко); як нововведення, новаторство, створення нового, суспільно значущого продукту діяльності людини, який узагальнено характеризується двома ознаками: перетворенням явищ, речей, процесів, а також новизною та оригінальністю (А. Бурова).

Крім того, певна кількість авторів виділяють поняття «інноваційний процес».

Так, зокрема, І. Дичківська трактує це поняття як комплексну діяльність зі створення, освоєння, використання та поширення нововведень.

Т. Шамова зазначає, що інноваційний процес містить формування та розвиток змісту й організації нового; О. Попова визначає інноваційний педагогічний процес як «обумовлений суспільною потребою комплексний процес створення, упровадження, поширення новацій та інновацій, зміни освітнього середовища, де здійснюється його життєвий цикл; на думку Л. Ващенко, інноваційний процес – це «циклічний процес переходу в якісно інший стан з ревізією застарілих норм і положень»; М. Поташник стверджує, що інноваційний процес – це комплексна діяльність щодо створення, освоєння, використання та поширення нововведень; В. Лазарєв визначає інноваційний процес як зміни в цілях, умовах, змісті, засобах, формах і методах діяльності, які характеризуються новизною, мають високий потенціал для підвищення ефективності цих процесів, можуть мати довготривалий ефект, який виправдовує матеріальні та моральні затрати на впровадження нововведень. Т. Поніманська окреслює види готовності до інноваційної педагогічної діяльності: ситуативну, творчу й авторську. Допускається, що ці види готовності мають прогностично попередити інноваційну інертність у педагогічній практиці, а також підготувати педагогів до розв'язання різних завдань. М. Лапін, С. Поляков, М. Поташник, Н. Юсуфбекова та ін. виділяють «життєвий цикл» педагогічних інновацій і зазначають, що кожному етапу цього циклу властиві специфічні закони та протиріччя.

В останнє десятиріччя ключовою ідеєю освіти була і залишається ідея її розвитку, запровадження інновацій у дошкільну освіту. Ця ідея віднайшла своє втілення в низці документів, спеціальних програм державного й обласних та інших рівнів. За задумом авторів, у них визначено модель переходу системи до інноваційного режиму розвитку. Проте термінологічне визначення й нині є дискусійним: немає чітких параметрів, критеріїв і показників, за якими можна було б визначити, інновація це чи втілення давно забутого прийому. З погляду сучасних наукових підходів, інноваційна діяльність характеризується сукупністю критеріїв – умов освітнього процесу, управління, результатів цього процесу, діяльності тощо. Інноваційна діяльність – інноваційні проект, продукт і продукція, мотивація і технологія.

Інновації – це зміни всередині системи. У педагогічній інтерпретації, в найзагальнішому сенсі, інновації означають нововведення в педагогічній системі, що поліпшують розвиток (перебіг) і результати освітнього процесу.

Інноваційна педагогічна діяльність є, на нашу думку, віддзеркаленням основних

змін у тенденціях і закономірностях сучасної освіти в Україні. Але, незважаючи на активізацію зусиль, спрямованих на вивчення окремих складових інноваційної діяльності педагога, комплексне дослідження теоретичних основ підготовки майбутнього педагога дошкільної освіти до створення та використання інновацій ще не здійснено. Аналіз наукових праць і дисертацій з теми дослідження свідчить про те, що без наукового обґрунтування структури інноваційної діяльності майбутнього фахівця дошкільної освіти система професійно-педагогічної підготовки вчителів не відповідає сучасним темпам розвитку національної освіти України. Це зумовлено наявністю певних суперечностей: між зростаючими вимогами суспільства до професіоналізму педагога-дошкільника та низьким рівнем його прояву в практичній діяльності; між широким застосуванням поняття «інноваційна діяльність» у педагогічній лексиці та недостатнім науковим обґрунтуванням його сутності, змісту структури; між вимогою сучасної освіти до забезпечення інноваційної діяльності працівника дошкільної освіти та неготовністю останнього до її здійснення.

Професіоналізація педагога і входження його в інноваційний режим роботи неможливі без творчого самовизначення, в якому провідну роль відіграють інноваційні педагогічні технології. Нам імпонує тлумачення таких понять, як:

Новітній – який охоплює сучасний період, що відповідає сучасним вимогам.

Інноваційність (лат. innovatio – оновлення, зміна) – здатність до оновлення, відкритість новому.

Інноваційне навчання – зорієнтована на динамічні зміни в навколишньому світі навчальна й освітня діяльність, яка ґрунтується на розвитку різноманітних форм мислення, творчих здібностей, високих соціально-адаптаційних можливостей особистості.

Інновація – нововведення, зміна, оновлення; новий підхід, створення якісно нового, використання відомого в інших цілях. Слово «інновація» має комплексне значення, оскільки складається з двох форм: власне, ідеї та процесу її практичної реалізації.

Інновації в освіті – процес творення, упровадження та поширення в освітній практиці нових ідей, засобів, педагогічних та управлінських технологій, унаслідок яких підвищуються показники (рівні) досягнень структурних компонентів освіти, відбувається перехід системи до якісно іншого стану.

З огляду на сутнісні ознаки інновації, є всі підстави розглядати її як процес і як продукт (результат). Інновація як процес означає часткову або масштабну зміну стану системи і відповідну діяльність людини. Інновація як результат передбачає процес створення (відтворення) нового, що має конкретну назву «новація». *На цій підставі розрізняють поняття «новація» («новий засіб») як певний засіб (нові ідеї, методи, методика, технології, програми тощо) та «інновація», яке ширше за змістом, оскільки означає процес, предметом якого є новації.*

Освітні інновації передбачають оновлення змісту освіти, методів, форм навчання і виховання, розроблення й упровадження нових і поширення наявних педагогічних систем. Вони спрямовані на зміни й оновлення усіх компонентів освіти і мають системний характер.

Інноваційна діяльність у дошкільному навчальному закладі здійснюється за такими основними напрямками:

1. Розробка нового змісту освіти.
2. Упровадження нових систем, методик, технологій, методів, прийомів, засобів навчання і виховання дітей.

3. Створення дошкільних закладів із пріоритетними напрямками розвитку.
4. Застосування оптимальних механізмів управління закладами тощо.

Саме втілення нових ідей є ознакою, за якою відрізняють інновації від новацій: якщо педагог відкриває принципово нове, то він новатор, якщо трансформує наукову ідею у практику, то він інноватор.

Новизна – один із основних критеріїв оцінювання педагогічних досліджень; основний результат творчого процесу; властивість і самостійна цінність нововведення.

З різноманітними виявами новизни в педагогічній інноватиці тісно пов'язана проблема педагогічної творчості.

Результатами педагогічної творчості можуть бути:

1. Педагогічні відкриття — наймасштабніші новаторські педагогічні рішення, пов'язані з формуванням, обґрунтуванням нових педагогічних ідей та їх упровадженням у конкретній педагогічній системі.
2. Педагогічні винаходи — перетворення, конструювання окремих елементів педагогічних систем, засобів, методів, умов навчання та виховання.
3. Педагогічні вдосконалення — модернізація та адаптація до конкретних умов уже відомих методів і засобів.

Отже, важливою умовою інноваційного процесу й об'єктивною потребою в інноваційній діяльності педагога, сутнісною характеристикою інноваційного процесу є творчість.

Інноваційні освітні процеси – зумовлені суспільною потребою комплексні процеси створення, впровадження, поширення новацій і зміни освітнього середовища, в якому здійснюється їх життєвий цикл.

Суб'єктом, носієм інноваційного процесу є, насамперед, педагог-новатор.

Новатор – той, хто вносить і здійснює нові прогресивні ідеї, принципи в будь-якій галузі діяльності.

У широкому розумінні до педагогів-новаторів належать усі педагоги, які працюють творчо, прагнуть до оновлення своїх дидактичних і виховних засобів. У вузькому розумінні педагогом-новатором вважають автора нової педагогічної системи, тобто сукупності взаємопов'язаних ідей і технологій навчання й виховання. З таких позицій правомірно вважати педагогами-новаторами Станіслава Шацького (1878–1934), Антона Макаренка (1888–1939), Василя Сухомлинського (1918–1978), Шалву Амонашвілі (нар. 1931), Софію Лисенкову (нар. 1924), Марію Монтессорі (1870–1952) та ін.

Новаторський (від *лат. novator* – обновник) *досвід* – це досвід, який упроваджує та реалізує нові прогресивні ідеї, визначає нові шляхи виконання окремих і загальних педагогічних завдань, використовує нові форми, методи, прийоми, види діяльності, до нині невідомі або маловідомі педагогічній науці й практиці, істотно модифікує відомі форми, методи та прийоми діяльності, переорієнтовуючи їх на виконання сучасних освітніх, виховних і розвивальних завдань.

Основу і зміст інноваційних освітніх процесів становить інноваційна діяльність, сутність якої полягає в оновленні педагогічного процесу, внесенні новоутворень у традиційну систему, що передбачає найвищий ступінь педагогічної творчості. Інноваційною діяльністю займається багато творчих педагогів, серед яких умовно можна виокремити три групи:

- 1) педагоги-винахідники, які приходять до нового внаслідок власних пошуків;
- 2) педагоги-модернізатори, що вдосконалюють і по-новому використовують елементи створених систем для позитивного результату;

3) педагоги-майстри, які швидко сприймають і досконало використовують як традиційні, так і нові підходи та методи.

Діяльність педагогів, що належать до цих категорій, утворює *інноваційний педагогічний потік*, який збагачує практику новими ідеями, змістом і технологіями.

Упровадження інновацій неможливе без педагога-дослідника, який володіє системним мисленням, розвиненою здатністю до творчості, сформованою й усвідомленою готовністю до інновацій. Педагогів-новаторів такого типу називають педагогами інноваційного спрямування. Їм властиві чітка мотивація інноваційної діяльності та використалізована інноваційна позиція, здатність не лише включатися в інноваційні процеси, а й бути їхнім ініціатором.

Упровадження означає перетворення практики на основі результатів досліджень за обов'язкового їх застосування з метою підвищення ефективності навчально-виховного процесу.

Упровадження інновацій у педагогічний процес навчального закладу має забезпечити підвищення якості навчання й виховання дітей, зменшити витрати на досягнення результатів освіти. Йдеться про те, що метою будь-якого нововведення є підвищення ефективності педагогічного процесу.

Нововведення – це цілеспрямована зміна, яка вносить у середовище упровадження нові стабільні елементи (А. Пригожий). Нововведення – комплексний процес створення, поширення та використання нового практичного засобу (новації), нововведення – це форма організації інноваційної діяльності (Н. Лапін).

Ефективність залежить від того, яких витрат потребує певне нововведення і як довго воно даватиме корисний ефект. Якщо через незначний час після впровадження нововведення актуальною буде проблема щодо засвоєння нового, яке нейтралізує дію попереднього, то корисний ефект такого нововведення не може бути значним, отже, витрати на його впровадження виявляться невиправданими. Тобто ефективність нововведення залежить від досягнутого завдяки йому корисного ефекту, тривалості використання інноваційної технології, витрат на її впровадження.

У педагогічній інноватиці утвердився такий алгоритм (система операцій) упровадження нового:

- 1) вивчення завдань, передбачених нормативними документами;
- 2) аналіз практики і зіставлення отриманих у його процесі даних із соціальними вимогами;
- 3) моделювання еталонних результатів, яких очікують унаслідок перетворення педагогічної практики;
- 4) пошук ідей, рекомендацій, що можуть бути впроваджені;
- 5) розроблення комплексної програми, яка охоплює закономірності впровадження нового;
- 6) відбір дидактичних, матеріальних, інформаційних, організаторських засобів тощо;
- 7) теоретична, методична, психологічна підготовка учасників упровадження нового;
- 8) встановлення зв'язку з авторами рекомендацій.

Інноваційні педагогічні технології належать до системи загального наукового і педагогічного знання. Вони виникли і розвиваються на межі загальної інноватики, методології, теорії та історії педагогіки, психології, соціології і теорії управління, економіки освіти.

За даними, що надійшли впродовж 2011 р. до відділу новітніх педагогічних техно-

логій науково-методичного центру, можна зробити попередній аналіз стану запровадження педагогічних технологій у дошкільних навчальних закладах України, умовно визначивши чотири групи.

1. Системні інноваційні педагогічні технології:

- «національний дитячий садок» Софії Русової;
- гуманно-особистісна педагогіка Василя Сухомлинського;
- технологія саморозвитку Марії Монтесорі;
- технологія вільного розвитку (педагогіка Р. Штайнера «Вальдорфський дитячий садок»)

2. Модульні та локальні інноваційні педагогічні технології:

- технології раннього навчання (Програма Fas Trac Kids, Масару Ібука, М. Зайцева, Г. Домана, В. Ліщука, Б. Нікітіна тощо);
- технологія розвитку творчої особистості Г. Альтшуллера («ТРВЗ»);
- особистісно орієнтована освіта «Крок за кроком»;
- музикотерапевтична технологія «Піснезнайка».

3. Здоров'язбережувальні, оздоровчі та здоров'яформувальні технології:

- система природного оздоровлення Порфирія Іванова «Детка»;
- театр фізичного виховання й оздоровлення дітей Миколи Єфименка;
- освітньо-оздоровчі програми з валеології;
- психогімнастика;
- оздоровчі системи східних народів.

4. Авторські, альтернативні педагогічні технології:

- інтегрована особистісно орієнтована технологія Світлани Якименко;
- технологія психолого-педагогічного проектування (П 3) (програма «Радість розвитку») Тамари Піроженко;
- природне виховання Лілії Блудової;
- школа ігромайстерності Миколи Шутя;
- дитяча творчість Галини Підкурғанної та ін.

Запропоновані матеріали – це творчий професійний пошук педагогів у сфері інноваційної діяльності дошкільних навчальних закладів України, який свідчить про незворотний процес створення інноваційного простору дошкільної освіти.

Педагогічна інноватика – це вчення про створення, оцінювання, освоєння і використання педагогічних новацій.

Педагогічна інноватика полягає у постійному пошуку і впровадженні нових, максимально ефективних технологій навчання і виховання, результатом яких має бути формування високоадаптованої умов, що постійно змінюються, активної, діяльної, творчої особистості, яка вміє аналізувати, долаючи будь-які труднощі, оскільки вона ще в юному віці за допомогою вчителя пізнала, створила себе, навчилася володіти собою.

Результати аналізу наукових джерел доводять, що більшість авторів (Т. Демиденко, Н. Клокар, О. Козлова) погоджуються в одному: первинною функцією інноваційної діяльності є внесення змін до навчально-виховного процесу шляхом пошуку, розроблення та впровадження педагогічних нововведень. Але погляди не збігаються щодо питання про джерела виникнення інноваційної діяльності: чи це креативність і творчий пошук учителя, чи це соціальне замовлення суспільства, чи експериментальні педагогічні дослідження.

У сучасних науково-педагогічних дослідженнях існує певна невизначеність щодо єдиної структури інноваційної педагогічної діяльності. Особистісний компонент інноваційної діяльності виявляється в тому, що головним суб'єктом означеної вище діяльності виступає вихователь.

ДНЗ сьогодні є ідеальним полем для розгортання особистісно орієнтованих технологій, оскільки, на відміну від школи, не орієнтований на жорстко фіксований результат, він, за суттю, покликаний бути розвивальним та охоронним з погляду фізичного, психічного, соціального і духовного здоров'я дитини.

В умовах сучасної соціокультурної ситуації все більшого значення в розвитку суспільства, підвищенні якості життя надається освіті. Освіта нині є особливою цінністю у світовій спільноті. Однією з центральних ідей нової освітньої ситуації є визнання гуманістичної парадигми освіти, переорієнтація на цінності людини, становлення її як суб'єкта не тільки освітньої діяльності, а й культури.

Сутність проблеми полягає в тому, що в дошкільній освіті відбувається розрив між знаннями і культурою як дією практичною. У вирішенні проблеми важливою є стратегія подолання цього розриву. Подолання розриву або побудова подолання є проектуванням освітнього простору, де управління розглядається як процес створення середовища, адекватного змінам соціуму.

Пріоритетним у вирішенні цієї проблеми є єдиний підхід до побудови освітнього процесу, включаючи технологію оцінювання якості освіти. Це дає змогу створити в ДНЗ єдиний освітній простір.

Освітній простір ДНЗ належить до складних, багатоаспектних педагогічних явищ, які характеризуються не стільки кількісними, скільки якісними показниками. Необхідною умовою проектування освітнього простору ДНЗ є визначення аспекту сприйняття цього особливого педагогічного явища. Освітній простір ДНЗ є сукупністю локальних освітніх середовищ, які знаходяться у взаємодії («вбудовані») один з одним.

У структурі освітнього простору ДНЗ можна виокремити два основні рівні локальних освітніх середовищ:

- на рівні діяльності освітньої установи – *культурне педагогічне середовище ДНЗ*;
- на рівні індивідуальної діяльності педагога – *середовище професійного функціонування педагога*.

Навчання педагогів техніки педагогічного проектування є однією з істотних умов розвитку освітнього простору ДНЗ, а створення педагогами локальних педагогічних проєктів – одним із показників продуктивності процесу дошкільної освіти. Основний акцент у цьому процесі – на встановленні зв'язку між освоєнням педагогами техніки педагогічного проектування і тими педагогічними об'єктами, які належать до об'єктів безпосередньої функціональної відповідальності педагога ДНЗ, поєднання особистісно і професійно значущого.

Значну роль у розвитку освітнього простору, його відповідності гуманістичній парадигмі освіти відіграє педагогічне проектування.

Педагогічне проектування розглядається як феномен, що виник унаслідок взаємодії новітніх тенденцій у розвитку педагогічної теорії та інноваційної педагогічної практики, а також як сутнісний компонент процесу вирішення педагогічної проблеми [5].

Закономірності педагогічного проектування освітнього простору пов'язано з розумінням його як інноваційного процесу, що проходить етапи локальних, модульних і

системних змін з урахуванням зовнішніх (соціальних) і внутрішніх (власне, педагогічних) умов.

Принципи проектування освітнього простору охоплюють:

- розвиток дошкільника в контексті особистісно орієнтованого підходу з урахуванням сензитивних періодів, провідних видів діяльності, а також творчого розвитку дитини як суб'єкта своєї життєдіяльності;
- урахування соціокультурного контексту проектування, його культуровідповідності та діалогічності;
- ампліфікацію (збагачення) умов розвитку від мономоделі середовища до середовища відкритого типу;
- інтеграцію спілкування, пізнавальної, перетворювальної, оцінно-контрольної та інших видів діяльності дитини;
- взаємодію соціокультурного досвіду, професійного, особистісного досвіду педагога й особистісного досвіду дитини;
- співтворчість і співпраця всіх суб'єктів освітнього простору.

Одним із *інструментів педагогічного проектування* є моделювання.

Вивчення підходів до проблеми проектування освітнього простору, сутності педагогічного проектування, ролі моделювання в процесі педагогічного проектування дало нам змогу визначити основні підходи до розроблення моделі проектування освітнього простору дошкільного навчального закладу:

- освітній простір ДНЗ належить до складних, багатоаспектних педагогічних явищ, які характеризуються не стільки кількісними, скільки якісними ознаками; може бути описаний у вигляді різних моделей; практично неможливо описати повно і детально, бо способам опису освітнього простору ДНЗ властиве спрощення та суб'єктивність;
- суб'єктивність у розумінні й описі освітнього простору ДНЗ впливає на вибір адекватної моделі процесу педагогічного проектування;
- розроблення моделі процесу проектування якогось об'єкта в педагогічній практиці сприяє, з одного боку, уточненню, систематизації, «збиранню» уявлень про цей об'єкт, а, з іншого, — впливає на подальший процес проектування, сприяє налагодженню стабільності функціонування ДНЗ в умовах режиму інноваційних перетворень;
- у процесі проектування моделі можуть змінюватися; це відбувається за рахунок збагачення уявлень проектувальників щодо сутності проектованого об'єкта, яка складається під впливом педагогічної науки, передової педагогічної практики і тих ситуацій, які виникають у конкретному ДНЗ у процесі педагогічного проектування;
- процес проектування освітнього простору ДНЗ має ґрунтуватися на ціннісно-смысловому узгодженні позицій усіх суб'єктів освітнього процесу, а також супроводжуватися навчанням педагогів техніки педагогічного проектування.

Модель освітнього простору в умовах сучасного ДНЗ є взаємодією зовнішніх і внутрішніх компонентів, процесуально й змістовно пов'язаних завдяки дотриманню таких умов:

- наявності базису середовища для всіх видів діяльності дитини;
- гетерогенності (різноманітності) елементів середовища;
- свободи вибору діяльності і переходу від однієї до іншої;
- гнучкості та відвертості стосовно діяльності та взаємодії як з боку дитини, так і з боку дорослого;
- «стимульованості свободи» і творчості як з боку дорослого, так і з боку дитини.

Внутрішнім тлом моделі освітнього простору є використання традиційних підходів і сучасних авторських, адаптованих до дошкільного віку інноваційних технологій (Ш. Амонашвілі, В. Воскобович, П. Ерднієва, М. Зайцева, С. Лисенкової, М. Монтессорі, Б. Нікітіна, Т. Піроженко, М. Щетиніна та ін.), злагоджених на ціннісному, загальнопсихологічному і технологічному рівнях. Реалізація моделі освітнього простору в ДНЗ сприяє особистісному розвитку і зростанню як дитини, так і педагога.

Реформи завжди супроводжуються підйомом руху новаторства, пошуком інноваційних технологій. Зернята цікавого досвіду завжди пробивалися крізь асфальт стандартів, адже педагог – це професія творча.

Відмінною ознакою сучасності є залучення до інноваційного процесу вже не тільки окремих педагогів, а й педагогічних колективів. Це спонукає працівників дошкільних навчальних закладів до пошуку оптимальних шляхів моделювання й ефективного запровадження інноваційних технологій, спрямованих на оновлення теорії, практики освіти, удосконалення навчально-виховного процесу, управління діяльністю навчального закладу. Системоутворювальний центр оновленої освіти – інноваційна педагогіка – вимагає дослідження взаємозв'язку процесів розвитку, виховання і навчання дітей, визначення закономірностей цієї складної системи.

Результатом інноваційних процесів в освіті є використання теоретичних, практичних нововведень. Освітні інновації передбачають оновлення змісту освіти, методів, форм навчання і виховання, розроблення, впровадження нових і поширення наявних педагогічних систем, розуміння й підтримку педагогічними колективами змін, які спрямовуються на оновлення всіх компонентів освіти і мають системний характер.

Створення умов для підвищення якості дошкільної освіти

Багатовимірність взаємодії сучасної дитини з навколишнім світом та самою собою актуалізує потребу і доцільність по-різному будувати педагогічну діяльність, стимулює інноваційні процеси в освітньому просторі України, формує різноманітність сучасної педагогічної реальності. Найчіткіше це проявилось у становленні інноваційних типів дошкільних навчальних закладів, формуванні гуманістичної парадигми дошкільної освіти, впровадженні у практику дошкільних закладів різних типів особистісно орієнтованої моделі освіти.

Множинність розвитку педагогічної практики є показником динамічного розвитку системи дошкільної освіти України, коли вона виступає не лише об'єктом реформування, модернізації, реконструкції з боку суспільства й науки, а й як суб'єкт власного саморозвитку. У цьому двосторонньому процесі провідну роль відіграє її власний саморозвиток, оскільки вона має змінюватися, переосмислювати, перетворювати не лише мету, зміст, технології дошкільної освіти, а й, насамперед, свою сутнісну парадигмальну основу. Формування нових загальнокультурних еталонів у реальній педагогічній практиці вимагає нового типу педагогічного мислення, нових способів перетворення дійсності.

Важливим принципом підвищення якості дошкільної освіти України є принцип її варіативності, суть якого полягає не лише у наявності та підтримці різних моделей педагогічного процесу, плюралізмі методологічних підходів, які розвиваються та вдосконалюються, створенні варіативних програм дошкільної освіти, забезпеченні множинності сучасних освітніх технологій, що є запорукою підвищення їх якості та конкурентоздатності на світовому ринку освітніх послуг, не лише у відображенні реальних змін, а й у виокремленні та групуванні умов, що дають змогу ефективно модернізувати дошкільну освіту.

В умовах інноваційного процесу в дошкільній освіті посилюється випереджувальна роль психолого-педагогічної науки щодо освітньої практики. На перше місце виходить її проектна функція, а саме вона пропонує різні моделі вдосконалення педагогічної діяльності. Отже, важливою рисою сучасної педагогічної практики є її науковий характер. Наявність у педагогічній науці нових ідей, моделей, технологій є умовою оновлення (модернізації) розвитку сучасних дошкільних закладів. Вони здійснюють вплив на практику за умов її затребуваності як засобу моделювання інноваційної освітньої системи, конструювання на її основі нової педагогічної практики.

Інтеграція науково-педагогічних ідей з практикою сприяє інноваційному процесу в педагогічній реальності: розвиваються способи функціонування окремих її компонентів, відбуваються зміни, якісно перетворюється педагогічна діяльність як цілісна система, що обумовлює процес саморозвитку дошкільного закладу.

З урахуванням нових соціальних вимог до системи національної дошкільної освіти дошкільний навчальний заклад має стати важливим чинником гуманізації життєдіяльності, формування в особистості, що зростає, нових життєвих установок у напрямі природозбереження, екологічної свідомості, здорового способу життя, передумов громадянської позиції, творчості. Формування духовної складової особистості здійснюється у процесі залучення дітей до культури як одного з джерел створення в них реальних уявлень про вироблені людством соціальні, правові й моральні норми, цінності життя й діяльності людей у духовній і матеріальній сферах.

Аксіологічні орієнтири, що втілюють у собі національні й загальнолюдські гуманістичні цінності, становлять одну із сутнісних основ стратегії у сфері дошкільної освіти. У контексті ідеї гуманізації цілей, принципів і змісту дошкільної освіти розроблено нові підходи до реалізації її особистісно орієнтованої моделі.

Модернізація змісту передбачає орієнтацію дошкільної освіти на охорону та зміцнення здоров'я дітей, підвищення їхнього інтелектуального потенціалу, розвиток особистості дитини, її системи цінностей, ставлень, ідеалів. Перехід від «знаннєвої парадигми» дошкільної освіти до особистісно орієнтованої акцентує увагу на створення розвивальних умов для повноцінного прояву дитиною базових особистісних якостей. Узгодження процесів розвитку особистості й досягнення дошкільниками освітніх стандартів реалізується психолого-педагогічними технологіями, заснованими на врахуванні цілісного життєвого досвіду дітей, формуванні компетентної поведінки у різних сферах життєдіяльності.

Новим напрямом реалізації особистісно орієнтованої моделі дошкільної освіти є індивідуалізація освітнього процесу, вибір дітьми різних видів діяльності, партнерів по спільній діяльності (диференціація), право особистості на відкритий освітній простір, самодіяльність, елементарну творчість, особистий час.

Сучасні життєві реалії, крім цілісної системи універсальних, узагальнених, життєво необхідних знань і практичних умінь, вимагають від дітей перших шести (семи) років життя досвіду самостійної діяльності й особистої відповідальності за власні вибирання, рішення, їх наслідки для довкілля. Соціальний запит на самостійну, творчу, здорову, допитливу особистість виступає основоположним орієнтиром у структуруванні та змістовому наповненні сучасної дошкільної освіти.

ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ КОМПЛЕКСУ «ДОШКІЛЬНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД — ЗАГАЛЬНООСВІТНІЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД І СТУПЕНЯ»: ПЕДАГОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Мета національної дошкільної та початкової освіти – створити сприятливі умови для особистісного ставлення та творчої самореалізації кожної дитини. Пріоритетами державної політики в розвитку дошкільної та початкової освіти є її особистісна орієнтація, формування гуманістичних цінностей, забезпечення фізичного, психологічного та морального здоров'я дитини.

Система дошкільної та початкової освіти має забезпечувати надання пріоритету нинішнім розвивальним, виховним і навчальним завданням перед перспективними, відмову від погляду на дошкільний заклад як на школу для маленьких, переорієнтацію на соціальний розвиток дитини, плекання її індивідуальності; наступність у змісті дошкільної та початкової освіти, збереження специфіки кожної, дотримання хронологічності та поступовості в навчально-виховній роботі з дітьми зазначеного віку.

Завдання дошкільної та початкової освіти – створити належні умови для реалізації дитиною свого природного потенціалу (фізичного, психологічного, соціального). Навчально-виховний комплекс «Школа-дитячий садок» (ШДС) – одна з перспективних моделей сучасного освітнього закладу в державі, яка найоптимальніше реалізує вищезгадані умови. Цей тип закладу становить собою цілісну, динамічну й відкриту педагогічну систему, яка об'єднує педагогічний процес дитячого садка та початкової школи, забезпечує умови педагогічно організованого середовища для реалізації освітніх і виховних завдань сьогодення. Функціонування ШДС дає змогу вирішити проблеми, пов'язані з умовами забезпечення педагогічно організованого середовища, яке впливає на становлення особистості дитини дошкільного й молодшого шкільного віку та задоволення різноманітних освітніх потреб.

У контексті теми традиційного семінару для директорів ШДС вважаємо закономірним виявити організаційно-педагогічні умови забезпечення педагогічно організованого середовища в школі-дитсадку.

У філософській та науковій літературі поняття «умови» має таке трактування: «Умови – те, від чого залежить дещо інше (зумовлене); суттєвий компонент комплексу об'єктів (речей, їх станів, взаємодії), із наявності якого з необхідністю впливає існування певного явища».

Для виділення конкретних умов становлення об'єкта замало знати тільки логіку його розвитку. Потрібним є також виділення та врахування специфіки його природи й індивідуальних особливостей. Крім того, важливим фактором розвитку особистості є «соціокультурне оточення та його предметне середовище». При цьому розвивальне педагогічно організоване середовище дитинства представлено як «система умов, що забезпечує всю повноту розвитку дитячої діяльності й особистості».

Отже, якщо умову розглядати як обставину, від якої залежить будь-що, яка забезпечує ефективну роботу будь-чого; середовище, в якому виникає, існує і розвивається процес, явище, а педагогічно організоване середовище – як процес реалізації освітніх і виховних сучасних завдань, то умовами забезпечення педагогічно організованого середовища у школі-дитсадку мають бути:

- формування ШДС як соціально-педагогічного утворення, центру єдиної системи неперервної дошкільної та початкової освіти в мікрорайоні, метою діяльності якого є як виховання особистості, так і формування справжнього навчально-виховного середовища для дітей і дорослих;

- урахування особливості комплексу ШДС, де взаємодіють дошкільна та шкільна системи; дитячий колектив відрізняється нечисленністю, малою кількістю класів на одній паралелі; педагогічний колектив об'єднує вихователів дитячого садка та вчителів початкової школи;

- забезпечення соціально-виховної роботи в соціумі комплексу можливе за оптимального режиму, розкладу занять та організації позакласної діяльності, під час створення та раціонального використання соціально-матеріального середовища, забезпечення взаємозв'язку між дошкільною та початковою ланками освіти з метою послідовного розв'язання завдань ефективної соціалізації дітей в умовах ШДС.

Вищезазвані вимоги визначили вибір організаційно-педагогічних умов забезпечення педагогічного середовища комплексу «дошкільний навчальний заклад — загальноосвітній навчальний заклад I ступеня». На нашу думку, реалізація сучасних освітніх завдань найрезультативнішою може бути за умови забезпечення адміністрацією:

- наявності комплексу як раціонально організованого педагогічного середовища в ігрових кімнатах, навчальних класах, спортивному, музичному залах та інших предметних кабінетах (бібліотека, комп'ютерний клас, кабінет іноземної мови та психологічного або логопедичного консультування, художньої праці, музей, біологічний кабінет тощо);

- інтеграції соціально-виховних зусиль шкільної та дошкільної підсистеми, батьків і громадськості міста (піклувальна рада, учнівська рада);

- доцільно організованого спілкування та співробітництво дошкільників і молодших школярів в умовах різновікового дитячого колективу, комплексу (проведення екскурсій учнями, театралізовані вистави, колективні справи);

- забезпечення соціальної компетентності кожного вихованця комплексу: куточки національної, правової, професійної, історичної освіти тощо.

Розглянемо вищезгадані умови відповідно до можливостей окремого педагогічного колективу сьогодення й майбутнього.

Особливістю мети діяльності навчально-виховного комплексу є перетворення ШДС у педагогічно керований соціум за умови створення в закладі нової, цілісної, наскрізної за своєю суттю навчально-виховної системи. Основою мети та засобів формування такої системи стануть гуманізація міжособистісних взаємин, спільне вдосконалення педагогічного довілля, різнобічний розвиток особистості дитини на основі глибокого й різнобічного вивчення кожного вихованця та колективу в цілому, індивідуалізації та диференціації навчання й виховання, зміцнення взаємодопомоги та товариства на основі ґрунтового знання сім'ї дитини, трудового виховання, соціального контролю поведінки дітей з боку дорослих.

Специфічною особливістю єдиного педагогічного колективу комплексу є те, що він об'єднує вихователів дитячого садка та вчителів початкової школи. Інтеграція їхньої педагогічної діяльності спрямована на ідеальне вивчення та реальне врахування в роботі індивідуальних і вікових особливостей дошкільників і молодших школярів, на оптимальне забезпечення кожному вихованцю умов для розкриття та задоволення актуальних потреб особистості. Інтеграція діяльності розкривається у спільному проектуванні, організації, аналізі та корекції педагогічного середовища, в якому адміністратор, педагог, батьки та діти беруть колективну й індивідуальну, взаємну участь. У педагогічно організова-

ному середовищі комплексу мають використовуватися різноманітні ефективні технології організації класної кімнати, що враховують із запланованим змістовим навчальним оточенням за функціональними ознаками потреби вихованців і педагогів.

На нашу думку, пріоритетною технологією організації класної кімнати в ШДС може бути педагогічна технологія організації класу, орієнтованого на дитину:

- навчання в тимчасових і високомобільних центрах грамотності, письма, читання, природознавства, мистецької, математичної (вимірювальної) та ігрової діяльності в класі;
- навчання в предметних кабінетах іноземної мови, художньої праці, музики, фізичної культури, природознавства, народознавства тощо;
- навчання в пришкільному середовищі на природі, у спеціально організованих господарських ділянках, зоологічних куточках тощо.

Навчальні центри, предметні кабінети, пришкільне природне середовище створюються з урахуванням певних критеріїв, проте, можуть набувати різних форм. Педагогічне середовище передбачає наявність навчального матеріалу (конкретного, модельного, абстрактного), який задовольняє індивідуальні запити, потреби та навчальні стилі дитини. У класі, орієнтованому на дитину, є певні важливі матеріали, які мають бути обов'язково, та довільні матеріали, які можна поступово впроваджувати протягом навчального року.

Організація основних (обов'язкових) матеріалів базується на логічних міркуваннях і дослідженнях. Оскільки діти вчаться, пов'язуючи нову інформацію з відомою та нові матеріали зі знайомими, логічно їх групувати й об'єднувати у такий спосіб, який буде і функціональним, і привабливим для учнів.

У педагогічному процесі комплексу ШДС слід використовувати різноманітні організаційні форми роботи з дітьми, їхніми батьками та педагогами. Піклувальні ради, учнівські ради школи та інші творчі форми дають змогу активізувати педагогічне середовище, удосконалювати, змінювати його відповідно до пори року, традиційних свят, предметно-тематичного спрямування.

Різновікове об'єднання дітей від трьох до десяти років є тим педагогічним середовищем, яке найефективніше впливає на психічний і соціальний розвиток дитини, за умови його доцільного й цілеспрямованого включення в педагогічний процес. Різновіковий колектив розв'язує завдання більш ранньої педагогізації дітей, набуття ними елементарних навичок педагогічного спілкування: допомога старшим молодшим в організації їхньої життєдіяльності, захист і підтримка тих школярів, які не можуть реалізувати себе з різних причин у колективі ровесників.

Одним зі шляхів розв'язання проблеми соціальної компетентності дитини в педагогічно організованому середовищі є реалізація Базового компоненту дошкільної освіти і Державного стандарту загальної початкової освіти. Ці документи визначають сумарний кінцевий показник соціальної компетентності дитини на час її виходу з дошкільного віку і вступу до школи, забезпечують єдність освітньо розвивального простору, вимагають створення таких соціально-педагогічних умов організації життєдіяльності, які допомагають особистості дитини самоствердитися та самореалізуватися. Найефективнішим ми вбачаємо застосування таких форм, як:

- спеціально розроблені заняття на формування соціально значущих якостей (соціальна перцепція сприймання людей, соціальна симпатія, комунікативні, експресивні, гностичні й інтеракційні здібності);
- індивідуальна та групова робота з дітьми, які мають певні проблеми у спілкуванні (агресивність, сором'язливість);

- моделювання ситуацій, за яких формуються норми та правила спілкування, а також поведінки дитини в соціально складних ситуаціях життя;
- доповнення соціально емоційним змістом усіх програмних занять з різних видів діяльності;
- використання в комплексі ігор – творчих, із правилами, з метою формування емоційно-позитивного мікроклімату в умовах різновікового об'єднання дітей.

Отже, забезпечення умов педагогічно організованого середовища комплексу «Початкова школа-дитячий садок» є важливим завданням системи управління дошкільною та початковою освітою. Наявні резервні можливості стосовно реальних умов педагогічно організованого середовища слід постійно розкривати та реалізовувати у столичній освіті.

ПРОФЕСІЙНА «Я-КОНЦЕПЦІЯ» ПЕДАГОГІВ-ДОШКІЛЬНИКІВ

Нові суспільно-економічні відносини в нашій державі спричинили зміни ієрархії цінностей у суспільстві та ціннісних домінант кожної особистості. Це зумовлює необхідність суттєвого реформування діяльності всіх соціальних інститутів суспільства.

На сучасному етапі розвитку науки постає питання осягнення сутності професійної підготовки дошкільного фахівця у всіх її виявах. Потрібні новий погляд та нове бачення педагогічної реальності, переосмислення шляхів і перспектив подальшого розвитку особистості педагога-фахівця; це можливе за умов формування та впровадження нових концепцій та підходів. Під кутом зору сучасних наукових підходів, тільки творчий педагог, який досяг вершин у педагогічній діяльності, здатний сформувати творчу особистість. Адже саме такий педагог може транслювати цінності для майбутніх поколінь. Усвідомлення загальнолюдських цінностей і вимог до власної професії формує особисте ставлення й, зрештою, власні ціннісні орієнтації, що визначають вибір відповідної поведінки. Учитися жити й працювати в згоді із самим собою, «тримати ціль» і переборювати труднощі, опановувати техніку власної праці, розвивати творчі здібності, мати спроможність до самовдосконалювання – є підґрунтям для педагога як фахівця. З погляду В. Сержантова, В. Шадрікова, Є. Клімова, О. Краснорядцевої роль ціннісних орієнтації в регуляції професійної діяльності полягає в тому, що вони детермінують професійну поведінку, забезпечуючи зміст і спрямованість діяльності, надаючи значення професійним діям.

На сьогодні одним із провідних завдань стає формування у педагогів ціннісних орієнтацій, які б регулювали професійну діяльність та усвідомлювали професійну «Я-концепцію». Також для педагога дошкільної освіти винятково важливим є усвідомлення того, що результат праці має індивідуальний творчий характер, а регуляція професійних взаємин обумовлюється становленням «Я-концепції».

В цілому можна виокремити три рівні сформованості професійної «Я-концепції» педагогів-дошкільників.

Низький рівень професійної «Я-концепції» (негативна «Я-концепція») характеризується переоцінюванням власних можливостей у професійній діяльності, ідеалізацією обраного фаху, відсутністю пізнавальних інтересів у обраній галузі, низькою самооцінкою та негативним ставленням до професії й нерідко виникають думки про зміну у професії.

Середній рівень професійної «Я-концепції» характерний для педагогів, які мають пізнавальні інтереси у деяких (часто практичних) професійних напрямів, більшість завдань, пов'язаних з професійною діяльністю розв'язують стереотипно, однозначно і некреативно. Самооцінка у дошкільних педагогів із середнім рівнем професійної «Я-концепції» є нестійкою і коливається від заниженої до завищеної та зазвичай зустрічається серед педагогів, які ще не мають самостійного досвіду професійної діяльності, недостатньо орієнтуються в обраній спеціальності.

Високий рівень професійної «Я-концепції» (позитивна професійна «Я-концепція») характерний для педагогів, у яких чітко сформований образ професії, а очікування стосовно професійної діяльності відповідають реальним обставинам і можливостям. Педагоги з позитивною професійною «Я-концепцією» орієнтовані на отримання як практичних

умінь і навичок, так і теоретичних знань, вони цікавляться фаховою літературою, прагнуть до самореалізації та самовдосконалення в обраній професії та суміжних з нею галузях діяльності.

Також досліджено кафедрою психології управління Університету менеджменту освіти те, що зі збільшенням віку і стажу управлінської діяльності зростає усвідомлення педагогів освіти значущості професійного «Я» як чинника успішності професійної діяльності. Цей досить тривожний факт для молодого покоління педагогів-дошкільників є, на наш погляд, наслідком девальвації цінностей, що відбуваються в нашій країні і потребує спеціальної уваги як з боку держави, так і з боку освітньої галузі і самих управлінців.

Отже, професійна «Я-концепція» – це частина загальної «Я-концепції» особистості, яка осмислюється та аналізується у зв'язку з професією під впливом об'єктивних і суб'єктивних факторів. Професійна «Я-концепція» педагога формується поступово, змінюючись у процесі професіоналізації і має особливості, пов'язані зі специфікою економічної діяльності у певних соціальних і культурних умовах. Особливостями професійної діяльності сучасних освітян дошкільників є нестабільність політичної обстановки, сильні емоційні навантаження, що нерідко позначаються на виконанні роботи, а почасти і стають причиною зміни сфери діяльності. Це свідчить про важливість адекватного становлення професійної «Я-концепції» і зв'язку її з ефективністю професійної діяльності. При цьому необхідно, щоб особистість ідентифікувала себе з професійною діяльністю.

СПІВПРАЦЯ НАУКОВЦІВ І ПРАКТИКІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В ПІДГОТОВЦІ ПЕДАГОГІВ ДО ГУМАНІСТИЧНОГО ВИХОВАННЯ

(З досвіду спільної роботи кафедри педагогіки і психології (дошкільної та корекційної) Рівненського державного гуманітарного університету і дошкільних навчальних закладів Рівненської області)

Підготовка педагога до виховання дітей на засадах гуманістичної парадигми в сучасних умовах змін суспільних процесів має відбуватися з урахуванням того, що ці процеси вносять у соціальну ситуацію розвитку дитини. В умовах переоцінювання системи цінностей і способу життя людей серед основних завдань гуманістичного виховання варто виокремити формування у дітей гуманістичної спрямованості особистості: відкритості до світу людей, усвідомленого ставлення до себе як самостійної особистості та до своїх обов'язків, що визначаються взаєминами з іншими людьми, інтересу до людей, співнереживання, співрадість, співчуття. Педагога необхідно готувати до здійснення цих завдань.

Виховна діяльність педагога дошкільного навчального закладу має низку відмінностей, серед яких, передусім, потрібно вказати на її здійснення як взаємодії з вихованцем у процесі всієї організації життєдіяльності дитини. Нині, коли у назві дошкільного закладу вказано «навчальний», важливо не забувати про його виховну функцію. Підготовка педагога до гуманістичного виховання дітей має враховувати також багатоманітність програм розвитку, виховання і навчання, які діють у просторі сучасної дошкільної освіти.

Окрім того, вузівський етап професійної підготовки орієнтований головним чином на навчання студентів, а для підготовки педагога до гуманістичного виховання важливо виробити відповідну особистісно-професійну позицію, для чого слід постійно знаходити засоби особистісного саморозвитку.

Кафедра педагогіки і психології (дошкільної) Рівненського державного гуманітарного університету (раніше Рівненського державного педагогічного інституту) вже 50 років здійснює підготовку фахівців у галузі дошкільної освіти.

Концепція багаторівневої вузівської підготовки педагога, за якою працює кафедра, заснована на принципі нерозривної співпраці теоретичної і практичної підготовки вихователя. Досвід співпраці кафедри з дошкільними закладами з метою підвищення наукового потенціалу та удосконалення підготовки фахівців неодноразово обговорювався науковцями і практиками, схвалювався Міністерством освіти України й опублікований у збірнику наукових праць «Методична робота з педкадрами в дошкільних закладах України» (К., 1992 р.)

Підготовка фахівців ведеться відповідно до змін у галузі дошкільної освіти. З 1990 р. кафедра почала підготовку за подвоєними спеціальностями: «Дошкільне виховання, практична психологія»; «Дошкільне виховання, музика»; «Дошкільне виховання, фізична культура»; «Дошкільне виховання, англійська мова»; «Дошкільне виховання, образотворче мистецтво»; з 2000 р. – «Дошкільне виховання, початкове навчання»; з 2006 р. – «Дошкільне виховання, логопедія». Нині ліцензовано новий напрям — корекційна педагогіка. Відповідно, змінено назву кафедри на дошкільну та корекційну педагогіку і психологію.

Кафедра працює над забезпеченням варіативності навчання (вибору різних освіт-

ніх і професійних програм); адаптацією фахівця до ринкових відносин; наближенням системи підготовки фахівців з дошкільної освіти до міжнародних стандартів; забезпеченням еквівалентності дипломів.

Значну роль у педагогічній діяльності кафедри відіграє те, що вона здійснюється на основі наукових досліджень, які проводяться членами кафедри, результати яких впроваджуються у роботу дошкільних навчальних закладів.

Із 2006 р. дошкільні навчальні заклади – наукові філії кафедри – об'єднано у науковий навчально-методичний комплекс «Прогрес» у складі: Рівненського державного гуманітарного університету і дошкільних навчальних закладів №№ 12, 23, 41, 44, 56 і Центру ранньої реабілітації «Пагінець» м. Рівне (наказ Міністерства освіти і науки України № 809 від 07.12.2006 р.). Комплекс забезпечує координацію спільної діяльності дошкільних навчальних закладів і Рівненського державного гуманітарного університету, з метою реалізації Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про дошкільну освіту», запровадження системи ступеневої підготовки фахівців за наскрізними планами та програмами, ефективне використання науково-педагогічних кадрів, наукової лабораторії та виробничої бази, організацію підвищення кваліфікації викладачів навчальних закладів та працівників дошкільних установ, спільне проведення науково-дослідних робіт, апробацію та використання результатів наукових досліджень, розроблювання навчально-методичного забезпечення тощо. Для єдиного підходу у формуванні змісту в системі ступеневої підготовки фахівців, оформленні науково-методичної документації та ефективного використання навчально-методичної бази Комплекс забезпечує: організацію творчих колективів викладачів і практиків для підготовки навчальних посібників, навчально-методичної літератури; забезпечення проходження педагогічної практики студентів; участь методистів, працівників дошкільних закладів у розроблюванні методичних рекомендацій і впровадження їх у професійну діяльність.

Кафедра і дошкільні навчальні заклади міста Рівне та Рівненської області неодноразово були центром наукового обговорення проблем дошкільного дитинства, міжнародних і всеукраїнських наукових конференцій з проблем дошкільного дитинства. Серед них: «Гуманізація навчання і виховання дітей дошкільного віку» (1992); «Актуальні проблеми дошкільного виховання» (1997); «Дошкільна освіта: проблеми і перспективи» (2002); «Педагогіка і психологія дошкільного дитинства», присвячена 100-річчю від дня народження О. В. Запорожця (2005); «Л. С. Виготський: культурно-історична концепція розвитку психіки» (2007); «Світ дошкілля: психолого-педагогічні проблеми дошкільної освіти» (2010). У них брали участь провідні вчені та відомі педагоги-новатори України та зарубіжжя.

Підручники, навчальні посібники, науковий доробок кафедри широко використовується в Україні та міжнародному науковому й освітньому просторі. Книга І. М. Дичківської і Т. І. Поніманської «Виховання для життя: освітня система М. Монтесорі», видана Московським Монтесорі – центром (1976). В Україні відомі книги Т. І. Поніманської «Дошкільна педагогіка» (2004, 2006); І. М. Дичківської «Інноваційні педагогічні технології» (2004, 2012); Н. М. Горопахи «Виховання екологічної культури дошкільників» (2002) та ін. Для виховання дітей з особливими потребами українською мовою перекладено програми для виховання дітей з проблемами розвитку «Маленькі сходи» (2006).

При кафедрі працює науково-дослідна лабораторія «Гуманізація дошкільної освіти», роботу якої спрямовано на створення науково обґрунтованої системи дошкільного

навчального закладу з реалізації інваріантного процесу гуманізації виховання й навчання дітей. Викладачами, аспірантами, студентами, практиками ведеться пошук шляхів оновлення освітнього процесу відповідно до сучасних наукових уявлень про місце і значення гуманізації виховання та важливість цього процесу у розвитку особистості дошкільника. Співробітниками лабораторії розроблено завдання, зміст і методи гуманістичного виховання дошкільників, вивчено процес формування соціальної компетентності дитини, обґрунтовано поняття інноваційної діяльності педагога дошкільного навчального закладу, розроблено систему розвитку пізнавальної активності дітей у процесі екологічної освіти. Технологію гуманістичного виховання дошкільників запроваджено у процес експериментального опрацювання Базової програми розвитку дитини дошкільного віку. Результати експериментальної роботи знайшли втілення у методичних посібниках Т. І. Поніманської, О. А. Козлюк, Г. В. Марчук «Виховання людяності» (2008), Н. Лаби і Т. Поніманської «Виховання людяності» (2008), «Входимо у Світ», «Пізнаємо Світ» (2010), «Перетворюємо Світ» (2011).

У 2011 р. кафедрою педагогіки і психології (дошкільної та корекційної) Рівненського державного гуманітарного університету засновано нову форму роботи з дошкільними навчальними закладами – лабораторія консалтингу дошкільної освіти. Мета цієї лабораторії – професійна підготовка та підвищення кваліфікації фахівців дошкільної освіти з метою їх професійно-особистісного розвитку, формування готовності до інноваційної педагогічної діяльності в сучасному освітньому просторі.

Основні завдання лабораторії: запровадження наукових досліджень у підготовку та підвищення кваліфікації фахівців у галузі дошкільної освіти; проведення навчальної роботи зі студентами та працівниками дошкільних навчальних закладів; розроблювання науково-методичного забезпечення безперервного підвищення кваліфікації фахівців дошкільної освіти; здійснення науково-методичного й інформаційного супроводу інноваційної діяльності фахівців дошкільних закладів; організація і проведення дослідно-експериментальної роботи з метою підвищення ефективності навчально-виховного процесу в дошкільних навчальних закладах; вивчення та поширення передового педагогічного досвіду; сприяння розвитку професійної майстерності вихователів.

Наша діяльність відкрита для участі всіх зацікавлених педагогів. Запрошуємо для співпраці!

*Кузьменко В. У.,
Кудикіна Н. В.
м. Київ*

ВПРОВАДЖЕННЯ ОНОВЛЕНОЇ ПРОГРАМИ ВИХОВАННЯ І НАВЧАННЯ ДІТЕЙ ВІКОМ ВІД 2 ДО 7 РОКІВ «ДИТИНА»

До початку нового навчального 2012–2013 рр. вийшло у світ третє, оновлене видання програми виховання і навчання «Дитина». Рекомендовану Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України комплексну програму розроблено на виконання законодавчих і нормативних документів, що стосуються модернізації й оновлення змісту освіти у зв'язку з уведенням обов'язкової дошкільної освіти. Програму виховання і навчання дітей віком від 2 до 7 років «Дитина» доопрацьовано відповідно до вимог сучасності. У змісті доопрацювань, які є досить значними та суттєвими, викладено інформацію оптимального обсягу, що відповідає віковим можливостям дітей дошкільного віку, з урахуванням сучасних тенденції розвитку дошкільної освіти.

Серед найважливіших доопрацювань, зроблених авторським колективом, слід відзначити розробку нового розділу «Діти раннього віку», в якому розкрито зміст роботи з дітьми 2–3 років у такій же логічній послідовності окремих підрозділів, що за іншими віковими групами. На початку розділу окреслено основні характеристики психофізичного розвитку дітей третього року життя, сформульовано завдання виховної роботи.

З уведенням дошкільної освіти як обов'язкової нагальною стає проблема підготовки дітей до навчання у початкових класах. У зв'язку з цим суттєво доопрацьовано розділ «Наші старші діти», де натепер розміщено диференційований зміст навчально-виховної роботи для дітей 6–7 років життя з урахуванням їхніх вікових особливостей. Зміст цього розділу програми «Дитина», узгоджений із програмами початкової школи, забезпечує взаємозв'язок змісту дошкільної та початкової освіти.

Як і раніше, зазначається про спрямованість програми «Дитина» на розвиток індивідуальності дитини дошкільного віку, що відповідає сучасним тенденціям освіти, взагалі, та дошкільної освіти, зокрема. Це відображено у вступі, принципах роботи за програмою, завданнях, змісті усіх розділів, показниках успішного розвитку дітей, що націлюють вихователя на формування цінностей, почуттів, урахування індивідуальних відмінностей дитини, розвиток її самоповаги, самооцінки, особистісних властивостей тощо. Це відображено також у підрозділі «Зростає особистість», спеціально присвяченому цьому питанню, де виокремлено базові особистісні властивості й окреслено основні чинники та засоби їх розвитку.

У вступі та змісті основних підрозділів (насамперед, у розділі «Гра –джерело радості, мудрості і добра») закладено основи компетентнісного підходу, показано, як ігрова діяльність як провідна має впливати на розвиток ключових компетенцій дитини. Крім цього, у «Показниках успішного розвитку дитини», визначених до кожного з підрозділів, визначено, за якими ознаками вихователь може встановити результативність своєї роботи з дітьми.

Програма забезпечує здійснення інтегрованого підходу до навчально-виховної роботи з дітьми, оскільки у сформульованих завданнях, показниках успішного розвитку та інших рубриках показано, яка саме через зміст певного розділу відбувається оптимізація різних форм активності дітей, запропонованих у «Базовому компоненті дошкільної освіти

в Україні». Завдання роботи з дітьми по кожному розділу доповнені з урахуванням різних форм активності дітей, зокрема фізичної, пізнавальної, творчої, соціальної, мовленнєвої тощо.

Відповідно до державних стандартів підготовки вихователів, у програмі «Дитина» виокремлено розділ «Дитина у довкіллі», де для кожної вікової групи представлено доопрацьований зміст ознайомлення дітей із соціальним і предметним довкіллям, що становить змістову основу і компетентність мовленнєвого розвитку дітей (знання конкретних життєвих фактів, уявлення про навколишній світ стимулюють мовленнєву діяльність, збагачують мовлення) і виступає джерелом збагачення ігрової діяльності дошкільників. За тематичним принципом висвітлено пізнавальні (система знань про суспільство, батьківщину, її державні символи, звичаї та традиції українського народу; практичні уміння діяти у предметному довкіллі), розвивальні (розвиток наукового світогляду, прагнення до активного пізнання предметного та соціального довкілля, особистісної культури в довкіллі, усвідомлення власного «Я», місця серед інших людей) та виховні завдання (виховання поміркованого й дбайливого ставлення до соціального і предметного довкілля та ін.).

Крім цього, доопрацьовано матеріали до решти вікових груп майже за всіма підрозділами та рубриками, виділеними в програмі. Основний зміст доопрацювань: додано інформацію сучасного характеру, зокрема, оновлено тематику ігор, занять з дітьми, літературних творів, посилено теми «Совість», «Права дитини», «Батьківщина», «Сім'я», «Космос», «Київ – столиця України» та ін. Отже, суттєво доопрацьовано всі розділи програми з урахуванням сучасних тенденцій розвитку дошкільної освіти. У кожному розділі підсилено змістові лінії, спрямовані на розвиток у дитини базових особистісних якостей, самооцінки, самоповаги й самосвідомості, розуміння прав та обов'язків, екологічної та валеологічної освіченості, творчості, становлення ціннісного ставлення до навколишнього світу, людей, самого себе, діяльності.

Створено новий розділ «Діти з особливими освітніми потребами», а також розділ «Художня література», який з'явився на місці суттєво доопрацьованої рубрики «У нас у гостях книжка». У цьому розділі збережено завдання ознайомлення дітей з книгою, значно поглиблено зміст роботи з художньою літературою за рахунок формування різних видів компетенцій: когнітивно-мовленнєвої (знання про письменників, їхні твори в межах програми; уміння відтворювати знайомий художній твір, читати напам'ять вірші, пригадувати назву твору тощо), поетично-емоційної (здатність виразно читати знайомі поетичні твори, здійснювати їх простий художній аналіз), оцінювально-етичної (уміння свідомо аналізувати вчинки персонажів, висловлювати власні судження), театральньо-ігрової (розігрування змісту знайомих художніх творів).

Указані доопрацювання спрямовано не лише на оновлення змісту, а й на вилучення застарілої інформації, що не виправдала себе, не відповідає віковим можливостям сучасних дітей та умовам роботи ДНЗ. Матеріали програми розподілено відповідно до кожного року життя дошкільника, що відповідає сучасним реаліям дошкільної освіти, вкрай важливо та зручно для вихователів, сприяє поліпшенню якості їхньої роботи. Крім цього, матеріали програми структуровано відповідно до навчальних планів ВНЗ і сучасних галузей наук (дитячої психології, дошкільної педагогіки, окремих методик), що полегшує її тлумачення викладачами відповідних кафедр та роботу за нею вихователям ДНЗ, а також забезпечує наступність і логічну узгодженість із навчальними дисциплінами початкової школи.

Суттєві оновлення також представлено у методичних рекомендаціях до програми, що значно перероблені з урахуванням основних доопрацювань самої програми. Повністю оновлено майже всі розділи методичних рекомендацій, доповнено новий розділ з роботи з дітьми 3-го року життя, у якому, зокрема, розкриваються рекомендації відповідно до рубрик цього розділу; додано нові матеріали з розвитку особистості, які містять рекомендації з розвитку особистісних властивостей через створення виховних психологічних ситуацій, якими має бути насичене повсякденне життя дітей дошкільного віку; наведено рекомендації щодо демократизації стилю спілкування з дітьми як важливої умови розвитку самоповаги дошкільника; наведено оновлену інформацію про організацію життєдіяльності та гурткової роботи дошкільника в умовах ДНЗ, представлено рекомендації зі створення розвивального предметного середовища, до кожного розділу додано матеріали, що розкривають оновлений зміст програми.

Практика використання програми виховання і навчання «Дитина» підтверджує її високу результативність та якість роботи відомих учених, спеціалістів з питань фізичного, естетичного, природничого, комунікативно-мовленнєвого, музичного та інших сфер розвитку дітей.

Програма виховання і навчання дітей віком від 2 до 7 років «Дитина» відповідає вимогам, що пред'являються до сучасних програм дошкільної освіти, за якими мають право працювати державні дошкільні навчальні заклади в різних регіонах України, оскільки містить зміст комплексного характеру й оптимального рівня складності, який може бути засвоєним дітьми, незалежно від місця їхнього проживання. Програму рекомендовано до подальшого використання фаховою комісією МОН України у 2010 р., гриф Науково-методичної ради з дошкільної педагогіки та психології Міністерства освіти і науки молоді та спорту України оновлено й подовжено. На часі впровадження оновлень, внесених до програми виховання і навчання «Дитина», є розроблення комплекту методичних посібників до неї та проведення серії науково-методичних семінарів на відповідну тематику.

Висловлюємо щирі вдячність усім працівникам системи дошкільної освіти, зокрема, вихователям, методистам, завідувачам ДНЗ, викладачам кафедр дошкільної освіти, працівникам відділу дошкільної освіти нашого міністерства, Університету менеджменту освіти, відділу дошкільної освіти Інституту інноваційних технологій змісту і методів навчання за постійну підтримку та дієву допомогу у процесі підготовки 3-го, оновленого видання програми «Дитина».

Вороніна Т. В.

Стеценко І. Б.

м. Київ

ІНФОРМАЦІЙНА ПІДТРИМКА ІННОВАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ЧЕРЕЗ ВСЕУКРАЇНСЬКІ ВИДАННЯ РЕДАКЦІЇ «ДИТЯЧИЙ САДОК» ВИДАВНИЦТВА «ШКІЛЬНИЙ СВІТ»

Інновація (англ. *innovation*) — це впроваджене нововведення, що забезпечує якісне зростання ефективності процесів або продукції, затребуване ринком, що є кінцевим результатом інтелектуальної діяльності людини, її фантазії, творчого процесу, відкриттів, винаходів і раціоналізації.

Термін «інновація» походить від латинського «*novatio*», що означає «відновлення» (або «зміна»), і приставці «*in*», що перекладається з латинського як «у напрямку», якщо перекладати дослівно «*Innovatio*» — «у напрямку змін».

Редакція видань «Дитячий садок» видавництва «Шкільний світ» працює за підтримкою Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України і Національної академії педагогічних наук України. Наша редакція є партнером у висвітлюванні та пропаганді цікавого досвіду науковців і практиків, новацій відповідно до завдань державної політики щодо ролі та значення дошкільної освіти України на сучасному етапі.

Наше видання було і є авангардом у спрямуванні винаходу передового педагогічного досвіду на кожному етапі розвитку дошкільної освіти.

За цей час надруковано різні матеріали, які представляли інноваційні технології та методики з усієї України: це методика розвитку мовлення Н. Гавриш, психолого-педагогічне проектування Т. Піроженко, ІКТ у дошкільній освіті, розвивальне читання за методикою Л. Шелестової, навчально-розвивальна технологія «Логіки світу» І. Стеценко, творче малювання Л. Шульги, театр фізичного виховання М. Єфіменка, ігромайстерність М. Шутя, методика «Вчимося думати» (Львів), музейна педагогіка, робота за спадщиною С. Русової, В. Сухомлинського, відродження духовності, а також інновації наших колег з Росії: ігри Воскобовича, методика Є. Шулешко, досвід використання у дитячих садках ТРВЗС. Гін тощо.

Для творчих педагогів, методистів, керівників Університетом менеджменту освіти в рамках науково-методичного комплексу «Консорціум закладів післядипломної освіти» створено Всеукраїнську Школу новаторства, де наше видання виступило інформаційним партнером. Усі засідання Школи представлені на сторінках видання «Дитячий садок» (14, 18 (2011), 2 (2012)), у новинах на сайті видавництва «Шкільний світ». Всеукраїнська школа є формою підвищення фахового рівня керівних і педагогічних працівників дошкільної освіти.

Видання «Дитячий садок» — це інноваційний проект, бо ми завжди попереду. Ми виступаємо «потягом». А наші шановні педагоги-дошкільники складають «вагони», що створює єдиний простір дошкілля України.

Надаючи інформаційну підтримку всім, причетним до дошкільної освіти, ми весь час експериментуємо, розширюємо інформаційний простір наших видань, надаємо різносторонню інформацію у різних форматах.

Видання редакції «Дитячий садок» сьогодні — це не тільки паперові видання, а й організація заходів, численні виступи працівників нашої редакції, та публікація електронних матеріалів у мережі Інтернет.

Наша редакція є ініціатором Всеукраїнського Дня Дошкілля, свята всіх працівників дошкільної освіти України, який і проводиться щорічно в Київському міському Будинку вчителя. Мета його – підкреслити цінність і важливість дошкільного віку у формуванні особистості та подальшому житті людини, привернути увагу до дошкільної ланки освіти різних верств населення, об'єднати педагогів-дошкільників України, показати їхній творчий потенціал, підвищити педагогічний рівень батьків, продовжити цю традицію на подальші роки.

За час проведення Всеукраїнського Дня Дошкілля, починаючи з 2006 р., відбулося 80 семінарів, 33 майстер-класи, 1 тренінг, 6 круглих столів, 4 прес-конференції. За п'ять років у нас у гостях побували понад 4500 людей з усіх областей України.

Щороку у вересні в Київському міському Будинку вчителя починає працювати клуб «Дошкілля», який існує понад 7 років, охоплює всі категорії працівників дошкільної освіти. Саме тут вони зустрічають однодумців: наших авторів, вихователів, методистів, науковців, можуть вільно спілкуватися, розповідати про власну роботу.

На сайті видавництва «Шкільний світ» (www.osvita.ua) є і сторінка нашої редакції. Тут можна швидко у будь-який час знайти найоперативнішу інформацію про новини і заходи редакції «Дитячий садок», анонси видань, новинки у виданнях тощо. За час роботи сайту на ньому вже побувало понад 40 000 відвідувачів, на сторінці редакції «Дитячий садок» — близько 3 000 відвідувачів.

На початку 2010 р. редакція «Дитячий садок» ввела регулярні розсилки електронною поштою, які є унікальною можливістю отримувати необхідну інформацію раніше, ніж її буде надруковано в газетах. Це «домашній» маячок усіх читачів у виданнях і заходах редакції. В них — повідомлення про заходи редакції, конкурси, анонси книжок і матеріалів у періодичних виданнях, найсвіжіші новини, сюрпризи...

Цього року щомісяця виходить електронна версія видань «Дитячий садок». У кожному випуску — матеріали з яскравими ілюстраціями для роботи з дітьми: аудіо та відео файли, слайд-фільми, презентації, фотографії, статті, посилання на цікаві Інтернет-ресурси тощо – все, що допоможе влучно проілюструвати текст статей у паперовій версії видань.

Завдяки електронним випускам, ми зможемо зустрічатися з читачами кожного дня у будь-який зручний для них час. Відтепер можна не тільки прочитати публікації у виданнях на папері, а й побачити кольорові ілюстрації до них, почути звуковий супровід до занять, побачити як колеги проводять заняття, отримати слайд-фільми для показу дітям під час занять.

Отже, наша редакція розширює свої можливості, видання стають оперативнішими, гнучкішими, цікавішими. Адже інформація подається у зручному для використання вигляді — інфографіка, кольорові ілюстрації, таблиці, інформаційні моделі, презентації на папері тощо.

ПРО ВПРОВАДЖЕННЯ ІКТ В ОСВІТНІЙ ПРОСТІР ДОШКІЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Світове співтовариство прагне створити систему освіти, яка відповідала б викликам часу, потребам особистості й суспільства в цілому, а тому прогнозує нові умови і відшукує інноваційні моделі освітнього розвитку. У найперспективніших моделях, випробуваних часом, в основу покладено ідею підтримання й розвитку природної обдарованості, здібностей кожної дитини як запоруки її самоствердження на життєвому шляху.

Водночас широкому загалові невідомі спроби цілісного моделювання освітньо-інформаційного середовища освітніх закладів у майбутньому. Основоположні ідеї такого моделювання з різних причин не були повністю реалізовані на практиці.

В основі моделювання освітньо-інформаційного середовища майбутнього має лежати ієрархічна модель особистості як дитини, так і педагога, у якій чітко б окреслювалась організаційна структура й елементний склад. Освітній процес, у певному спрощенні, можна розглядати як процес суб'єкт-суб'єктного та суб'єкт-об'єктного інформаційного обміну. Виходячи із цього, навчальне середовище (НС), тобто середовище, в якому безпосередньо розгортається навчальна подія, можна розглядати як інформаційне середовище (ІС), а джерела інформації – як складові цього середовища. Сьогодні основною складовою, яка, водночас з іншими, формує ІС навчального закладу, залишається слово педагога.

Основною метою моделювання освітньо-інформаційного середовища майбутнього стосовно дошкільного навчального закладу має бути виховання здорової, гармонійно та всебічно розвиненої особистості. Новизна ідеї полягає в тому, що ставиться завдання сформулювати соціально активну й відповідальну особистість дошкільника, що творчо мислить і працює, шляхом створення оригінальної системи безперервної освіти від народження дитини до входження її в самостійне життя.

Наведемо принципи моделювання освітньо-інформаційного середовища дошкільного навчального закладу:

Демократизація – це мета, засоби й гарантія перебудови дошкільного навчального закладу, відкритість і варіантність змісту освіти, розвиток педагогіки співтворчості та співробітництва.

Принцип *виховання здорової* дитини має реалізуватися через забезпечення фізичного, морального, соціального й психологічного благополуччя кожного вихованця та працівника дошкільного навчального закладу.

Системність передбачає логічну взаємодію всіх структурних підрозділів, усіх учасників освітнього процесу в дошкільному навчальному закладі і поза ним, продуктивну співпрацю, що забезпечуватиме оптимальний розвиток, навчання і виховання.

Гуманізація дошкільного навчального закладу й освіти передбачає дитиноцентристський підхід, що сприяє подоланню відчуження вихователя та дитини від навчальної діяльності та одне від одного, забезпечення орієнтації закладу на повноцінність щоденного життя дошкільника на кожному з вікових етапів.

Диференція та індивідуалізація освітнього процесу має сприяти розвитку здібностей кожного, хто навчається, розвитку особистості з урахуванням її інтересів, мотивів,

ціннісних орієнтацій, розбіжностей в інтелектуальній, емоційно-вольовій і дієво-практичній сферах, особливостей фізичного і психічного розвитку кожної дитини дошкільного віку.

Діяльнісний підхід вимагає включення суб'єктів освітнього процесу в активну суспільно корисну діяльність для розв'язання завдань соціальної адаптації вихованців.

Співпраця та співробітництво – спільна доцільна активна діяльність вихователя та дошкільника, який творчо розвивається, спрямовується на панування знань і соціального досвіду.

Саморух дитини завдяки розвитку здійснюється внаслідок створення оптимальних умов і режиму найбільшого сприяння (педагогічного, психофізіологічного, медичного, ергономічного тощо) для різнобічного постійного розвитку природних задатків, схильностей та інтересів, унаслідок чого надається можливість вільного самостійного переміщення по різних потоках складності та рівнях навчання з метою саморозвитку.

Оптимізація освітнього процесу допускає досягнення кожним дошкільником найвищого рівня знань, умінь і навичок, розвитку психічних функцій, способів діяльності, можливих для конкретної особистості в умовах дошкільного закладу. Тобто отримання найбільшого ефекту при найменших витратах психофізіологічних зусиль.

Отже, необхідно, на наш погляд, переглянути дизайн освітньо-інформаційного середовища дошкільної ланки освіти, зокрема дошкільного навчального закладу, у напрямі осучаснення його дидактичної моделі.

Одним із ключових термінів у зазначеній темі є термін *«інформаційні технології»*, який багатьма тлумачиться неоднозначно. Важливість правильного тлумачення цього терміну подана В. Краєвським: «Чіткість й однозначність термінології – неодмінна вимога наукової методології, і для науки зовсім не байдуже, які слова вживаються, з якого понятійного середовища вони вилучені». *Технології* (від грец. *techne* – майстерність і *logos* – вчення) – сукупність прийомів, методів, способів. За Дж. Велінгтоном, інформаційні технології – це системи, створені для виробництва, передані відбору деформації і використання інформації у вигляді звуку, тексту, графічного враження і цифрової інформації. Основою цих систем є комп'ютерні і телекомунікаційні технології, які, у свою чергу, можуть використовуватися спільно з іншими видами технологій для посилення кінцевого ефекту. Отже, інформаційні технології (скорочено – ІТ) – це сукупність методів, пристроїв і процесів, що застосовує суспільство для збирання, зберігання, опрацювання та поширення інформації. У практиці освітніх ріалів застосовується поняття *«інформаційно-комунікаційні технології»* (ІКТ), що трактується як апаратні й програмні комп'ютерні засоби організації навальної, творчої, науково-дослідницької діяльності дітей, засоби комунікаційного зв'язку, розмножувальна техніка, що використовується для забезпечення повноцінного освітнього процесу.

Для будь-якої сучасної освітньої установи ІКТ – це сукупність взаємов'язаних загальних принципів і концепцій, стандартів і правил, теоретичних новацій, що визначають у цілому не лише функціонування, а й розвиток освітніх та інноваційних структур у масштабі навчального закладу. Застосовування ІКТ у дошкільній освіті має базуватися на розв'язуванні таких завдань: розроблення мультимедійних електронних освітніх ресурсів (ЕОР), електронних навчально-методичних комплексів, електронних контрольних-вимірювальних матеріалів; запровадження електронних навчальних систем і відпрацювання на їх основі методичних аспектів технології e-learning; урахування компонентів системи менеджменту якості під час організації освітніх середовищ. З огляду на зазначене, вважаємо, що сучасні інформаційно-комунікаційні технології в освітньо-інформаційному се-

редовищі дошкільних навчальних закладів мають виконувати такі функції: засобу навчання (застосування мультимедійних навчальних курсів); технічного засобу автоматизації процесу навчальної діяльності дошкільника, що включений у пізнавальну, пошукову, дослідницьку, експериментальну роботу, і дає змогу мобільно працювати з текстом, графічним, звуковим або відеодокументом, якісно подавати інформацію, опрацьовувати її; зразка сучасних інноваційних технологій, що розвиває навички оволодіння ними, дає знання про їх назви і функціональне призначення, складові елементи; ефективного тренажера, що розвиває пізнавальну й творчу активність особистості, спонукає її приймати власні оригінальні рішення, бачити їх результат, перевіряти їх правомірність тощо.

Серед базових складових мережі інформаційного середовища ДНЗ, що буде застосовувати комп'ютерні технічні інновації, можна виокремити такі:

- *повноцінна багатофункціональна медіатека*, яка охоплює мультимедійні, інтерактивні навчальні програми з різних галузей освіти, науки і культури, навчально-методичні матеріали з основних напрямів дошкільної освіти, розраховані на різні вікові категорії вихованців;

- *віртуальна Інтернет-бібліотека*, яка дає широкі можливості для використання всіма учасниками освітнього процесу ДНЗ необхідної інформації, систематизованої за розділами;

- *інформаційний або редакційно-видавничий центр*, що забезпечить створення, підтримку й оновлення сайтів, навчальних, творчих, пошукових, дослідницьких, експериментальних проектів, випуск інформаційних публікацій, газет, методичних і навчальних посібників тощо;

- *каталог інформаційних баз даних*, які містять вичерпну організаційну, методичну та консультаційну інформацію щодо реалізації навчальних і творчих проектів;

- *структурована електронна бібліотека методичних матеріалів*, пошукових, дослідницьких, експериментальних робіт із різних розділів програми ДНЗ.

Інформаційні технології – це величезне поле діяльності для педагога будь-якої спеціальності. Вони відкривають великі можливості в переосмисленні методів і прийомів навчання. Впровадження інформаційних технологій у сферу дошкільної освіти дасть змогу розширити світогляд дошкільників, а вихователю повніше використовувати наявні освітні ресурси, що істотно підвищить рівень освіти дітей дошкільного віку. Використання цих технологій у процесі навчання створить додаткові умови і спричинить появу нових цілей та оновлення змісту дошкільної освіти, допоможе досягти значно більших результатів у навчанні, забезпечить для кожного вихованця формування і розвиток його власної освітньої траєкторії. Це пов'язано з появою нових, практично необмежених педагогічних можливостей для індивідуалізації і диференціації навчального процесу, його гнучкої адаптації до індивідуальних особливостей, а також із застосуванням у цьому процесі додаткових інформаційних навчальних ресурсів, широкого спектра педагогічних методів і технологічних варіантів навчання, розширенням масштабу і змінами характеру навчальних комунікацій, посиленням процесуальних і мультимедійних характеристик засобів навчання, розширенням простору інноваційної педагогічної діяльності тощо.

Застосування ІКТ докорінно змінює роль і місце педагога й дитини в навчальному процесі. У такій моделі вихователь перестає бути просто «ретранслятором» знань, а є співтворцем сучасних технологій навчання, позбавлених повчальності й проповідництва. Більше того, уже з'явився новий напрям діяльності – розроблення ІКТ навчання і програмно-методичних навчальних комплексів, що базуються на широкому застосуванні

інтерактивних методів навчання, мультимедійних засобів і віртуальних педагогічних технологій, які дають змогу суттєво підвищити рівень методичного забезпечення освітнього процесу, відкривають нові можливості для підвищення якості освіти.

Аналіз сучасного стану освітньо-інформаційного середовища дошкільного навчального закладу щодо його інформаційного забезпечення виявив такі *проблеми*:

- недостатній рівень заснованого на ІКТ інструментально-технологічного й інформаційно-ресурсного забезпечення навчального процесу;
- обмеженість доступу суб'єктів освітнього простору ДНЗ до освітніх ресурсів і послуг;
- недостатній рівень підготовки вихователів та інших суб'єктів системи дошкільної освіти до використання в навчальному процесі сучасних засобів навчання та ІКТ;
- відсутність системи створення, розповсюдження, підтримання й оновлення електронних засобів навчання, електронних інформаційних ресурсів навчального призначення.

Можна спроектувати модель освітньо-інформаційного середовища дошкільного навчального закладу. Така модель має, по-перше, охоплювати всі суб'єкти освітнього простору та визначати дидактичні принципи їхньої взаємодії, а по-друге – визначати ресурсні складові. Отже, складовими та суб'єктами освітньо-інформаційного середовища дошкільного навчального закладу є: на рівні матеріального ресурсного забезпечення – сучасні технічні засоби для широкого використання комп'ютерних та інформаційно-комунікаційних технологій (комп'ютерні класи, видавничі центри), електронні бази програмно-педагогічних засобів (комп'ютерні навчальні, розвивальні програми та середовища, тренажери, електронні бібліотека, відеотека тощо), комп'ютерно орієнтовані засоби навчання і навчальні середовища для дітей дошкільного віку; на рівні кадрового ресурсного забезпечення – вихователь, що володіє навичками роботи на персональному комп'ютері та вміє застосовувати ІКТ на рівні інтеграції в реальний освітній простір, адміністрація дошкільного навчального закладу, що володіє сучасними комп'ютерними й інформаційними технологіями; на рівні інформаційного ресурсного забезпечення – підключення до мережі Internet, сайт дошкільного навчального закладу, блоги адміністрації, вихователів і вузьких спеціалістів, електронна пошта закладу тощо.

Отже, перспективним напрямом щодо інформатизації дошкільної ланки освіти є вирішення проблеми щодо створення та застосування моделі освітньо-інформаційного середовища дошкільного навчального закладу на рівні матеріального, кадрового й інформаційно-ресурсного забезпечення.

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У РЕАЛІЗАЦІЇ НАСТУПНОСТІ ДОШКІЛЬНОЇ І ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

(з досвіду роботи школи-садка «Пролісок» м. Києва)

Перехід дитини з дитячого садка до школи є важливим етапом її життя, який пов'язаний не лише зі зміною середовища її розвитку, а й з відповідними процесами самоусвідомлення, зіткненням з новими проблемами, відкриттям у собі нових можливостей тощо. Одним дітям це додає піднесеного настрою, відчуття чогось якісного, іншим вселяє ностальгію за звичним життям у дитячому садочку, інколи породжує стресові стани. Тому дуже важливо, щоб у дошкільному закладі, в сім'ї допомогли дитині усвідомити, що школа є продовженням того, чим займалася, що опановувала вона у дитячому садку. Не менш важливо, щоб із перших днів перебування в школі дитина на конкретних прикладах переконувалася в цьому. Все це стане можливим, коли дотримуватися принципу наступності дошкільної та початкової освіти.

Поєднання дошкільної і початкової освіти створює передумови для виявлення індивідуальності кожного вихованця, що значно складніше зробити у загальноосвітній школі. Як свідчать дослідження, об'єднання двох підсистем значно посилює його виховні можливості, створює умови для психологічно комфортного переходу дитини з дитячого садка у школу.

Психологічний аспект:

- вивчення особливостей розвитку дітей на перехідному етапі;
- визначення специфіки переходу від ігрової до навчальної діяльності;
- забезпечення психологізації навчально-виховного процесу як умови формування особистості на двох рівнях.

Методичний аспект:

- взаємне ознайомлення з методами і формами навчально-виховної роботи в старшій групі дошкільного закладу та в 1-му класі школи;
- забезпечення наступності щодо методів та прийомів роботи з дітьми щодо розвитку мовлення, математики, ознайомлення з довкіллям, фізичного, естетичного та соціального виховання.

Цей аспект реалізується через спільне відвідування вихователями та вчителями занять (уроків) та їх обговоренням, семінари-практикуми з певних методик; проведення спільних педагогічних нарад, виставок, конференцій; взаємодіювання; обмін педагогічним досвідом роботи тощо.

Практичний аспект:

- попереднє знайомство вчителів зі своїми майбутніми учнями;
- кураторство вихователями своїх колишніх вихованців.

Форми співпраці педагогічних колективів: семінари, семінари-практикуми, тренінги (педагогічного спілкування, комунікативних умінь), спільна робота практичного психолога зі вчителями та вихователями дошкільних груп.

Система відвідування вчителями старших груп, спостереження за діяльністю дітей на заняттях та поза ними; бесіди з дітьми та їх вихователем; створення «школи майбутнього першокласника»; організація спільних концертів, спортивних змагань; ремонт і виготовлення іграшок дітьми тощо.

Особливо важливою для майбутніх учнів є постать першого вчителя, якого вони сприймають як надзвичайну людину. Тому в своїй роботі ми практикуємо попереднє знайомство вихованців старшої групи з майбутнім учителем, а також ознайомлення педагога з роботою випускної групи, вивчення індивідуальних особливостей дітей, участь у їхніх справах.

Традиційним є те, що вчителі школи разом із вихователями ще до початку навчального року складають план спільної роботи щодо забезпечення наступності, який передбачає три розділи: організаційно-педагогічний, методичний та роботу з батьками.

Підсумком співпраці педагогічних колективів є спільна педагогічна рада вчителів і вихователів, де аналізуються результати підготовки до школи, помилки та упущення, прогнозується подальша співпраця школи та дошкільних груп.

Для першокласників, що навчаються у стінах дитячого садка, умовою успішного навчання є ті види діяльності, якими вони займалися в старшій групі. Тому вчителі та вихователі продовжують включати гру в навчальний процес, яка має особливе значення для формування уміння вчитися – основної діяльності, що стає тепер для учня.

У дошкільному закладі важливо забезпечити взаємозв'язок вихованців і педагогів дитячого садка і школи. Для цього використовують екскурсії до школи відвідування уроків, спільні з першокласниками розваги, а молодших школярів запрошують у дитячий садок для зустрічі з випускниками старшої групи. Побутує також практика відвідування вихованцями дитячого садка і учнями початкових класів свят у один одного (свято знань, посвята у школярі, букваря, випуск з дитячого садка).

Учні випускного четвертого класу на чолі з класним керівником, який по закінченню навчального року набирає перший клас (нині вихованців старшої групи) беруть шефство над старшими дошкільнятами, готуючи для них іграшки своїми руками, показують театральні вистави, залучаючи і їх до цього дійства.

Конкретними формами реалізації змісту роботи з батьками є: проведення днів відкритих дверей в закладі; відвідування свят у школі (День знань, Свято букваря, останнього дзвоника); учні та вихованці дошкільних груп спільно з батьками постійно беруть участь у різноманітних конкурсах, підготовці виставок робіт та інформаційних газет.

Батьківські збори, семінари, зустрічі, лекторії, майстер-класи для батьків проводяться в стінах закладу спільно як для батьків школярів, так і для родин дошкільників.

Вихователі дошкільних груп працюють за Базовою програмою розвитку дитини «Я у Світі» та використовують у своїй роботі методик Л. Шелестової «Вчимося читати».

У 2008 р. за результатами експериментального дослідження проведено міський семінар «Використання навчально-розвивальних методик у сучасному дошкільному навчальному закладі. Розвивальне читання за методикою Л. Шелестової», в якому із захопленням взяли участь і вчителі початкових класів.

У 2011 р. розпочали поетапне впровадження програми розвитку дітей старшого дошкільного віку «Впевнений старт».

Вихователі дошкільних груп продовжують упроваджувати в практику методик розвивального читання під керівництвом Л. Шелестової. Дошкільнята навчаються читати з трьох років, оскільки раннє оволодіння читанням уможливорює швидкий інтелектуальний розвиток дитини, активізацію пізнавальних процесів.

Із 2002 р. в школі-садку запроваджено навчальні курси «Сходинки до інформатики» та «Комп'ютерну азбуку».

Вдало проведено міський семінар – презентацію експерименту щодо запровадження навчальних предметів «Комп'ютерна азбука» та «Сходи до інформатики» за темою «Всесвітня мережа Інтернет як крок до входження дітей у XXI сторіччя – сторіччя інформації».

У рік реорганізації ДНЗ на школу-садок, заклад включився в експериментальну роботу за програмою «Росток», по якій і продовжують навчати дітей вчителі «Проліска».

Проаналізувавши результати інноваційної роботи, можна зробити висновок: добре простежується розвиток дитини з першого по четвертий клас. Учні, які навчаються за програмою «Росток» вчать швидко і легко набувають нових знань, використовують їх у повсякденному житті.

Програма розвитку дитини «Росток» сприяє розвитку швидкого запам'ятовування прочитаного або почутого. Учні цих класів знають багато про події, проблеми, про які їх однолітки і не здогадуються.

Експеримент, який проведено в школі-садку «Пролісок», показав динаміку пізнавальних інтересів молодших школярів. Із широкого кола питань про світ найбільше зацікавили такі:

- сфера навчання, школа, спілкування, взаємні стосунки;
- космос, виникнення зірок і планет, гострі проблеми цивілізації, екологічні проблеми;
- професія, побут, мода;
- природа, виникнення людини.

Взаємини педагогів школи-садку із батьками здійснюються на інформаційному рівні. Педагоги тісно співпрацюють з батьками за допомогою офіційного сайту. Щодня викладається домашнє завдання, в кінці року – завдання на літні канікули, фото та відео-сюжети із повсякденного життя закладу, проводяться конкурси, онлайн-консультації для батьків. У рубриці «Пізнавай-Ко» діти постійно переглядають програми, що розвивають, мультфільми, уроки тощо. Батьки мають змогу постійно спілкуватися не лише з вихователями та вчителями, а й з адміністрацією закладу, незалежно від часу прийому, отримувати поради психолога, старшої медичної сестри, бути «в курсі» останніх новин та оголошень.

Чайка З. В.

м. Шепетівка, Хмельницька область

УПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРАКТИКУ РОБОТИ З ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

(з досвіду роботи ДНЗ № 1 м. Шепетівка Хмельницької області)

У сучасному світі комп'ютер є своєрідним «інтелектуальним знаряддям», що дає людині змогу вийти на новий інформаційний рівень.

Відтак цілком очевидно, що подальша трансформація дошкільної освіти так чи інакше буде пов'язана з поширенням використання засобів інформаційно-комунікаційних технологій.

Державна Базова програма чітко націлює нас на корекцію змісту і процесу навчання та виховання в дошкільних закладах, що буде здебільшого відповідати вимогам сучасного динамічного життя. Саме тому виникла гостра потреба у нових підходах, інноваційних методах, засобах і технологіях навчання старших дошкільників.

Проект «Впровадження ІК технологій в практику роботи дошкільних навчальних закладів» був створений на виконання міської Програми інформатизації навчальних закладів, метою якої є підготовка дітей до повноцінної плідної життєдіяльності в інформатизованому суспільстві, підвищення якості, доступності й ефективності освіти.

При складанні проекту враховано різні напрями впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у практику роботи ДНЗ: зміцнення комп'ютерної матеріально-технічної бази; методична робота з вихователями; організація роботи з дітьми.

Пропонується у програмах розвитку кожного дошкільного закладу враховувати зміцнення комп'ютерної матеріально-технічної бази, що дасть змогу удосконалити організацію освітньо-виховного процесу.

Сучасний педагог в умовах конкуренції має вміти швидко отримувати науково-методичну інформацію із сучасних джерел, володіти прийомами її опрацювання, вміти заощаджувати час на розроблення дидактичних матеріалів, презентабельно оформляти їх, що, в свою чергу, сприятиме переходу вихователів на новий рівень педагогічної майстерності.

Тому в проекті значну увагу приділено плануванню роботи з педагогами. Завдяки реалізації проекту в цьому напрямі стає можливим забезпечення системної роботи професійних мікрогруп, динамічних груп і консультпунктів, проведення майстер-класів.

Важливим в організації роботи з педагогами є створення курсів «Оператор персонального комп'ютера», «Intel». Навчання для майбутнього», підключення закладів до Інтернету, створення власних сайтів, участь педагогів в Інтернет-конференціях, Інтернет-зборах.

Проведення такої роботи дало змогу значно підвищити рівень володіння педагогами ПК та їхню інформаційну культуру.

Заслуговує на увагу той момент, що, згідно з проектом, це питання виносилося на обговорення методичного об'єднання завідувачів і методистів міста, де детально розглянуто проблеми формування інформаційної грамотності старших дошкільників, санітарно-гігієнічні й ергономічні вимоги до розвивальних комп'ютерних програм для дітей і проаналізовано проведення занять із використанням комп'ютерної техніки.

Унаслідок проведеної роботи з урахуванням сучасних процесів інформатизації су-

спільства, пов'язаних з ним тенденцій в освіті, педагоги зацікавилися проблемою використання якісних комп'ютерних технологій і програм і саме тому з'явилися власні напрацювання, які є цікавими й ефективними у використанні. Вони вміщені у додатку до проекту: ДНЗ № 1 «Перлінка» (практичний психолог В. Руднева) – збірка розвивальних завдань з розвитку пізнавальних процесів «Інтелектуальна мозаїка» та електронний посібник «Мовленнєвий розвиток дошкільника», розроблений вихователем-методистом ДНЗ № 3 «Ластівка» О. Гринь, який містить навчально-методичний комплекс завдань для дошкільників із розвитку комунікативного мовлення та роботи з дитячою книжкою.

Це дидактичні ігри, моделі, опорні картки для спонукання дітей до складання діалогів, описових розповідей, розповідей за картиною тощо.

Оскільки навчання дошкільнят основам комп'ютерної грамотності й ознайомлення з навколишнім світом за допомогою комп'ютера входить до варіативної частини змісту дошкільної освіти, (лист Міністерства освіти і науки України № 1/9-306 від 06.06.2005р. «Про організацію та зміст навчально-виховного процесу в дошкільних навчальних закладах»), під час реалізації проекту зверталась увага на організацію роботи міні-гуртків або ж міні об'єднань, де дошкільнята знайомляться з можливостями обчислювальної техніки, оволодівають елементами комп'ютерної грамотності. Тому додаток містить також системи роботи гуртків:

- ДНЗ № 1 «Перлінка» (вихователь-методист Т. Олійник) – гурток «Комп'ютерні Мишенята»;
- ДНЗ НВО № 3 (вихователь-методист Т. Микитюк) – система розвивальних комп'ютерних ігор з мовленнєвого спілкування та математики «Комп'ютерна павутинка».

Стежимо за тим, щоб робота була організована відповідно до рекомендацій Базової програми, з дотриманням усіх педагогічних, методичних і санітарно-гігієнічних вимог.

Проект «Впровадження ІК-технологій у практику роботи дошкільних навчальних закладів» (автор З. Чайка) разом із додатками затверджений як обласний перспективний педагогічний досвід.

Комп'ютер – це справжня знахідка, могутній засіб розвитку і виховання в руках професійного педагога. Тому комп'ютер став у садочку ядром розвивального предметного середовища. Він розглядається не як окреме навчальне ігрове обладнання, а як всепрониклива універсальна інформаційна система, здатна з'єднуватись із різними напрямками освітнього процесу, збагачувати їх і в корені змінювати розвивальне середовище дитячого садка в цілому.

Комп'ютер у нашому дитячому садку є невід'ємною частиною загальної системи педагогічної роботи: у цікавій формі діти розв'язують завдання різних розділів і напрямів, а потім ця робота продовжується в ігровій, конструктивній, образотворчій діяльності як в групі, так і на прогулянці.

Вихователі закладу широко практикують подорожі музеями світу, країнами, бібліотеками, музичні керівники за допомогою комп'ютерної техніки запрошують дітей на оперні та театральні вистави.

Ефективно використовується комп'ютер і в роботі практичного психолога. Розвивальні завдання, які пропонує психолог, приносять дітям не лише задоволення, а й велику користь у розвитку пізнавальних процесів. Використовується комп'ютер психологом і для індивідуального спілкування з батьками через Інтернет.

Організація занять гуртка «Комп'ютерні Мишенята» у нашому дошкільному навчальному закладі дає змогу підняти загальний рівень освітньо-виховної роботи. Ця си-

стема інтегрована і забезпечує системність в освітньо-виховному процесі.

Нескладні прийоми використання комп'ютера під час занять гуртка допомагають вже змалечку формувати особистість, розвивати у наших малюків творчі здібності. Паралельно з ігровою діяльністю здійснюється комп'ютерна діагностика навичок дітей, результати якої висвітлюються на екрані монітора, що сприяє формуванню самооцінки у дошкільників.

Робота гуртка має вагомі результати відповідно до вимог Базової програми.

Знову ж наголошуємо на обов'язковому дотриманні санітарно-гігієнічних вимог при використанні комп'ютерної техніки, на дотриманні принципу «Не нашкодь!»

Дуже обережно слід ставитись і до відбору ігор для малюків.

Звичайно, є ще проблеми:

Найголовніші це:

- 1) недостатня кількість комп'ютерів;
- 2) у дошкільних закладах відсутність комп'ютерних залів;
- 3) повне забезпечення ліцензованими програмами для дітей дошкільного віку;
- 4) володіння комп'ютерною технікою всіма педагогами.

Всі ми розуміємо, що ці проблеми залежать, в основному, від фінансового забезпечення, але поступово будуть вирішуватися.

Адже ідея виховання покоління, з ранніх років психологічно підготовленого до користування комп'ютером, – важлива і перспективна для розвитку суспільства.

Тому наші вихованці мають бути готовими до цього.

Сучок В. Є.

м. Южне, Одеська область

УПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЙ МОРАЛЬНО-ДУХОВНОГО ВИХОВАННЯ У ДОШКІЛЬНОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

(з досвіду роботи ДНЗ № 4 м. Южне Одеської області)

В Україні завершується реформування системи освіти. Одним із важливих аспектів її модернізації є те, що центральною ланкою всієї навчально-виховної роботи є особистість вихованців, а її стрижнем – духовний розвиток дитини. Найвідповідальніший період у житті людини – це її дошкільне дитинство, саме в цей час відбувається становлення особистості з її майбутніми духовними, моральними, естетичними й релігійними цінностями, закладається фундамент становлення громадянина і патріота України.

Сьогодні в нашій державі відновлюються народні й державні традиції та звичаї українського народу і, зокрема, виховання дітей на засадах християнської моралі.

У Законі України «Про дошкільну освіту» (розділ 11, ст. 10, п. 1) сказано: «Дошкільний навчальний заклад – навчальний заклад, що забезпечує реалізацію права дитини на здобуття дошкільної освіти, її фізичний, розумовий та духовний розвиток. Завданням дошкільної освіти є: збереження та зміцнення фізичного, психічного й духовного здоров'я дитини».

Виконуючи замовлення держави, творчою групою вихователів дитячого закладу під керівництвом завідувачки В. Сучок (Відмінник освіти України, Жінка 2005 року в номінації Кращий керівник, нагороджена Почесною відзнакою з нагоди 75-річчя Одеської області, Почесною грамотою Міністерства освіти 1997-го р. та 2007-го року.) розроблено посібник «роки духовності дітям», виданого у співавторстві А. Богуш та В. Сучок. в 2001 р.

Усвідомлення необхідності створення програми з християнської етики для дітей дошкільного віку виникло з тієї причини, що в державній програмі не передбачено попередньої, підготовчої роботи до святкування Різдва Христового, Великодня тощо. Вважаємо, що саме ознайомлення дошкільнят із християнськими цінностями несе в собі духовний розвиток особистості дитини.

«Наші виховання дошкільників», «Заняття з духовно-морального виховання у дошкільному закладі», «Хрестоматія з духовно-морального виховання дошкільників», «Духовно-моральне виховання дітей» – посібники, «Навчальна програма з духовно-морального виховання дітей молодшого дошкільного віку засобами християнської етики», «Основи християнської моралі та поведінки», «Диск з християнськими піснями для занять», «Розмальовки для дітей» мають донести суть християнських цінностей, виховання любові до людей, природи, рідного краю, знайомство з книгою світового значення – Біблією, зважаючи на вимоги сфер Базового компонента, Програми «Я у Світі», розвитку ціннісного ставлення до зовнішнього та внутрішнього світу, світогляду дитини та її самовизначення. Зважаючи на психічні, фізичні, вікові особливості дітей, теми підібрані так, щоб в доступній формі ознайомити дітей з Біблією як з історичною книгою, в якій Богом подані правила для людей.

Вся робота проводиться після узгодження з батьками на зборах, в групах вихователями, в другій половині дня, один раз на тиждень. Із сімнадцяти педагогів закладу дев'ять мають Сертифікати, які дають право проводити заняття з християнської етики.

Заняття розроблено з урахуванням вимог державних програм, в інтеграції з розділами «Рідна природа», «Мовленнєве спілкування», «Образотворче мистецтво», «У сві-

ті музики», «Дитина і навколишній світ», «Разом з сім'єю».

Все це має особливе значення тепер, коли моральність катастрофічно падає, люди втрачають розуміння добра і зла, родинні стосунки знецінюються і втрачають свої функції. Більшість дітей виховується у неповних родинах і частіше батьківські виховні функції перекладаються на освітні установи.

А. М. Богуш, дійсний член НАПН України, професор, доктор педагогічних наук, зав. кафедри теорії та методики дошкільного виховання Південноукраїнського державного педагогічного університету говорить, що «...мета нинішньої дошкільної освіти – це розвиток світогляду кожної дитини, ціннісного ставлення до зовнішнього й внутрішнього світу, самовизначення й духовний розвиток».

Відома просвітителька С. Русова вважала: «Дитина сприймає з оточення все: і добре і зло, прекрасне й бридке. Саме тому й треба, щоб вона бачила навколо себе більше добра і краси; і педагог має знати, який ідеал складається в глибині душі кожної дитини». Саме з легкої руки С. Русової в українських дитячих садках було створено міцний підмурок християнської моралі. С. Русова, вірячи в СЛОВО як істинне знання, була солідарна з К. Ушинським, який в «Стислому підручнику педагогіки» писав: «Істина не може бути шкідливою – це одне з найсвятіших переконань людини. Нехай вихователь дбає тільки про те, щоб не давати дітям нічого, крім істини, звичайно вибираючи між істинами ті, що відповідають даному вікові вихованця, і нехай буде спокійним щодо її моральних і практичних наслідків; нехай вихователь, додержуючи тільки закону своєчасності, сміливо вводить вихованця в дійсні факти життя, душі, знання природи, якими вони постають перед нами у фактах, а не у витворах самолюбства теоретиків, не викривляючи моральності виховання, не роблячи з нього ні матеріаліста, ні ідеаліста, не роздуваючи без міри його самолюбства, не похитнути у нього благоговіння перед ТВОРЦЕМ ВСЕСВІТУ». Прагнення до одного й того ж ідеалу людини і людського життя у вихованні К.Ушинський пов'язує з орієнтацією на добро.

М. Мельничук, кандидат педагогічних наук, вважає: «Спільними зусиллями ми всі, хто причетний до виховання дітей, маємо обміркувати питання про те, як, спираючись на 125-річний досвід суспільного виховання в Україні, виховати таку дитину, яка б мала образ і подобу Божу! Саме особистісний підхід до вищого духовного світу дитини проголошували Коменський, Шевченко, Леся Українка, Франко, Толстой, Достоєвський, Фребель, Русова та багато інших мислителів. Ці видатні діячі вважали, що духовною є та людина, яка володіє плодом Духу – любов'ю, незалежно від того – мала вона чи доросла.

Виховання дітей на християнських засадах вирішує питання емоційного благополуччя дитини як в дошкільних закладах, так і в школі та є критерієм якості освіти. У період раннього і дошкільного дитинства дитяча душа надзвичайно ніжна, чутлива, тендітна і слабка. Іноді незначні, на перший погляд, події залишають у ній глибокий слід на все життя. І тільки через тривалий час, коли зерна, що потрапили в душу малюка в ранньому дитинстві, дають плоди, ми, дорослі, починаємо пригадувати, де корені того негативу, який спостерігаємо в поведінці підлітка, юнака чи навіть дорослої людини. І дуже актуальним є підняття такого важливого питання як емоційне благополуччя дитини.

Практики — дошкільники є свідками прояви у дітей тривожності, агресивності, невпевненості у собі, імпульсивності у дітей старших груп дошкільного віку. Це і страх, і недовіра, і небезпека.

Спираючись на свій багаторічний досвід, я впевнена, що виховання в дітях духовності є одним із основних критеріїв емоційного благополуччя.

Прищеплюючи дітям християнські цінності, моральність через розуміння добра і зла, через Божі Заповіді ми формуємо позитивні риси характеру, робимо корекцію небажаних вчинків у поведінці, розвиваємо у дітей навички спілкування та розв'язання конфліктних ситуацій, звільняємо від напруження, скутості, навчаємо комунікативної поведінки, виховуємо співчутливість, доброзичливість, взаємодопомогу, а також розвиваємо потенційні можливості дітей.

ПРИМІРНЕ ПОЛОЖЕННЯ ПРО ВСЕУКРАЇНСЬКУ ШКОЛУ НОВАТОРСТВА КЕРІВНИХ, НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ І ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

<http://tme.umo.edu.ua/>

Загальні положення

1.1. Всеукраїнська школа новаторства керівних, науково-педагогічних і педагогічних працівників (далі – Школа) є формою підвищення фахового рівня цих працівників навчальних закладів усіх типів, зокрема, дошкільних, загальноосвітніх, позашкільних, професійно-технічних, вищих навчальних закладів (далі відповідно – ДНЗ, ЗНЗ, ПНЗ, ПТНЗ, ВНЗ), закладів післядипломної педагогічної освіти (далі – закладів ППО). Відповідно Школа має структурні складові за напрямками, а саме:

- Всеукраїнська школа новаторства керівних і педагогічних працівників дошкільної освіти (далі – Школа ДНЗ);
- Всеукраїнська школа новаторства керівних і педагогічних працівників загальної середньої освіти (далі – Школа ЗНЗ);
- Всеукраїнська школа новаторства керівних і педагогічних працівників поза-шкільної освіти (далі – Школа ПНЗ);
- Всеукраїнська школа новаторства керівних і педагогічних працівників професійно-технічної освіти (далі – Школа ПТНЗ);
- Всеукраїнська школа новаторства керівних, науково-педагогічних і педагогічних працівників вищої освіти (далі – Школа ВНЗ);
- Всеукраїнська школа новаторства керівних, науково-педагогічних і педагогічних працівників післядипломної педагогічної освіти (далі – Школа ППО).

1.2. Школа діє у складі науково-методичного комплексу «Консорціум закладів післядипломної освіти» (далі – «Консорціум») і створюється наказом ректора ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» (далі – Університет).

1.3. Організаційно-методичний супровід діяльності Школи забезпечує Науково-методичний центр координації закладів післядипломної педагогічної освіти, регіональних та міжнародних зв'язків (далі – Центр) Університету.

1.4. Науковим консультантом Школи є Національна академія педагогічних наук України, інформаційними партнерами – редакції фахових видань: міжгалузевого науково-освітнього журналу «Післядипломна освіта в Україні», збірника наукових праць «Вісник післядипломної освіти», електронне наукове фахове видання «Теорія та методика управління освітою» – <http://tme.umo.edu.ua/>.

1.5. Школа здійснює свою діяльність відповідно до нормативно-правових актів в галузі освіти, положення про науково-методичний комплекс «Консорціум», статуту Університету, наказів ректора Університету і цього положення.

Мета, завдання та напрями діяльності

2.1. Метою діяльності Школи є виявлення, популяризація інноваційних педагогічних технологій та всебічне впровадження їх у педагогічну практику, пропаганда новаторського досвіду для підвищення фахового рівня керівних, науково-педагогічних і педагогічних працівників навчальних закладів України всіх типів, зокрема, дошкільних, загальноосвітніх, позашкільних, професійно-технічних, вищих навчальних закладів та зак-

ладів післядипломної педагогічної освіти.

2.2. Робота Школи відбувається за такими напрямками:

- визначення актуальних потреб щодо науково-методичного забезпечення інноваційної діяльності закладів зазначених типів;
- організація підвищення професійного рівня слухачів Школи на науково-методичних засадах через залучення до роботи у Школі науково-педагогічних і педагогічних працівників НАПН України, Університету;
- створення «інтелектуального клімату» для творчої співпраці науковців та практиків.

2.3. Основними завданнями Школи є:

- вивчення, популяризація інноваційних педагогічних технологій, вирішення питань оновлення й модернізації науково-методичного забезпечення діяльності закладів освіти України;
- пропаганда перспективних моделей новаторського досвіду з актуальних проблем управлінської, науково-педагогічної та педагогічної діяльності;
- удосконалення фахової компетентності та педагогічної майстерності науково-педагогічних і педагогічних працівників закладів освіти усіх типів;
- організація професійної взаємодії та співпраці фахівців з освіти з різних регіонів України, обмін досвідом роботи;
- сприяння створенню інноваційного освітнього простору освіти через впровадження досягнень психолого-педагогічної науки в освітній процес дошкільних, загальноосвітніх, позашкільних, професійно-технічних, вищих навчальних закладів та закладів післядипломної педагогічної освіти.

Організаційно-правові засади діяльності

3.1. Школа здійснює свою діяльність під керівництвом першого проректора Університету.

3.2. Для виконання завдань Школи, забезпечення колегіальності у схваленні рішень, розроблювання напрямів діяльності створюється координаційна рада Школи відповідного профілю, яка формується за пропозиціями членів Консорціуму.

3.3. Склад координаційної ради Школи затверджується наказом Університету або іншим розпоряджальним документом ректора Університету.

3.4. Голова координаційної ради Школи:

- керує роботою ради, спрямовує її діяльність на забезпечення виконання програм, планів роботи щодо ефективності й розвитку діяльності Школи;
- спрямовує, координує, контролює діяльність членів ради;
- звітує про результати діяльності Школи;
- виконує інші повноваження, передбачені цим положенням.

3.5. До участі в роботі Школи можуть залучатися наукові та науково-педагогічні працівники установ Національної академії педагогічних наук України, працівники центрального органу виконавчої влади в галузі освіти, інститутів післядипломної педагогічної освіти, досвідчені фахівці освіти, автори інноваційного досвіду, представники засобів масової інформації.

3.6. Зміст, форми та методи роботи Школи визначаються координаційною радою, плани роботи затверджуються головою цієї ради за погодженням з головою «Консорціуму».

3.7. Щорічно в межах роботи Школи проводиться розгляд методичних напрацювань. До координаційної ради подаються матеріали, що презентують досвід про вико-

ристання сучасних педагогічних технологій, інноваційних методів навчання і виховання у навчальних закладах України з метою створення банку даних новаторського досвіду.

3.8. Авторські розробки, які рішенням координаційної ради Школи визнано кращими, можуть подаватися на розгляд науково-методичної ради Університету з метою рекомендації до друку та впровадження їх у навчальних закладах, а їхні автори запрошуються до участі у Всеукраїнській школі новаторства.

3.9. Учасниками Школи є керівники, науково-педагогічні та педагогічні працівники навчальних закладів усіх типів, які мають бажання підвищити свій фаховий рівень, ознайомитися з науково-теоретичними й практичними засадами впровадження інноваційних педагогічних технологій в навчально-виховний процес закладів освіти зазначених типів.

3.10. Організаційно-методичними формами діяльності Школи можуть бути:

- науково-практичні конференції, семінари-практикуми, лекції, тренінги, форуми, «круглі столи», консультації, творчі звіти тощо;
- презентації авторських лабораторій, опорних дошкільних закладів;
- моделювання навчальних занять;
- обговорення та рецензування педагогічних та управлінських проектів;
- виставки педагогічних ідей і технологій;
- створення творчих груп (педагоги, які бажають розробити методичний матеріал за певною темою);
- створення «проблемних» груп (вивчення й аналіз конкретної педагогічної проблеми);
- самостійна робота запрошених до участі у Школі щодо опрацювання відповідної літератури, застосування у навчально-виховному процесі окремих інноваційних методів, прийомів, засобів, форм роботи, елементів інноваційних технологій тощо.

3.11. Школа працює упродовж навчального року. Засідання Школи відбуваються на базі Університету, регіональних закладів післядипломної педагогічної освіти, дошкільних, загальноосвітніх, позашкільних, професійно-технічних, вищих навчальних закладів та закладів післядипломної педагогічної освіти, які мають новаторський досвід педагогічної та управлінської діяльності, що є соціально важливим для оновлення та модернізації системи освіти і характеризується високою ефективністю й результативністю його запровадження.

3.12. За підсумками роботи організуються літні школи – виїзні засідання, у програмі яких можливі навчальні тренінги з методики використання інноваційних психолого-педагогічних технологій.

3.13. За рішенням координаційної ради кращі учасники Школи або автори методичних розробок отримують сертифікат установленого Університетом зразка.

3.14. За результатами роботи створюється дидактична база Школи.

3.15. Питання щодо діяльності Школи заслуховуються на засіданнях науково-методичної ради Університету, постійно висвітлюються у засобах масової інформації та галузевих виданнях.

Юридична адреса Університету менеджменту освіти НАПН України:

м. Київ, вул. Артема, 52-а, 04053, тел. (044) 481-38-00, факс (044) 484-10-96.

ІНФОРМАЦІЙНИЙ БАНК ДАНИХ ПЕРСПЕКТИВНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСВІДУ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ НОВАТОРСТВА З ПИТАНЬ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

(за інформацією обласних закладів ППО)

КРИМСЬКИЙ РЕСПУБЛІКАНСЬКИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

№ з/п	Назва технології. Автор	Опис технології	Адаптація, упровадження у навчальних закладах
1	Регіональна програма міжкультурного виховання «Кримський віночок». Автори-упорядники: Л.Г. Мухоморіна, М.А. Араджионі, А.О. Гірка, Е.Ф. Кемілева, С.М. Короткова, М.В. Лопатіна, Т.О. Пічугіна, Л.М. Тригуб, О.В. Феклістова	Формування толерантної свідомості у дітей дошкільного віку в умовах полікультурного соціуму	Упровадження: всі дошкільні навчальні заклади АР Крим
2	«Розвиток пізнавальної активності дітей старшого дошкільного віку у процесі ознайомлення з фізичними явищами природи». Експериментальний навчальний заклад № 2, м. Євпаторія	Ознайомлення дітей дошкільного віку з фізичними явищами в природі, формування елементарної пошукової діяльності	Упровадження: експериментальний навчальний заклад № 2, м. Євпаторія; дошкільний навчальний заклад № 9, м. Сімферополь
3	«Крок за кроком до здоров'я». Комплексна програма для формування культури, здоров'я учасників навчально-виховного процесу	Формування у дітей дошкільного віку фізичного, соціального і духовного здоров'я	Адаптація: дошкільний навчальний заклад № 55 «Нептун», м. Сімферополь
4	«Дивовижна природа Криму». Давидова Світлана Олексіївна	Ознайомлення дітей дошкільного віку з природою Криму	Представлено на розгляд вченої ради КРІППО, ДНЗ № 1, м. Феодосія
5	«Навчання дітей читанню» Матвейченко Олена Олексіївна	Навчання читанню дітей дошкільного віку	Адаптація: дошкільний навчальний заклад № 55, м. Керч
6	«Програма курсу української мови в ДНЗ з російською мовою навчання і виховання». Погоріла Ольга Олексіївна	Навчання дітей дошкільного віку української мови	Упровадження: дошкільний навчальний заклад № 12, м. Сімферополь

ДОНЕЦЬКИЙ ОІППО

№ з/п	Назва технології. Автор	Опис технології	Адаптація, упровадження у навчальних закладах
1	«Розвиток особистісної активності дитини під час спільної діяльності вихователя і дітей». Горбачова Лідія Володимирівна, вихователь-методист ДНЗ № 26, м. Макіївка Донецької обл.	Технологія партнерської співпраці вихователя з дітьми, що розроблена автором, базується на концептуальних засадах Базової програми розвитку дитини дошкільного віку, а саме: інтегральний, цілісний підхід до виховання: • навчання дитини як носія фізичних, психічних та соціально-моральних сил; • надання пріоритету повноцінному проживанню дитиною сьогодення порівняно з її підготовкою до майбутнього, турбота про своєчасну появу необхідних новоутворень свідомості	Означена технологія успішно впроваджується в практичній роботі з дітьми в дошкільних навчальних закладах області (у містах Горлівці, Шахтарську, Авдіївці, у Красноармійському районі та ін.)

		<p>мості та поведінки як важливих передумов розвитку її особистості;</p> <ul style="list-style-type: none"> • розширення ступенів свободи дитини, розвиток елементарних форм її продуктивної самостійності, сприяння проявам самодіяльності; стимулювання креативної поведінки. • Успішність партнерської діяльності залежить від позиції вихователя під час створення кола проблем (висловлює всі пропозиції без оцінювання) та під час планування діяльності (спиратись на минулий досвід, використовувати під час підготовки спеціальну дитячу та методичну літературу, враховувати, чи знайде продовження ця діяльність у подальшому). Використання партнерської діяльності дає можливість працювати з дітьми, орієнтуючись на їхні інтереси та можливості 	
2	<p>«Організація інтерактивної роботи з батьками». Гуртова Лариса Миколаївна, вихователь – методист ДНЗ № 42, м. Красноармійськ, Донецької обл.</p>	<p>Сім'я і дитячий садок – два суспільних інститути, що знаходяться біля витоків нашого майбутнього. Як зацікавити батьків роботою ДНЗ, допомогти зрозуміти важливість єдиних вимог сім'ї і дитячого садка? Взаємодія педагогів і батьків починається вже з перших днів перебування дитини в дошкільному закладі. Зрозуміло, що педагоги своєї мети в роботі можуть досягти лише за підтримки батьків. У дошкільному закладі № 42 працює клуб «Батьківська школа», метою якого є зростання педагогічної культури батьків, розвиток їхнього педагогічного світогляду, укріплення родинних стосунків, згуртування колективу дітей та батьків, а також</p>	<p>Матеріали означеної технології пройшли успішну адаптацію в практичній діяльності з дітьми та батьками в ДНЗ № 42, № 11, № 8 м. Красноармійська Гуртова Л. М. бере активну участь у поширенні цієї технології на обласних курсах підвищення кваліфікації, семінарах, проводить майстер-класи</p>

	<p>пропаганда здорового способу життя. Дієвою формою роботи з батьками, які є активними учасниками педагогічного процесу, вважаємо проектування. Проекти дають змогу реалізовувати особистісно орієнтований підхід до спільної діяльності в системі взаємин «вихователь – дитина – батьки». З таким підходом педагоги виступають у ролі консультантів та партнерів, а батьки й діти стають однодумцями, вчать розуміти один одного, довіряти, набувають досвіду міжособистісних стосунків. У всіх вікових групах зроблено й успішно реалізовано такі проекти: «Екологічний дизайн в нашій групі», «В здоровій родині – здорова дитина», «Костюми для нашого театру». Переорієнтація на особистісно орієнтовану модель освіти зумовлює кілька пізнавальних і, особливо, поведінкових моделей спілкування з батьками, а отже, потребу оволодіння педагогами інтерактивними прийомами впливу.</p> <p>Вдалою формою просвітницької роботи є випуск щомісячних газет, листівок для батьків. Через такі газети батьки отримують певну інформацію щодо розвитку дітей, виховання, навчання. Кожна сторінка говорить сама про себе: «Наші малята», «Чомучки», «Скоро до школи», «Ввечері вдома», «Поради лікаря». Також на сторінках газети започатковуються різноманітні конкурси та презентації сімей. Така співпраця з батьками дала високі результати:</p>	
--	--	--

		<p>помітно поліпшилися стосунки як між батьками й педагогами, так між батьками й дітьми, відновився дизайн дошкільного закладу, який відповідає сучасним здоров'язберезувальним вимогам та сприяє розв'язанню навчально-виховних завдань в ДНЗ</p>	
3	<p>«Сучасні підходи до фізкультурно-оздоровчої роботи в дошкільних навчальних закладах» Чічігіна Олена Вадимівна, вихователь ДНЗ № 403, м. Донецьк</p>	<p>Сучасні умови життя висувають високі вимоги до стану фізичного та психічного здоров'я людини, особливо дитини, починаючи з раннього віку. Здоров'я дітей – це основа суспільства, гарант його процвітання, фізичний, духовний і соціальний базис, інтелектуальний та фізичний потенціал України. Одним з головних завдань дошкільного закладу є забезпечення кваліфікованої турботи про зміцнення і збереження фізичного і психічного здоров'я дітей, а також навчання дітей турбуватися про власне здоров'я. Саме тому, опрацювавши чимало оздоровчих систем і технологій Г. Шалигіної, М. Єфіменка, Б. Нікітіна, В. Авраменка, Л. Глазиріної та інших, для вирішення цієї проблеми розроблено систему фізкультурно-оздоровчої роботи з дошкільнятами: фізкультурна робота, оздоровча робота, сумісна робота з батьками, створення здоров'язберезувального середовища, система співпраці фахівців, моніторингова робота. Головне завдання – виховання здорової дитини. Визначено ключові напрями роботи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • заохочення дітей до фізичної культури; • формування їхньої рухової сфери; 	<p>Авторська програма О. В. Чічігіної поширюється серед колег міста й області. Своїми порадами педагог ділиться на сторінках регіонального науково-методичного журналу «Педагогічна скарбниця Донеччини»</p>

		<ul style="list-style-type: none"> • розвиток фізичних якостей і здібностей; • загартування дітей; • профілактична робота; • корекційна робота; • формування здоров'я-збережувальної компетентності. • Завдяки організаційно-методичній та психолого-педагогічній роботі педагога ДНЗ ознайомилися з нетрадиційними формами оздоровлення на педагогічних радах, теоретичних семінарах, у творчих лабораторіях. Результат – упровадження казкотерапії, музикотерапії, кольоротерапії, фітотерапії, ароматерапії, ізотерапії, кінетотерапії. <p>Педагогічний колектив протягом трьох років працює за авторською програмою «Маленький дім великого здоров'я», яка націлена на укріплення та збереження здоров'я дітей. У програмі запропоновано цікаві форми й методи оздоровлення за напрямками: формування культури здоров'я; формування фізичного здоров'я; формування здорового способу життя. Означено показники сформованості компетентностей дітей 3–6 років. Практична діяльності О. В. Чічігіної довела, що цілісний підхід до важливості здоров'я веде до серйозних змін у житті кожної дитини, сім'ї, педагогічного колективу та досягнення позитивного результату</p>	
--	--	--	--

ЗАПОРІЗЬКИЙ ОІППО

№ з/п	Назва технології. Автор	Опис технології	Адаптація, упровадження у навчальних закладах
1	«Формування художньо-естетичного розвитку дітей дошкільного віку засобами живопису, му-	Автор інноваційної педагогічної технології спрямо-	НВК № 10, м. Енергодар Запорізької області

	<p>зики, літератури». Федосова Надія Григорівна</p>	<p>вує свою діяльність на системне впровадження нових оригінальних методів, прийомів, в результаті яких підвищилась ефективність освітньої роботи, відбувся позитивний вплив на зміцнення психічного, соціального, духовного здоров'я дітей, їхній всебічний розвиток. Основними завданнями систематичної роботи автора щодо формування художньо-естетичної культури в дітей дошкільного віку засобами живопису, музики, літератури є: залучення дітей до музики, живопису, літератури та інших видів мистецтва; формування вміння розуміти зміст творів мистецтва, виділяти їх виразні засоби; розвиток інтересу до класичного надбання; розвиток художньо-естетичної компетентності; естетичне виховання дітей; оволодіння мовою мистецтва, як засобом чуттєвої та духовної орієнтації дитини в навколишньому середовищі. З метою залучення дітей до прекрасного та духовного оздоровлення, формування їхньої етичної бази, орієнтації на абсолютні цінності: істину, красу, добро – автор проводить освітню роботу в художньо-естетичному центрі «Перлінка», в якому об'єдналися: студія образотворчого мистецтва, «Музична вітальня», театральна студія, міні-галерея, студія художньої праці. В освітній роботі з дітьми автором використовуються різні нетрадиційні форми та підходи під час організації занять щодо ознайомлення дошкільників з різними видами мистецтва. Нав-</p>	
--	---	---	--

	<p>чання дітей здійснюється з урахуванням етапів розвитку дітей. Заняття проводяться в такій послідовності, а саме:</p> <p><i>1-й тиждень</i> місяця: ознайомлення дітей з першим новим твором мистецтва. У процесі ознайомлення з творчістю незнайомого дітям художника слід створювати художньо-розвивальне середовище у груповій кімнаті розміщенням у куточку мистецтва портретів художників, поетів і композиторів із залученням дітей до прослуховування знайомих музичних і літературних творів.</p> <p><i>2-й тиждень</i>: ознайомлення дітей з іншим новим твором мистецтва та порівняння його з попереднім.</p> <p>На заняттях діти вчаться емоційно сприймати твори образотворчого мистецтва, музики, літератури, їх виразні особливості, що використані художниками, поетами, композиторами, ознайомлюються з творчістю художників, поетів, композиторів. Діти з інтересом розповідали про твори мистецтва, уважно придивлялися до довкілля, знаходили прекрасне в навколишньому середовищі. Під час розгляду картин, ілюстрацій діти мають можливість поспілкуватись, обмінятися своїми думками, збагатити культурний рівень.</p> <p><i>3-й тиждень</i>: закріплення знань про творчість знайомих художників через організацію екскурсій в міні-галерею, яка знаходиться в художньо-естетичному центрі «Перлінка».</p> <p>З великим задоволенням</p>	
--	---	--

діти відвідують організовану вихователем екскурсію в міні-галерею, в якій впізнають знайомі картини, «розмовляють» з ними. Проведені екскурсії сприяють формуванню у дітей уявлень про художній образ. Насолоджуючись творами мистецтва, діти слухають класичну музику, добирають поетичні рядки, які відповідають темі, ідеї, характеру та настрою твору, ведуть діалог між собою.

4-ий тиждень – це підбиття результатів роботи. У дітей закріплюють знання про творчість знайомих художників, поетів, композиторів; напрацьовується вміння виділяти виразні особливості в жанрах мистецтва, висловлювати своє ставлення від побаченого, добирати за характером і настроєм до творів живопису, музику та літературу через прийом «входження в картину».

Ознайомлення з різними творами мистецтва пробуджує інтерес у дітей до класичного наслідування, сприяє розвитку творчого мислення, пізнанню культури навколишнього світу та самого себе в ньому. Формуванню в дітей «комунікативної компетентності» та культури мовлення сприяють систематичні зустрічі у бібліотеці. У музичній вітальні через залучення дітей до слухання творів класиків у вихованців розвивають емоційний відгук на чудову музику, знайомлять з особливостями музичних звуків, формують вміння розпізнавати музичні жанри і т.п. У театральній студії «Дзеркало» діти набува-

		<p>ють творчий досвід, оволодівають навичками зображення як негативного, так і позитивного образу персонажів, навчаються прийомам водіння ляльок, правильного руху під музику. У студії художньої праці у дітей формувався інтерес і бажання виготовити власноруч поробки. З метою художньо-творчого та культурно-комунікативного розвитку автор пропонує проводити з дітьми: спостереження в природі; індивідуальну роботу; фронтальні, групові та комплексні заняття; дидактичні ігри, ігрові вправи з використанням методів театралізації; вправи, які спрямовані на розвиток образно-чуттєвого мислення, зорових, слухових, дотикових відчуттів, інтонаційну виразність; психогімнастики, мімічні та пластичні етюди; організовувати виставки дитячої творчості; екскурсії до міського виставкового залу; самостійну художню діяльність; проведення розваг.</p> <p>Систематична робота з дітьми сприяє розвитку творчих здібностей та емоційної сфери дитини, залучає до основ художньої, комунікативної культури</p>	
2	<p>«Розвиток творчих здібностей дітей дошкільного віку засобами мистецтва орігамі». Скирда Ольга Павлівна</p>	<p>Для розв'язання завдань розвитку креативності та творчих здібностей дітей дошкільного віку в закладі створена система роботи, яка реалізується у різних вікових групах. Розроблено перспективний план роботи з дітьми для всіх вікових груп, в якому реалізація певного матеріалу органічно включається до педагогічного процесу</p>	<p>НВК №9, м. Енергодар Запорізької області</p>

		<p>навчання в дошкільному закладі як на правах ігрової методики, наочного посібника, так і окремо предмета. Навчання техніці оригамі проходить на заняттях з дітьми 4-го та 5-го року життя один раз на місяць. Заняття з дітьми 6-го року життя проводяться один раз на тиждень, у другу половину дня. Весь курс розподілено на частини: подорожі країнами проходять в ігровій формі. Кожна нова частина вбирає в себе зміст попередніх, розвиваючи її на нових етапах складності. В інноваційній розробці представлено парціальну програму навчання дітей дошкільного віку техніці паперового моделювання, яка отримала назву «Подорож до країни Оригамії». Програма включає детальний опис і пропозиції щодо організації занять з оригамі для дітей старшого дошкільного віку, а також перспективне та календарне планування занять і показники компетенції дітей. Вона спрямована на виявлення та розвиток творчого потенціалу і креативності особистості. Особлива увага приділяється розвитку взаємозв'язку спрямованості «Подорожі до країни Оригамії» з роботою інших розділів програми. Розроблено етапи підготовчої роботи з дітьми до занять з оригамі, а також роботи, спрямованої на закріплення знань і умінь, які визначають комплексну роботу вихователів в умовах дитячого садка. На заняттях з оригамі використовувалися методи ТРИЗу для роз-</p>	
--	--	--	--

		<p>виту креативності. Це допомагає формувати єдину гармонічну, науково обґрунтовану модель світу у свідомості дитини, здійснювати евристичне навчання</p>	
3	<p>«Виховання гуманістично спрямованої особистості дошкільника на засадах педагогічної спадщини В. Сухомлинського в освітній моделі ДНЗ гуманітарного напрямку». Корнієнко Світлана Сергіївна</p>	<p>Головна ідея інноваційної розробки – в удосконаленні гуманітарної освіти дошкільників, у пошуку сучасних засобів у розбудові, вдосконаленні, оновленні та розробленні моделі освітнього процесу з дітьми; удосконаленні системи методичної роботи щодо виявлення творчих підходів педагогів в активізації пізнавальної діяльності дошкільників через інтегрування літературної спадщини В. Сухомлинського в навчально-виховний процес.</p> <p>Цінним є розроблена модель інтеграції літературної спадщини В. Сухомлинського в навчально-виховну роботу з дошкільниками за гуманітарним напрямом. В основу моделі покладено нароби колективу щодо організації освітньої роботи з дітьми за літературною та педагогічною спадщиною В. Сухомлинського.</p> <p>Розробкою окреслено зміст роботи з дитячим колективом, а саме напрямів: з літературознавчого напрямку – ознайомлення з творами художньої літератури, розучування авторських і фольклорних творів, проведення драматизацій, театральних вистав, літературних свят; пізнавально-дослідницького та природознавчого – заняття-милування, організація екскурсій – подорожей, спостережень у природі, праці в природі,</p>	<p>ДНЗ №164, м. Запоріжжя</p>

		<p>дослідницької діяльності; соціально-суспільного – заняття щодо ознайомлення з працею дорослих, організація дидактичних, сюжетно-рольових ігор на основі здобутих знань про працю дорослих; організація просторово-розвивального середовища; морально-патріотичного – заняття щодо ознайомлення з рідним краєм, проведення фольклорних свят, екскурсій до музеїв та історичних пам'яток, презентація фотовиставки “Вогник перемоги”, проведення Уроків мужності;</p> <p>музично-естетичного – музичні заняття з використанням дитячих творів В. Сухомлинського та класичної музики, проведення фольклорних свят, розваг дорослих і дітей, музично-літературних свят “Стежинами доброти”, “Казки чарівного лісу”;</p> <p>образотворчого: проведення занять з образотворчого мистецтва за дитячими казками В. Сухомлинського, організація постійно діючої виставки дитячих робіт “Від краси до творчості”, виготовлення поробок разом з батьками “Природа і ми”;</p> <p>соціально-емоційного – корекційно-розвивальна робота з психологом за методом казкотерапії “Вчимося у казки”, проведення театралізованих ігор, ігор-імітацій, ігор-імпровізацій; організація предметно-ігрового середовища груп, створення куточків приналежності, правил дружби; психолого-педагогічний супровід батьків і вихованців.</p> <p>Розроблено перспективні плани роботи та напра-</p>	
--	--	--	--

		<p>цьовуються конспекти занять з пріоритетних напрямів навчально-виховної роботи.</p> <p>Отже, вивчення і впровадження педагогічних ідей та літературної спадщини В. Сухомлинського в практику роботи є цінним для педагогів, які прагнуть виховати дітей справжніми людьми, здатними творити добро й красу на рідній землі.</p> <p>Це можливо за умов створення розвивально-просторового середовища групових приміщень дошкільного закладу відповідно до напряму роботи, професійної підготовки вихователів дошкільного закладу, а головне – любові до дітей. Коли є любов, то є інтуїція, є розуміння, є бажання щось зробити. Потрібно, щоб дорослий вів дитину за руку, відчував її душу. Тільки за умов високого професійного рівня вихователів, достатньої обізнаності їх в педагогічній спадщині В. Сухомлинського може здійснюватись освітньо-виховний процес в дошкільному закладі. А це, в свою чергу, потребує спланованої роботи методичної та психологічної служби дошкільного закладу з педагогами, дітьми та батьківським загалом.</p> <p>Важливе місце у роботі займала взаємодія з батьками. Проаналізувавши погляди батьків на необхідність гуманітарного виховання, ми розпочали роботу "Батьківської школи" та розробили імідж-проект щодо взаємодії з батьками. Особливу увагу приділили змісту психолого-педагогічної просвіти бать-</p>	
--	--	--	--

		<p>ків дітей.</p> <p>Аналіз роботи з батьками здійснювався за такими параметрами:</p> <ul style="list-style-type: none"> • наявність і результативність роботи загальноосвітнього навчального закладу щодо педагогізації батьків; • озброєння батьків змістом і методами виховання дітей на національних родинних традиціях; • організація та забезпечення ефективного функціонування групових батьківських комітетів; • організація та зміст індивідуальної роботи педагогів з батьками неблагополучних сімей; • результативність спільної роботи закладу освіти з батьківським загалом. <p>Проводячи лінію співпраці дошкільного закладу та сім'ї у формуванні і духовному зростанні особистості, вихователі залучають батьків до внутрішньосадових заходів, підготовки та проведення традиційних родинних свят і розваг: «Свято посвячення в дошкільнята», «Осінній ярмарок», «Родинний вогник», «стежинами доброти» за літературними творами В. Сухомлинського, «Травневі дзвіночки», Дні добрих справ, створюють активні батьківські комітети. В роботі з батьками педагоги використовують різноманітні форми роботи: анкетування, під час яких дізнаються про поведінку дитини вдома; індивідуальні бесіди та консультації; розміщення в батьківських куточках порад з приводу виховання у дітей за-</p>	
--	--	---	--

		<p>гальнолюдських цінностей; виставки спільних робіт батьків і дітей. Психологом дошкільного закладу Т. Березою проводяться бесіди з батьками щодо питань створення в сім'ї необхідних умов для становлення особистості дитини з правильною соціальною орієнтацією, почуттям рівноправного і повноцінного учасника життя своєї сім'ї, країни, оскільки «сім'я з її взаєминами між дітьми і батьками, за словами В. Сухомлинського, – перша школа інтелектуального, морального, естетичного і фізичного виховання. Духовне і морально-естетичне багатство сімейного життя – найважливіша умова успішного виховання дитини і в домашніх умовах, і в дитячому садку, і в школі»</p>	
4	<p>«Формування художньо-естетичного сприйняття музейних експонатів засобами музейної педагогіки». Коновалова Олена Вікторівна</p>	<p>Автор технології пропонує реалізацію цієї технології через запровадження в освітній процес дошкільного навчального закладу парціальної програми «Світ музею для дошкільнят» для дітей старшого дошкільного віку.</p> <p>Формуючи у дітей художньо-естетичне сприйняття музейних експонатів засобами музейної педагогіки, автор пропонує:</p> <ul style="list-style-type: none"> • поширювати елементарні знання про Україну: територія, населення, кордони, сусідні держави. Вчити орієнтуватись у територіально-адміністративному поділі України: області, великі міста. Ознайомлювати дітей із зародженням світу, давнім світом людей (кам'яний вік, бронзовий, залізний); • давати знання про Київську Русь і київських кня- 	<p>ДНЗ № 55, м. Запоріжжя</p>

зів – Святослава, Володи-мира, Ярослава, слов'ян – предків українців, білорусів і росіян; про столицю України – Київ. Вивчати пам'ятки національної історії та природи України: Запорозька Січ, острів Хортиця;

- ознайомлювати з історією міста Запоріжжя, Запорізького краю, де гуртувалися вільні люди-козаки, давати дітям знання про виникнення запорізького козацтва;
- ознайомлювати з найближчим природним середовищем: рельєф, ріки, водоймища, рослини та історичним оточенням: пам'ятники, заповідники; з літописами, козацькими легендами та думами, визначними діячами: Б. Хмельницьким, Д Вишневецьким, І. Сірко.
- Концептуальними положеннями реалізації освітньої технології є:
- наявність освітнього простору ДНЗ (взаємодія з Музеєм історії запорізького козацтва, залучення педагогів і батьків; предметно-розвивальне середовище: музейні предмети, предмети побуту, міні-музеї у групах, аудіовізуальні засоби у вигляді презентацій; освоєння змісту дошкільної освіти через спеціально організовані заняття).
- відповідний рівень професійної компетентності педагогів щодо організації і проведення історико-географічної діяльності (володіння знаннями про культурно-історичний потенціал Запорізького краю, природні умови, ландшафт та ресурси); культурно-просвітницька робота серед батьків.

	<ul style="list-style-type: none"> • Авторська технологія передбачає систему діяльності вихователя мистецтвознавства та вихователів старших дошкільних груп: • просторово-часові показники: часова тривалість у один рік, що обумовлено змістом занять та екскурсій, сценаріїв свят, обрядів, традицій для дітей старшого дошкільного віку; • матеріально-технічні показники: збір матеріалів для музеїв ДНЗ і груп, підготовка презентацій для проведення занять, про відвідування з батьками музеїв міста, створення міні-музеїв ДНЗ, групах; <p>науково-методичне забезпечення: введення до штатного розкладу вихователя мистецтвознавства, впорядкування розкладу занять, проведення консультацій для педагогів “Форми і методи роботи з формування художньо-естетичної компетенції дошкільників засобами музейної педагогіки”, педагогічної ради “Музейна педагогіка в освітньому просторі ДНЗ”, батьківських зборів “Музейна педагогіка: можливості і перспективи”, розробка рекомендацій: для педагогів щодо організації міні-музеїв у групах, супроводжувальних розповідей міні-музеїв “Маленькі екскурсоводи”, батьків щодо залучення дітей до музеїв міста, програми “Світ музею для дошкільнят”. За циклограмою впровадження програми “Світ музею для дошкільнят” передбачає проведення занять з мистецтво-</p>	
--	---	--

		<p>знавства. Заняття за програмою проводяться один раз на тиждень. Кожне заняття включає організацію провідних видів діяльності: комунікативної, пізнавальної, перетворювальної, оцінно-контрольної. Підсумкове заняття проводиться в Музеї історії запорозького козацтва на острові Хортиця.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Впровадження цієї технології в освітній процес дошкільного навчального закладу буде сприяти формуванню національної свідомості та художньо-естетичного смаку в дітей і дорослих. Технологія передбачає системність в роботі з дітьми, що забезпечить розуміння всіма учасниками предметного світу, історико-культурного контексту музейних експонатів і ціннісного ставлення до них. • З дітьми проводяться цикли занять щодо формування ціннісного ставлення до культурного надбання українського народу, прищеплення бажання до спілкування з музейними цінностями. Саме використання музейних експонатів зумовлює підвищення рівня естетичної культури дітей і дорослих, вироблення ціннісного ставлення до культурного надбання, прищеплення бажання до спілкування з музейними цінностями 	
5	<p>«Формування естетичної культури дітей старшого дошкільного віку через ознайомлення з архітектурою». Скокова Оксана Станіславівна</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Методологічна основа технології ґрунтується на сучасних положеннях щодо формування естетичної культури дітей дошкільного віку (Р. Чумічева, І. Бартенєв, Г. Комарова, І. Покуліта). Новизна полягає в тому, що автором тех- 	<p>ДНЗ № 290, м. Запоріжжя</p>

		<p>нології визначено форми та методи ознайомлення дошкільників з архітектурою, педагогічні умови успішності художньо-естетичного виховання, розроблено парціальну програму та дидактичне забезпечення. Залучення дошкільників до архітектури забезпечить успішність формування естетичної культури дітей старшого дошкільного віку, якщо:</p> <ul style="list-style-type: none"> • розвинути емоційно-чуттєву сферу особистості дитини як одного з компонентів естетичного виховання, естетичні почуття; • розвинути пізнавальні, інтелектуальні та творчі здібності дитини; • створити передумови й обставини, які об'єктивно вимагають від дитини розвивати себе естетично; • забезпечити функціонування системи естетичної освіти дошкільників через комплексне, систематичне використання засобів, форм, методів і прийомів у різних видах діяльності, які передбачені парціальною програмою «Архітектура: знайома незнайомка»; • урізноманітнити форми організації пізнавальної діяльності у просторі міста: бесіди, діалоги, екскурсії, заняття-подорожі; • включити дошкільника у змодельоване архітектурно-просторове середовище через моделі, карти, схеми, креслення, ілюстрації, фотографії архітектурних споруд; • враховувати естетико-культурологічний компонент в освітньому процесі; розширити інтеграційні зв'язки між педагогами та вихователем з образотворчої діяльності, дош- 	
--	--	---	--

		<p>кільним закладом та установами культури.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Концептуальні положення технології передбачають: • включення навчальних, ігрових, практичних і перетворювальних ситуацій з урахуванням основних напрямів виховання особистості дитини: формування світосприйняття, розвиток світорозуміння, формування ціннісного світоставлення; • комплексний підхід до навчання і виховання як одного із засобів всебічного розвитку особистості; • оптимальні умови для самореалізації кожної дитини у процесі засвоєння знань про архітектуру; • розвивальне середовище, відповідне особливостям становлення активної позиції дитини, що сприяє реалізації діяльнісного підходу до ознайомлення дітей з архітектурою; • дидактичний альбом «Архітектурний путівничок для дошкільника» на кожную дитину; • мультимідійне та методичне забезпечення; • когнітивно-оцінний, особистісно-мотиваційний і діяльнісний компоненти як основні критерії і показники розвитку ціннісного ставлення до архітектури у старших дошкільників; • архітектурні прогулянки, екскурсії, які не повинні бути повсякденними; діти мають очікувати на них з нетерпінням, як на свято; відповідний рівень професійної компетентності педагогів щодо організації освітньої роботи з ознайомлення дітей з архітектурою (володіння знан- 	
--	--	--	--

		<p>нями про архітектуру, її призначення, види та вплив на пізнавальну, емоційно-чуттєву та духовну сфери дитини);</p> <ul style="list-style-type: none"> • осмислення педагогами суспільної, історичної та художньої цінності архітектури як невід'ємної частини загальної матеріальної та духовної культури суспільства. • Реалізація технології можлива за наявності мультимедійних засобів і методичного забезпечення: парціальної програми «Архітектура: знайома незнайомка», конспектів занять, бесід, вікторин, системи дидактичних, будівельно-конструкційних ігор, діагностичного інструментарію, критеріїв оцінки знань дітей щодо архітектури, дидактичного альбому «Архітектурний путівничок для дошкільника», відеопрезентацій. • Ознайомлення дошкільників з архітектурою доцільно організовувати за принципом інтеграції (гармонійного поєднання на заняттях і в життєвих ситуаціях різних видів образотворчої, пізнавальної, комунікативної, ігрової діяльності). Планування освітнього проекту «Архітектура: знати, щоб творити» реалізується паралельно з планом освітньої роботи дошкільного закладу та передбачає: пізнавальну діяльність у вигляді спеціально організованих занять для ознайомлення з архітектурою, занять-подорожей, екскурсій, архітектурних прогулянок, на яких діти знайомляться з архітектурою як видом мистецтва, з міською архітектурою, зов- 	
--	--	---	--

		<p>нішнім виглядом будівель та архітектурних споруд, їх декоративними елементами та відмінностями;</p> <ul style="list-style-type: none"> • ігрову діяльність (сюжетно-рольові, будівельно-конструкційні, ігри-драматизації) як реалізацію потреб дітей у самовираженні, спілкуванні, пізнанні себе через відтворення різних образів; <p>перетворювальну діяльність на різноманітних заняттях і в самостійній діяльності як відтворення вражень про побачене, творчі прояви, реалізацію власного досвіду, що характеризується рівнем знань і уявлень про архітектуру. Спільна робота вихователя з зображувальної діяльності та вихователів груп старшого дошкільного віку, інших спеціалістів закладу має єдину мету, що передбачено технологією. Впровадження запропонованої технології дасть можливість сформувати у дошкільників певну систему художніх уявлень, поглядів, які зможуть допомогти їм виробити в собі дійові критерії естетичних цінностей, готовність та вміння вносити елементи прекрасного у своє життя. Ефективність процесу формування цілісного сприйняття й правильного розуміння архітектури у мистецтві та дійсності можлива за умови цілеспрямованого, планомірного і систематичного впровадження моделі естетичного виховання дошкільників, передбаченої технологією</p>	
6	«Розвиток творчих здібностей дошкільників засобами образотворчої діяльності». Шульга Людмила Миколаївна	1.Наукова новизна педагогічної технології полягає у створенні, теоретичному обґрунтуванні та прак-	ДНЗ №101, м. Запоріжжя

		<p>тичному застосуванні педагогічної арт-технології з розвитку творчих здібностей дошкільників на заняттях з малювання. Основні здобутки технології, що містить педагогічну новизну, такі:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Визначено шляхи стимулювання художньо-образного мислення, уяви та творчості дітей дошкільного віку на заняттях з малювання під час процесів сприйняття, самовираження та практичної художньої діяльності. Розкрито зміст активних форм, методів, прийомів роботи з дітьми для розширення художньо-естетичного досвіду, збагачення емоційно-почуттєвої сфери, стимулювання художньо-образного мислення, виховання емоційно-ціннісного ставлення до навколишнього світу: природи, мистецтва, людини. <p>Створено педагогічну арт-технологію з активіза-ції емоційно-почуттєвої сфери в процесі сприйняття об'єктів краси дошкільниками та під час формування власного художнього образу, що поєднує активні методи, прийоми та форми у справжню педагогічну драматургію, допомагає визначити креативний простір для спілкування з красою, відчуття ефекту присутності під час розглядання творів живопису, входження в образ, фантазування, імпровізування, асоціювання, відкриття власних задумів. Домінуюче місце в технології посідає гра, яка поєднується з арт-засобами та виводить дітей на рівень дослідження, асоціювання, інтерпретації, імпрові-</p>	
--	--	---	--

зації, милування.

- Складено систему *кологічних ігор* (16 циклів та серій ігор, експериментів, вправ, творчих проєктів для дітей дошкільного віку та початкової школи), де можна розв'язувати такі завдання: показ дітям барвистої краси навколишнього світу; ознайомлення з різноманітними кольорами і відтінками; активізація пошукової діяльності дослідження природи основних і поєднаних кольорів; розвиток здатності відчувати характер кожного кольору й емоційні нюанси відтінків, визначення зв'язку між кольором і запахом, температурою, звуками, настроєм, смаком; розвиток асоціативно-образного мислення, уяви, творчих здібностей; виховання художнього смаку і почуття естетичної насолоди. Гарантією успіху технології є виразність творчого педагогічного спілкування, що виявляється в емоційному піднесенні педагога, у вмінні вільно й артистично вести діалог з дітьми, використовувати їхню емоційну реакцію, несподіваність, безпосередність, коли педагог сам захоплюється, одержує задоволення від процесу, надає право на самостійне рішення та помилку, підтримує творчі зусилля дитини.

Список опублікованих праць:

1. Шульга Л. М. Барвіста радість: розвиток творчих здібностей у дітей дошкільного віку на заняттях із малювання. – Запоріжжя: ТОВ «ЛІПС» ЛТД, 2007. – 280 с.

		<p>2. Шульга Л. Коли оживають речі: розвиток творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку на заняттях з малювання // Дошкільне виховання. – 1993. – № 6–12.–1994. – № 1.</p> <p>3. Шульга Л. Метелики: цикл розвивальних ігор із дослідження кольорів // Дошкільне виховання. – 2008. – № 1. – С. 24 – 25.</p> <p>4. Шульга Л. Фарби натхнення: експериментальна діяльність дошкільника на заняттях з малювання. // Дитячий садок. Мистецтво. Всеукраїнський часопис. – 2008. – № 1(5). – С. 3–4</p>	
7	<p>«Формування природодоцільності та наукового світогляду дошкільників шляхом експериментально-пошукової діяльності».</p> <p>Липач Інна Анатоліївна</p>	<p>Автор розробки доводить необхідність створення розвивального середовища, яке повинне сприяти пізнавальному розвитку дитини, еколого-етичному вихованню, оздоровленню дитини, формуванню екологічно грамотної поведінки, екологізації різних видів дитячої діяльності.</p> <p>Для впровадження роботи з експериментально-пошукової діяльності дошкільників в природі в кожній групі ДНЗ педагогами було організовано за активною участю батьків такі зони: куточок природи, експериментально-дослідницька лабораторія, що містять в собі матеріали й обладнання для проведення дослідів (ємкості для експериментування, лупи, пісочні годинники, термометри, піпетки, воронки, мірні ложечки, палички, дзеркала, повітряні кульки, олія, пір'їнки, формочки, скло, ситечко, сірники, сухий спирт, магніти, таз, соломинки для коктейлів, пластмасові шпри-</p>	<p>ДНЗ № 13 м. Енергодар, Запорізька обл.</p>

ци без голок, вата, бинт, пробірки, різні матеріали), а також куточок самостійної художньої діяльності, музично-театралізований куточок, ігровий куточок, валеологічний куточок, дитяча бібліотечка, фізкультурний куточок, куточки для батьків, в яких відображається робота групи за цим напрямом.

Для організації пошукової діяльності дітей в природі педагогами закладу виготовлено дидактичні посібники, схеми, ігри, модель Сонячної системи тощо. В методичний кабінет придбали набори «Юний хімік», низку цікавих енциклопедій, посильних для розуміння дошкільників, іграшки. Усі дидактичні матеріали активно використовуються педагогами під час організації освітнього процесу з дітьми. Найбільший попит у спільній діяльності вихователя з дітьми мають *бесіди* про охоронну діяльність людини, економне споживання енергоресурсів, води тощо, *розглядання ілюстрацій та фото* природних об'єктів та явищ. Особливо викликають інтерес ті явища, які неможливо спостерігати (землетрус, діючі вулкани, буревії, смерч тощо). Це допомагало вести роботу з класифікації уявлень про природу, узагальнення цих уявлень не тільки корисним, а й яскравим, цікавим.

Дитина – активна особистість, якій слід давати змогу повсякденно оновлюватися – фізично, інтелектуально, духовно. Найширший вихід ця енергія знаходить в іграх. Це і ди-

		<p>дактичні ігри («Дітки з гілки»), сюжетно-рольові («Наша ферма»), рухливі («До названого дерева біжи»), ігри-імітації («Виростає деревце»), хороводні, музичні та ін.</p> <p><i>Вся експериментально-пошукова діяльність, яка проводиться на заняттях чи в повсякденному житті, завжди відображається в дитячих щоденниках спостережень. Діти за допомогою малювання або використання аплікації «занотовують» хід експерименту чи дослідів, етапи довготривалого спостереження, сезонні зміни в природі</i></p>	
8	<p>«Упровадження технології психолого-педагогічного проектування взаємодії дорослого з дітьми в освітній процес ДНЗ».</p> <p>Афанасенко Тетяна Григорівна</p>	<p>Актуальність проблеми раннього розвитку дитини спрямовує педагогів на пошук ефективних засобів освітньо-виховної роботи з малюками. І саме такою є "проектна" педагогіка, мета якої — створити умови для повноцінного життя та життєдіяльності дитини. І це не зводиться тільки до навчання.</p> <p>Однією з ефективних технологій, що сприяють модернізації освітньої системи, є <i>проекткування</i>. Сутність проектної технології для особистісного розвитку дітей полягає у раціональному поєднанні теоретичних знань учасників проекту з практичним застосуванням їх для розв'язання конкретних завдань. Практичною цінністю проектування є його зорієнтованість на конкретний кінцевий результат. Процес створення проектів розвиває пізнавальні навички в його учасників, уміння орієнтуватися в інформаційному просторі, використовувати набуті</p>	<p>ДНЗ №14 м. Енергодар, Запорізька обл.</p>

знання на практиці, формує вміння самостійно конструювати власну діяльність.

Кожен цикл навчання за технологією проектів являє собою відкриту систему з наростанням взаємозв'язку нового здобутого знання з наявним досвідом дітей. При цьому кожній дитині надається можливість бути активним творцем задуму, вона має право вибору не тільки учасників спільних справ, а й форм діяльності. Усі види діяльності в тематичному циклі об'єднані єдиною темою за принципом співвідпорядкованості мети діяльності й способів її досягнення. У такому проектуванні елементи творчості присутні на кожному етапі навчання, що допомагає розглядати запропоновану технологію як систему розвитку здібностей дітей. Активність, ініціативність та здійснення вільного вибору дитини є неодмінними складовими процесу навчання за технологією педагогічних проектів. Обговорюючи запропоновану проблему, вихователь разом з дітьми будує «палац цілей». Так, уже на першому етапі технології педагогічної взаємодії дорослого з дітьми створюється реальний продукт дитячої активності. Він здобуває «образ» майбутнього результату, словесно і зорво оформлений у виді «палацу цілей». Проект слід візуально представити й оформити з дітьми, оскільки кожний з «елементів» створеного «палацу» відбиває реально заду-

		<p>мане і запропоноване дітьми бажання, і конкретну справу, що наближає усіх до кінцевого результату (загального задуму). Так дитина відчуває свою причетність та особистісну значимість для життя дитячого колективу. Одночасно вона вчиться бачити розгортання діяльності в часі та просторі, підпорядковувати найближчі та віддалені в часі події, бачити оптимістичну й конструктивну перспективу своєї життєдіяльності. Варто зазначити, що «палац цілей» з розгортанням задуму може збагачуватися додатковими справами, але ніколи не може бути скороченим чи усунути.</p> <p>Складений з дітьми «палац бажань» визначає осмислений, змістовний і цілеспрямований характер колективної взаємодії дітей. Разом з тим, реалізація задуму розвиває специфічну активність дитини, спрямовану на розуміння цілей іншої людини. Це, у свою чергу потребує від дітей навичок взаємоузгодження цілей для досягнення спільного результату.</p> <p>Усвідомивши «що ми хочемо», діти з'ясовують «що ми вміємо чи можемо зробити для того, щоб...», «чому ми повинні навчитися, для того щоб...». Тим самим дошкільник навчається ставити перед самим собою пізнавальні задачі. До речі, настільки значиме в цьому контексті слово «ми» хоча і виконує спочатку задачу нормального об'єднання дітей навколо загальної справи,</p>	
--	--	---	--

потім наповнюється глибоким змістом. З розширенням досвіду взаємодії діти наповнюють це слово всілякими конкретними доповненнями.

Наприклад: «Ми всі разом це зробимо», «Ми з другом можемо...», «Ми з батьками це будемо робити», що свідчить про розширення соціально значимого простору життєдіяльності дітей.

Задача і стратегія педагогічної роботи на всіх наступних етапах полягає в тому, щоб постійно надавати дитині можливість здійснення цілеспрямованих, осмислених дій, що вимагають проявів соціальної поведінки дитини та розвитку її авторського обличчя (власної думки і способу вираження).

Кожний тематичний цикл психолого-педагогічного проектування діяльності дітей складається з шести етапів.

Мотиваційний етап. Вихователь має створити мотивацію, яка перетворить його педагогічне завдання у прагнення, бажання дітей, збудить їхню внутрішню активність. Фахова майстерність педагога проявляється тут у вмінні терпляче вислухати міркування кожної дитини, всі можливі варіанти розв'язання поставленої проблеми. Найбільші труднощі, з якими він стикається на цьому етапі, — це вміння "вписатись" у ситуацію спілкування з вихованцями, прогнозувати дії дітей-партнерів і бути готовим йти за ними, а не штучно нав'язувати їм свою волю та бачення. На цьому етапі розв'язу-

		<p>ються такі завдання: психолого-педагогічна діагностика; визначення педагогічних завдань; організація діяльності вихованців; аналіз динаміки та рівнів активності дітей, а також корекція їхнього розвитку; прогнозування виховних ситуацій суб'єктної взаємодії.</p> <p><i>Інформаційний етап.</i> За результатами діагностики проводиться низка педагогічних заходів, спрямованих на збагачення знань дітей, оволодіння навичками та вміннями, необхідними для реалізації спільного задуму. Зазначений етап триває доти, доки діти не набудуть достатнього рівня знань і вмінь.</p> <p><i>Етап узагальнення, аналізу та систематизації здобух знань.</i> За обраною темою проводяться контрольні заняття з усіх видів організованого навчання, оцінюється рівень знань дітей. На цей етап виділяється третина часу, відведеного на всі шість етапів.</p> <p>Зазначимо, що П-П-проекування сприяє формуванню в дитини креативності.</p> <p><i>Творчий етап.</i> Здійснюється реалізація задуму: проводяться свята, змагання, вистави. Творча робота сприяє збереженню психічного здоров'я дитини, підвищує її життєвий тонус. Невід'ємною умовою успішного педагогічного впливу на творчому етапі — віра в кожную дитину, в його здатності й нерозкритий потенціал творчості. Особливої турботи потребує активність батьків, яка спостеріга-</p>	
--	--	---	--

ється в їхніх спільних із дітьми творчих роботах.

Рефлексивно – оцінювальний етап. На завершальному етапі діти вчаться оцінювати самих себе і свою діяльність протягом усіх попередніх етапів, виявляти спільні успіхи та невдачі, помічати й радіти з того, що вдалося товаришеві. Результати фіксуються в картотеці досягнень.

Оскільки головна мета психолого-педагогічного проектування полягає в особистісному розвитку дитини з максимальним прагненням до реалізації творчих потенцій та здібностей, важливого значення набувають прийоми активізації творчості дітей у реалізації педагогічного проекту.

Тематичні дні. Ця модель передбачає реалізацію завдань ліній розвитку (фізичного, пізнавального, соціально–морального, емоційно–ціннісного, мовленнєвого, художньо–естетичного, креативного) та сфер життєдіяльності («Люди», «Культура», «Природа», «Я сам»). Календарне планування тематичного дня складається відповідно до перспективного плану, у якому визначена тематика навчально-виховної роботи з дітьми молодшого та старшого дошкільного віку на кожен місяць за усіма сферами життєдіяльності.

Тематичні тижні. Ця модель передбачає помісячне визначення тематики кожного дня. Основну увагу в календарному плані педагоги акцентують на організованих формах роботи з дітьми (заняттях,

	<p>іграх, продуктивних видах діяльності, спілкуванні), тематика яких планується за сферами життєдіяльності та лініями розвитку, а завдання реалізуються через інтеграцію змісту.</p> <p><i>Тематичні проекти.</i> На кожному етапі тематичного проекту передбачено ігрову, практичну, організовану діяльність, заняття з художньої літератури, спілкування, «уроки практичного життя», де реалізуються завдання фізичного, пізнавального, мовленнєвого, соціально-морального, емоційно-ціннісного, художньо-естетичного, креативного розвитку дітей.</p> <p>Тематика циклів та проектів збігається. Це дає змогу підготувати дітей молодшого віку до роботи над проектами у старшому дошкільному віці, дотримуючись принципу циклічності. Членами творчої групи розроблено проекти за такими темами: «Я та моя сім'я», «Я та мій дитячий садок» «Я та моє улюблене місто», «Моя країна – Україна». Для того щоб дати дітям можливість насититися практичною діяльністю, плавно перейти до нового етапу роботи, кожний проект включає міні-проекти, які передбачають створення певного продукту після його закінчення. Робота спланована таким чином, що, працюючи над створенням нового проекту, діти мають можливість спиратися на знання, отримані під час роботи над попереднім проектом. Це дозволяє реалізувати принцип циклічності та нас-</p>	
--	--	--

		<p>тупності. Робота за технологією психолого-педагогічного проектування взаємодії дорослого з дітьми сприяє вихованню у дошкільників творчого ставлення до життя, вміння самостійно висувати елементарні гіпотези, генерувати оригінальні ідеї, нешаблонно розв'язувати проблеми, проявляти самобутність та раціоналізаторство. Перспективне планування за технологією психолого-педагогічного проектування взаємодії дорослого з дітьми дає можливість збалансувати фонди «Можу» і «Хочу»: виховання та навчання спрямовується на узгодженість життєво необхідних знань, умінь і навичок дошкільника з його особистими потребами, інтересами, бажаннями, прагненнями, планами. Працюючи за пропонуваною системою, вихователь виступає не лише провідником загальнолюдського та національного, а й носієм власного гуманістичного досвіду, особою, що здійснює вибір, приймає самостійні рішення в розв'язанні тих чи інших педагогічних завдань, створює сприятливі умови для розвитку, виховання та навчання дошкільнят. Такий підхід дає змогу поєднати ідею так званої «стандартизації» з грамотною побудовою розвивального життєвого простору дошкільника</p>	
9	<p>«Цілісний розвиток дітей раннього віку. Інтегрований підхід». Панченко Алла Вікторівна</p>	<p>Авторська розробка визначається цілеспрямованим висвітленням проблеми цілісного розвитку дітей раннього віку через упровадження інтегрова-</p>	

	<p>них занять в освітній процес дошкільного навчального закладу. Інтегровано-тематичний підхід забезпечує як змістовний, методичний, так і організаційний напрям розвитку дітей раннього віку. Врахування на практиці роботи принципу інтеграції дає змогу здійснювати гуманістичний підхід щодо розуміння цілісної природи психіки дитини і те, що дитина сприймає світ цілісно, відповідно до цього мають плануватися всі види діяльності. Автор доводить важливість та необхідність організації освітнього процесу на основі інтегрованого підходу, оскільки інтеграція допомагає спрямувати заняття в плані співпраці, де думки можуть бути суперечливі, але будь-яка думка сприймається з повагою, навіть якщо з ним не згодні. Це дає можливість розвинути одне з цінних достоїнств: вміння слухати іншого, вникати в його докази, порівнювати погляд товариша зі своїм. Тут мотивація навчання визначається, передусім, самим навчальним матеріалом, методами його дослідження, складністю розв'язуваних задач. Інтеграція допомагає розсунути рамки наочності, показати взаємозв'язок явищ, єдність навколишнього світу. Саме інтегрований підхід дає змогу використовувати силу емоційної дії на дитину, органічно з'єднати логічні й емоційні початки, побудувати систему наукової і естетичної освіти завдяки широкому залученню виховного потенціалу заняття, всебічному</p>	
--	--	--

		<p>розвитку пізнавальної активності суб'єкта освітнього процесу дошкільника. Процес інтеграції, його цілі, завдання і функції в освітньому процесі автор розглядає з погляду загального розвитку дитини, формування всебічно розвиненої особи. Інтеграція, таким чином, є процесом безперервної взаємодії суб'єктивного й об'єктивного, внутрішнього та зовнішнього, образного та понятійного, інтелектуального й емоційного, раціонального й інтуїтивного, аналітичного та синтетичного. Це спричиняє за собою потребу гармонізації наукового і художнього способів пізнання світу в освітньому процесі. У визначенні результативності роботи автором розробки пропонується цілісна система роботи з дітьми раннього віку, де чітко визначені конкретні етапи та напрями роботи. Ця система роботи має не тільки теоретичний характер, вона випробувана на практиці з дітьми впродовж трьох років. Організація роботи щодо проведення комплексних інтегрованих занять показала їх високу результативність і забезпечить: задоволення потреб батьків в ранньому розвитку дітей; успішну адаптацію дітей до умов перебування в групах раннього віку в дошкільному навчальному закладі; високий рівень сформованості пізнавальної сфери у дітей раннього віку. Автор розробки пропонує шість етапів роботи щодо впровадження інтегрованого підходу в тематичному плануванні з</p>	
--	--	---	--

		<p>дітьми раннього віку, а також систему щотижневого тематичного перспективно-календарного планування, використовуючи принцип інтеграції, що дає достатньо високі результати в процесі роботи з дітьми; розроблені й апробовані конспекти занять; моделі перспективних інтеграційних карт тематичного планування роботи з дітьми на кожен тиждень навчального року; методичне забезпечення й тематичний художньо-мовний матеріал; консультації для вихователів і батьків, а також матеріали проблемного семінару</p>	
10	<p>«Розвиток творчих здібностей дітей засобами музично-театральної діяльності». Овчатова Ірина Леонідівна</p>	<p>Інноваційна розробка забезпечує потреби батьківства щодо раннього розвитку дітей у групах короткотривалого перебування. Інтегровано-тематичне заняття проводиться спільно з батьками один раз на тиждень. Кількість занять на рік – 32. Тривалість заняття – одна фізична година. Кількість дітей у групі – 6 осіб. Інтегровано-тематичне заняття складається з шести блоків: вітання, мовленнєвий блок, сенсорний блок, блок продуктивних видів діяльності, театралізована діяльність, блок розвитку соціальних навичок. Зміст всієї роботи планується з урахуванням вікових особливостей дітей за умови систематичного та планомірного навчання й обов'язкової активної участі батьків. У основу планування покладено принцип тематичного інтегрованого підходу, що передбачає єднання різних видів діяльності: предметно-практич-</p>	

ної, ігрової, музичної, театралізованої, конструктивної. І саме батьки допомагають забезпечити повну реалізацію можливостей дитини, цілісне сприйняття навколишнього світу, її всебічний розвиток. Кожний блок інтегрованого-тематичного заняття має свої завдання.

Вітання. Мама беруть на руки дітей, сідають в коло, представляють спочатку під аплодисменти ім'я дитини, а потім ім'я мами. Батькам важливо відчувати себе в групі. Учасниками є і батьки, і діти. Діти знають, що за цим блоком буде наступний. Зміст всієї роботи будується з урахуванням вікових особливостей дітей за умови систематичного й планомірного навчання й обов'язкової активної участі батьків. В основу планування покладено принцип тематичного інтегрованого підходу, що передбачає єднання різних видів діяльності: предметно-практичної, ігрової, музичної, театралізованої, конструктивної. І саме батьки допомагають забезпечити повну реалізацію можливостей дитини, цілісне сприйняття навколишнього світу, її всебічний розвиток. Кожний блок інтегрованого тематичного заняття має свої завдання.

Музичний блок починається пісеньками, віршиками, пальчиковою гімнастикою. Музична творчість необхідна дітям для того, щоб розвинути почуття ритму, ознайомити з музичними інструментами, навчити слухати музику. Не всі батьки знають,

		<p>щоб розвинути музичні здібності, потрібно займатися з раннього віку.</p> <p>Мовленнєвий блок. Якщо дитина до двох років ще не розмовляє, ми знаємо, що можемо допомогти їй, формуючи пасивний словник за допомогою різних мовленнєвих вправ, потішок, пісень, пальчикової гімнастики, яка на пряму пов'язана з розвитком мовлення.</p> <p>Сенсорний блок. У цьому блоці вихователь формує поняття про геометричні фігури, колір, величину, кількість. Цей блок направлений на розвиток інтелектуальних здібностей, дрібної моторики рук і соціальних навичок, розвиває мовлення, мислення, увагу, пам'ять.</p> <p>Творчий блок. У цьому блоці вихователь формує інтерес до зображуваної діяльності. Для малюків це цілком нові відчуття. Через гаму кольорів діти пізнають навколишній світ, зображувальні засоби: пластилін, глину, фарби, клей, тісто, папір, пензлики.</p> <p>Фізичний блок. Кожне заняття – це ходьба по обмеженій площі, спортивній доріжці, яка складається з різкої висоти пеньочків, щіток, масажерів, мішечків з каштанами, що є хорошою профілактикою плоскостопості, адже на кінцівках ніг є маса рефлекторних точок, за допомогою яких стимулюється розвиток дитини, а великі м'ячі є спортивним тренажером, на них дуже приємно кататися і вони добре тренують хребет.</p> <p>Театральний блок. Саме тут дітей чекають</p>	
--	--	---	--

найулюбленіші герої казок. Малюки не тільки дивляться з задоволенням театральні вистави, а й самі, разом з батьками, є їх учасниками. Тут представлені різні види театру: пальчиковий, настільний, ляльки – бібабо, ростові ляльки, фланелеграф.

Соціально-емоційний

блок важливий для формування у дітей любові, співчуття, доброзичливого ставлення до навколишнього світу. В цьому віці емоційна сфера починає активно розвиватись і ми закладаємо добре підґрунтя. Ми розуміємо, що чим більше позитивних стимулів, тим кращий розвиток дитини.

Блок прощання. Годинні заняття закінчуються традиційним прощанням. Це можуть бути: танок, обнімалки, поцілунки.

Як спрацював цей інноваційний проект, ми змогли відстежити під час аналізу діяльності груп короткотривалого перебування в ДНЗ, а показником проведеного контролю став результат моніторингу батьків щодо забезпечення раннього розвитку дітей переддошкільного віку, анкетування батьків щодо задоволення цією освітньою послугою, тестування на рівень сформованості педагогічної та психологічної грамотності батьків.

Здобуті в процесі реалізації розробки досвід і знання не лише набули особливої міцності в батьків та педагогів, а й принесли задоволення від результатів практичної діяльності і надалі будуть стимулювати до нових творчих пошуків

ВІННИЦЬКИЙ ОІППО

№ з/п	Назва технології. Автор	Опис технології	Адаптація, упровадження у навчальних закладах
1	ТРВЗ. Г.А. Шуллер	Технологія ТРВЗ (теорія розв'язання винахідницьких задач) – є технологією колективних ігор і занять з детальними методичними рекомендаціями. Вона має на меті не замінити основну програму, за якою працює педагог, а максимально підвищити її ефективність. Основу технології становлять ігри-заняття, під час яких діти знайомляться з навколишнім світом, вчать ся виявляти суперечливі властивості предметів, явищ і розв'язувати ці суперечності; які передбачають самостійний вибір дитиною теми, матеріалу та виду діяльності. Досягнення дітьми дошкільного віку творчого рівня можна вважати найвищим результатом будь-якої педтехнології, але саме в ТРВЗ розвиток творчих здібностей дітей є пріоритетною метою	м. Вінниця. ДНЗ №74, ДНЗ №59, ДНЗ №39, ДНЗ №23, ДНЗ №27. м. Жмеринка. ДНЗ №4, ДНЗ №3. м. Могилів-Подільський. ДНЗ №5. м. Гайсин. ДНЗ №4. м. Хмільник. ДНЗ №5
2	Картки розумових дій. Н. В. Гавриш	Картки розумових дій є структурно-логічною схемою змістовно-процесуальних аспектів вивчення певної теми, в якій у радіальній формі відбиваються зв'язки ключового поняття, що розташовуються в центрі, з іншими поняттями цієї теми, що становить з ними нерозривну єдність. Така карта дає змогу майже на кожне поняття дивитися крізь призму його міжсистемних зв'язків, вони стають для того, хто навчається, наочними, очевидними. Карта складається за активної участі дітей на їхніх очах, охоче дітьми коментується, багаторазово удосконалюється, доповнюється	м. Вінниця. ДНЗ №30, ДНЗ №73. м. Калинівка. ДНЗ №7. м. Козятин. ДНЗ №1

		<p>в різних формах життєдіяльності.</p> <p>Отже, використання методу інтелектуальних карт розумових дій є ефективним способом формування системності знань на основі інтеграції змісту дошкільної освіти</p>	
3	<p>Естетико-екологічне виховання дошкільників. Г. С. Тарасенко</p>	<p>Мета технології – озброїти особистість дитини основними знаннями про навколишній світ, що є важливим компонентом екологічної культури особистості. Екологічна культура дитини повинна розвиватися на національному й емоційно-чуттєвому рівнях. У зв'язку з цим великого значення набуває естетичний фактор. Розуміння краси природи підводить дітей до висновку, що вона існує не тільки як об'єкт наукового вивчення та практичної діяльності людини. Естетичне ставлення до природи зміцнює, ніби цементує знання, здобуті вербально-логічним шляхом, збагачує мотиваційні підходи до необхідності її збереження. Воно стимулює формування відповідних переконань, мобілізуючи суб'єктивну готовність дитини до діяльності. Естетична й екологічна культура не просто співіснують у структурі особистості. Вони взаємодіють і впливають одна на одну. Отже, естетико-екологічна культура є інтегративним показником творчої спрямованості поведінки та діяльності дитини щодо природи. Вона являє собою сплав гнучкої емоційно-чуттєвої рефлексії та розвиненого художнього смаку і дає змогу досягти унікальності навколишнього</p>	<p>м. Вінниця. ДНЗ № 35, ДНЗ № 31, ДНЗ № 77</p>

		середовища. Вона допомагає сформувати у дітей ціннісне ставлення до наявних екосистем і спонукає до творчої діяльності щодо їх опанування та збереження	
4	Психолого-педагогічне проектування. Т. О. Пироженко, Ю. С. Манилюк	<p>Технологія психолого-педагогічного проектування (Пі) надає дитині можливість стати активним учасником навчально-виховного процесу, а значить, власного розвитку. Технологія Пі сприяє створенню умов, за яких спокійна, розкомплексована дитина прагне в чомусь виявити себе, побачити себе в чомусь хорошому, зберегти віру в людей, добро, казку. Мабуть, саме в цьому полягає могутній символ самовиховання. Педагог має підібрати такі форми роботи, які нададуть малюкам:</p> <ul style="list-style-type: none"> • право вибору; • можливість випробувати свої сили, зіставивши їх з бажаннями; практично застосувати набуті знання та навички, реалізувати природне прагнення активно виявляти своє ставлення до предмета розмови; • вихованцям з високим рівнем розвитку забезпечать умови для реалізації їхньої глибокої і змістовної обізнаності ; • створити навколо вундеркіндів позитивний клімат; • сприяти, спонукати до соціомоемоційного розвитку у кожної дитини ініціативності, самостійності, креативності, поваги до чужої думки, ідеї. 	

ЖИТОМИРСЬКИЙ ОІППО

1	Авторська технологія «Ейдолого-азбука»	<p><i>м. Новоград-Волинський</i></p> <p>Мета: автоматизація звуків у дітей з мовними вадами, знайомство з буквами з використанням елементів ейдетики, попередження дисграфії та проблем у навчанні в школі.</p> <p>Етапи впровадження методики:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ознайомлення з голосними-приголосними звукобуквами; • ознайомлення із свистячими звукобуквами; • ознайомлення із шиплячими звукобуквами; • ознайомлення із сонорними звукобуквами; • читання складів у віршах і чистомовках; • читання одно-, дво-, трьох-слівних речень; • читання коротких текстів. <p>Матеріал для використання:</p> <ul style="list-style-type: none"> • авторські казки, вірші, чистомовки, тексти; • авторські малюнки; • чотири альбоми з дидактичними іграми та вправами; • один альбом з текстами авторських казок; • збірки «Цікава читанка», «Веселі читаночки», «Швидкочитайлик», «Тайнопис», «Криптограми-читайлики», «Книга мудрості». <p><i>Термін навчання: 2 роки</i></p>	<p>Упроваджується впродовж десяти років у групах середнього та старшого дошкільного віку</p> <p>Результат: до кінця навчання технології діти з вадами мови оволодівають автоматизацією звуків, отримують міцні знання про поняття «звуки»-«букви»</p>	Борисова Тетяна Василівна, учитель-логопед вищої категорії. ДНЗ № 16 «Веселка», центр реабілітації дітей
2	Авторська методика «Кольоровий дивосвіт»	<p>Мета: ознайомлення з основними кольорами засобом художнього слова та дидактичних ігор.</p> <p>Етапи впровадження методики:</p> <ul style="list-style-type: none"> • читання і вивчення авторських віршів про кольори; • засвоєння основних кольорів засобом дидактичних ігор та вправ (1-й етап – основні кольори; 2-й етап – відтінки кольорів); • малюнки за віршами. <p>Матеріал для використання:</p> <ul style="list-style-type: none"> • збірки «Місто загадкових кольорів», «Кольородивосвіт», «Казка про Синю пташку» (вірші про 12 кольорів); • збірка чистомовок «Звуки і кольори»; • альбом «Веселкові фарби» (малюнки – авторські, тексти казок склали члени міського клубу дошкільної еліти); • дидактичні ігри та вправи «Запрошуємо до Королівства кольорів», «Кольо- 	<p>Упроваджується впродовж п'яти років у групах середнього та старшого дошкільного віку.</p> <p>Публікація матеріалів «Кольоро-знавство» у часопису «Дитячий садок». – 2010, травень</p>	Борисова Тетяна Василівна, учитель-логопед вищої категорії. ДНЗ № 16 «Веселка», центр реабілітації дітей

		ровий дивограй», «Кольоровий калейдоскоп», «Вернісаж кольорів», «Кольорові нісенітниці». <i>Термін навчання: 2 роки</i>		
3	Методика «Казки під блакитним небом» (з використанням творчої спадщини В. Сухомлинського)	<p><i>Мета:</i> виховання морально-етичних почуттів у дітей дошкільного віку засобом ознайомлення з творами В. Сухомлинського.</p> <p><i>Етапи впровадження технології:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> розподілення казок та оповідань В. Сухомлинського за тематичними блоками підбір дидактичних ігор та вправ до творів В. Сухомлинського; використання творів В. Сухомлинського на заняттях, в іграх-драматизаціях, у дидактичних іграх, у бесідах, святкових розвагах, тематичних тижнях тощо; підготовка матеріалів «В. Сухомлинський про виховання дітей» для батьківських куточків; підготовка книжок з ілюстраціями дітей та батьків до творів В. Сухомлинського, організація виставок; складання казок разом з дітьми в стилі В. Сухомлинського; відкриття міських клубів молодих педагогів та консультативного пункту з питань упровадження творчої спадщини В. Сухомлинського в практику роботи ДНЗ. <p><i>Матеріал для використання:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> збірки творів письменника «Казки під блакитним небом»; книжки з ілюстраціями до казок В. Сухомлинського дидактичні ігри та вправи до творів В. Сухомлинського; посібник «Стежинки духовності» (представлений на обласній виставці «Сучасна освіта Житомирщини-2009»); сценарії проведення засідань клубів «Свідомого батьківства», клубу молодих педагогів та консультативного пункту з питань упровадження творчої спадщини В. Сухомлинського в практику роботи ДНЗ; рекомендації для батьків з питань виховання дітей (на основі творів В. Сухомлинського) 	Упроваджується впродовж шести років у групах молодшого, середнього та старшого дошкільного віку. <i>Результат:</i> високий показник вихованості дітей, розвиток їхньої творчості	Зінчук Тетяна Василівна, вихователь ДНЗ № 15
4	Авторська технологія «Формування рефлексивної культури педагогів ДНЗ у	<p><i>Мета:</i> формування рефлексивної культури у педагогів.</p> <p><i>Етапи впровадження технології:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> вхідне діагностування; мотиваційно-інформаційний етап (матеріали про рефлексію у часопису ІМЦ 		Кондратець Інна Вікторівна, методист ІМЦ

	<p>системі після-дипломної освіти»</p>	<p>«Дошкільник», розкриття поняття рефлексії, її функції та роль у педагогічній професії на засіданнях «Школи педагогічної майстерності» та «Школи психологічного здоров'я»);</p> <ul style="list-style-type: none"> • репродуктивно-узагальнювальний етап (використання «Портфоліо оцінювання», «Кошик побажань і порад», «Картки оцінювання» на засіданнях МО, анкети-рефлексії після проведення заходів, вхідні та вихідні анкети для педагогів-курсантів тощо); • творчий етап (проведення інтерактивних ігор, майстер-класів, диспутів, ділових ігор, «філософських столів», «методичних мостів» тощо); • рефлексивно-оцінювальний етап (інтерактивні ігри, есе «Моя професія» в межах творчого конкурсу до Дня дошкільника, відкриття міського дискусійного клубу «Кейс-метод і метод Сократа» тощо); • вихідне діагностування. <p><i>Матеріал для використання:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • методики, тести, опитувальники, анкети («Тест-опитувальник для визначення рівня особистісної рефлексії» І. Стеценка; методика багатофакторного дослідження особистості Р. Кеттела; тест життєвих цінностей особистості М. Рокіча; «Опитувальник самоствавлення» В. Століна; методика «20 тверджень» М. Куна, Т. Макпартленда; «Особистісний опитувальник» А. Джейрсайлда; методика «самооцінки особистості» В. Будассі тощо); <p>інтерактивні ігри та вправи «Розкажи про себе», «Я і яким мене бачать», «Яким я є і яким хотів би бути», «Хто я?», «Крісло оповідача», «Детектив», «Відкрита трибуна», «Відкритий мікрофон», «Зашифруй – відгадай», «Що я роблю?» (гармонійний внутрішній світ); «Як я це зроблю?» (критерій працелюбності); «Як зробити, щоб не нашкодити?» (критерій толерантного ставлення до вихованців); «Як буде, якщо я...?» (визначення гнучкості професійної позиції); «Чому або навщо я це роблю?» «Який я вихователь?», «Наскільки я успішний педагог?», «Моя професія найкраща», «Наскільки ефективні прийоми, які я застосовую?», «Чи правильно я дію як професіонал?», «Як стати майстром своєї справи?» «Поліно», «Намисто унікальності», «Конверт побажань», «Лист до самої себе», «Закінч же фразу» тощо.</p>		
--	---	--	--	--

КИЇВСЬКИЙ ОІППО

№ з/п	Назва технології, автор	Опис технології	Адаптація, упровадження в навчальних закладах
1	Формування у дошкільників основ світобачення на засадах літературної спадщини В. Сухомлинського Автор: О. Сухомлинська, академік, секретар відділення теорії та історії педагогіки НАПН України, доктор педагогічних наук, дійсний член НАПН України	Вивчення, аналіз та узагальнення основних філософських понять В.Сухомлинського та можливості їх використання в педагогічній роботі з дітьми дошкільного віку; становлення цілісної наукової картини світу, освоєння елементарних законів його функціонування, зародження дитячого світогляду на засадах літературної спадщини В. Сухомлинського	ДНЗ № 5 «Ялинка» м. Бровари
2	Еколого-оздоровча робота з дітьми в дошкільному навчальному закладі. Автор: М. В. Курик, директор Українського інституту екології людини, доктор фізико-математичних наук, професор	Ендоекологічна профілактика й оздоровлення дітей дошкільного віку; екологічна освіта дітей, виховання дітей у фізичній і духовній єдності з природою; впровадження традиційних і нетрадиційних технологій з формування, зміцнення, збереження та відновлення здоров'я дітей в умовах організованого дитинства та сім'ї	Іванківський ЦРД «Веселка»
			ДНЗ (ЦРД) № 12 «Джерельце», м. Біла Церква
3	Розробка науково-методичного та навчально-методичного забезпечення реалізації змісту Всеукраїнської комплексної програми розвитку дітей «Росток». Автор: Т. О. Пушкарьова, професор кафедри управління освітою Київського обласного інституту післядипломної освіти педагогічних кадрів, кандидат педагогічних наук, доцент	Створення необхідних соціальних, психологічних, педагогічних умов для всебічного розвитку творчого потенціалу дітей на основі гуманізації, інтеграції, екологізації змісту освіти; становлення духовної культури особистості в процесі формування цілісної картини світу та уявлення про місце людини в ньому як невід'ємної частини природи; формування загальнолюдських цінностей в гармонії з національним самосвідомленням, розвитку творчих здібностей відповідно до вікових особливостей	ДНЗ «Любовонька», м. Переяслав-Хмельницький
			Боярський ДНЗ «Спадкоємець» Києво-Святошинського району
			Вишнівський ДНЗ «Росинка» Києво-Святошинського району
4	Упровадження елементів педагогічної системи М. Монтесорі в навчально-виховний процес ДНЗ	Створення розвивального середовища, яке сприяє розкриттю внутрішнього потенціалу дитини; використання Монтесорі-матеріалу, який тренує дитину фізично і психічно, забезпечує самостійність і творчість, розвиває увагу й стимулює волю	ДНЗ № 31 «Незабудка», м. Біла Церква

ЛУГАНСЬКИЙ ОІППО

№ з/п	Назва технології, автор	Опис технології	Адаптація, упровадження в навчальних закладах
1	Технологія психолого-педагогічного проектування (П ³ -технологія). Автор: Яхудіна Зінаїда Тимофіївна, — завідувач ДНЗ	Формування життєвої компетентності дошкільника в умовах освітнього закладу завдяки власній творчій діяльності дитини	ДНЗ № 12 «Ізумляндія», м. Антрацит, вул. Калініна, 8а, тел. 3-54-61
2	Розвиток планетарної свідомості дітей дошкільного віку. Автор: Бєленко Надія Петрівна, вихователь-методист	Формування цілісного світогляду дошкільників у процесі пізнавальної діяльності	ДНЗ № 10 «Берізка», м. Свердловськ, вул. 50 років Жовтня, тел. 2-65-63
3	Формування діяльнісної особистості дошкільника засобами різних видів музичного мистецтва. Автор: Пирожкова Інна Василівна, завідувач ДНЗ	Інтеграція різних видів та жанрів мистецтва в педагогічну діяльність з дітьми дошкільного віку	ДНЗ № 2 «Мрія», м. Алчевськ, вул. Леніна, 102а

4	Технологія саморозвитку дитини дошкільного віку за системою М. Монтесорі. Автор: Федоренко Галина Іванівна, завідувач ДНЗ	Формування життєвої компетентності дитини дошкільного віку засобами системи М. Монтесорі	ДНЗ «Веселка», м. Ровеньки, вул. Темерязева, 70, тел. 9-45-25
---	--	--	--

МИКОЛАЇВСЬКИЙ ОІППО

№ з/п	Назва, технології, розробки, автор	Опис технології	Адаптація, упровадження в навчальних закладах
1	Діагностика як метод моніторингових досліджень професійної компетентності педагогів дошкільного навчального закладу (І. А. Романюк, методист науково-методичного центру, м. Миколаїв)	Представлено модель діагностування професійної компетентності педагога дошкільного навчального закладу і з параметрами, критеріями та системою оцінювання його діяльності. Матеріали допоможуть фахівцям дошкільної освіти конструктивно й об'єктивно підходити до здійснення моніторингових досліджень та забезпечувати якісну систему науково-методичної роботи з педагогічними кадрами	Дошкільні навчальні заклади № 82, 123, м. Миколаїв; «Центр розвитку дитини» № 6, м. Южноукраїнськ
2	Формування логіко-математичних здібностей у дітей дошкільного віку шляхом використання логічних блоків З. Дьєнеша. Автор: С. Ю. Задніпрянець, вихователь дошкільного навчального закладу, м. Миколаїв	У роботі розкривається сутність понять «логіко-математичний розвиток», «логічне мислення» дошкільників, представлено методику використання логічних блоків угорського психолога З. Дьєнеша для формування логіко-математичної компетентності дошкільників. Представлено власне напрацювання, діагностичне обстеження дітей старшого дошкільного віку з метою виявлення рівня логіко-математичних здібностей засобами використання логічних блоків З. Дьєнеша. Розроблено: авторські ігри з ускладненням для вікових груп; • зразки інтегрованих занять для вікових груп; • інтегровані заняття; Підібрано практичний матеріал для роботи з дітьми різних вікових груп з послідовним ускладненням	Дошкільні навчальні заклади № 142, 78, м. Миколаїв
3	Дитяча журналістика як засіб розвитку діалогічного мовлення старших дошкільників	Основними принципами реалізації проекту з розвитку комунікативної компетенції дитини стали систематична робота з виховання позитивного ставлення до журналістики як до засобу вдосконалення комунікативних здібностей. Взаємозв'язок із заняттями з ознайомлення з навколишнім світом, розвитком мовлення, вільною ігровою діяльністю дітей, співпраця батьків і вихователів, батьків і дітей дають змогу успішно вирішувати програмові завдання. Освітній проект став стимулювальним чинником у розвитку цілеспрямованого педагогічного впливу на формування мовленнєвої компетенції дитини, розвитку творчого потенціалу та емоційних взаємин з дорослими й однолітками	Дошкільний навчальний заклад «Ясла-сад-Центр розвитку дитини» м. Первомайськ

4	Інтегрована технологія з театралізованої діяльності та риторики. Автор: Болгарина О.В., вихователь дошкільного навчального закладу «Ясла-сад-Центр розвитку дитини», м. Первомайськ	Авторська методична розробка містить методичні рекомендації та практичні наробки щодо інтегрованого підходу до організації театралізованої діяльності та риторики з метою розвитку мовленнєвої компетентності дошкільників. Завдяки інтеграції риторики і театру можна створити такі умови навчання, за яких дитина займатиметься із задоволенням, в атмосфері творчості, гри, мистецтва. Автор обґрунтовує вибір риторики та доцільність поєднання її з театралізованою діяльністю з метою активізації мовленнєвої діяльності	Дошкільний навчальний заклад «Ясла-сад-Центр розвитку дитини», м. Первомайськ
5	Створення здоров'язбережувального середовища в дошкільних навчальних закладах		Навчально-виховний комплекс «Дошкільний навчальний заклад – загальноосвітній навчальний заклад», м. Баштанка

РІВНЕНСЬКИЙ ОІППО

№ з/п	Назва авторської розробки, автор	Опис технології, авторської розробки	Адаптація, упровадження в навчальних закладах
1	Комплект методичних посібників: «Входимо у світ», «Відкриваємо світ», «Перетворюємо світ». Автори: Т. І. Поніманська, канд.пед.наук., професор Рівненського державного гуманітарного університету, Н. Г. Лаба, вихователь-методист ДНЗ № 5, м. Здолбунів Рівненської області	Презентовано систему навчально-виховних блоків, кожен із яких включає інтегровані заняття з різними пріоритетами логіко-математичним, пізнавальним, екологічним, продуктивних видів діяльності та мовленнєвим	ДНЗ № 5, м. Здолбунів Рівненської обл., ДНЗ області
2	Методичний посібник «Тематично-інтегрований підхід до планування освітньо-виховного процесу». Автор: І. Р. Кіндрат, вихователь-методист НВК № 1, м. Рівне	Матеріал орієнтовано на творче та варіативне використання педагогами цілісної картини кожного тематичного циклу планування діяльності ДНЗ, узгодженого зі сферами життєдіяльності «Культура», «Природа», «Люди», «Я сам»	НВК № 1, м. Рівне, ДНЗ області
3	Методичний посібник «Методичний конструктор "Я у Світі"». Автори: Н. Гавриш, д-р пед.наук, проф., зав. кафедри дошкільної та початкової освіти Луганського національного університету; І. Р. Кіндрат, вихователь-методист НВК № 1, м. Рівне	Методичний посібник розкриває технологію організації життєдіяльності дітей дошкільного віку на основі застосування інтелектуальних карт в інтегрованому просторі дошкільного закладу	НВК № 1, м. Рівне

ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ (м. Севастополь)

№ з/п	Назва технології, автор	Опис технології	Адаптація, упровадження в навчальних закладах
1	Технології раннього навчання дітей грамоти, їхній марема-	Одночасний розвиток мовлення дітей з навчанням їх читати;	ДНЗ № 34, 122

	тичний розвиток (М. Зайцев)	складовий принцип навчання читання; шлях до читання завдяки письму кубиками	
2	Технологія розвитку творчої особистості (Г. Альтшуллер)	Використання оригінальних методів розвитку пізнавальних і творчих здібностей дітей у процесі коригування їхньої мовленнєвої діяльності	ДНЗ № 114
3	Технологія фізичного виховання (М. Єфименко)	Горизонтальний пластичний балет як форма фізичної активності дітей; принцип «двох засад у педагогіці», що передбачає різні підходи до організації роботи з дівчатками і хлопчиками	ДНЗ міста
4	Комп'ютерні програми у корегуально-розвивальній роботі з дітьми	Використання програмно-апаратного комплексу Speech Viewer-3 (візуалізація основних акустичних компонентів мовлення, візуальний контроль мовлення)	ДНЗ № 107, 33
5	Основи історико-краєзнавчої роботи в дошкільних закладах	Ознайомлення з історією міста через призму «Минуле», «Сьогодення», «Майбутнє»	ДНЗ № 91, 120, 127, 128

СУМСЬКИЙ ОІППО

№ з/п	Назва технології, автор	Опис технології	Адаптація, упровадження в навчальних закладах
1	Трудотерапія для дітей з особливими потребами Автор: Расенко Сергій Васильович, вихователь Сумського спеціального реабілітаційного навчально-виховного комплексу «Загальноосвітня школа І ступеня – дошкільний навчальний заклад № 34», м. Суми	Авторську розробку методики з трудотерапії, свічкоплавління і роботи з деревиною рекомендовано для роботи з дітьми з особливими потребами дошкільного та молодшого шкільного віку. Основною метою представленої технології є розвиток соціальної активності на основі організації доцільної чуттєво-предметної діяльності дітей через залучення до різних видів продуктивної діяльності, де розкриваються концептуальні підходи коригувальної роботи з трудового навчання дітей з порушенням інтелекту, затримкою психічного розвитку, ДЦП. Методика містить творчий аспект, дає змогу забезпечити кожній дитині достатній рівень розвитку та соціальної адаптації в суспільстві. Завдяки набутим умінням, навичкам у процесі трудотерапії діти стають менш залежними від дорослих, самостійними, а це посилює почуття власної гідності та поваги. Вихованці набувають трудових навичок, засвоюють моделі соціальної поведінки, реалізується потреба у руховій активності, формується внутрішній духовний склад. Поряд із цим, методика передбачає специфічні завдання: <ul style="list-style-type: none"> розвиток основних моторних функцій, їх коригування й оволодіння елементарними трудовими навичками; цілеспрямованість роботи на занятті, при цьому звертається увага на закономірності матеріалів та інструментів; бачення особливого образу дій у вели- 	Методика пройшла апробацію на базі Сумського спеціального реабілітаційного навчально-виховного комплексу «Загальноосвітня школа 1 ступеня – дошкільний навчальний заклад № 34» м. Суми та використовується у роботі цього закладу

		<p>кому соціальному плані, як внесок у загальну працю, з подальшою соціальною адаптацією в суспільство;</p> <ul style="list-style-type: none"> • розвиток трудових навичок і продуктивності. <p>Поетапність застосування методики.</p> <p><i>Перший</i> етап – навчання спільних дій педагога з дитиною та створення у дитини позитивного ставлення до цих дій.</p> <p><i>Другий</i> етап – «включення» у спілкування педагога та дитини жестів, зокрема використання вказівного пальця, який спрямовує увагу дитини на предмет.</p> <p><i>Третій</i> етап – навчання наслідування: способу рухів, потім дій з предметами.</p> <p><i>Четвертий</i> етап – формування побутових способів орієнтування.</p> <p><i>П'ятий</i> етап – навчання дітей за друком.</p> <p><i>Шостий</i> етап – навчання дій за словесною інструкцією.</p> <p>Зміст коригувально-розвивальних цілей методики має дев'ять розділів. Кожен із цих розділів складається з коригувально-розвивальної мети, змісту навчання та вказівок до занять.</p> <p>Перший – третій розділи не входять до занять з трудотерапії, які проводяться в майстерні, а інтегруються на заняттях у групових кімнатах з вихователями. Ці розділи сприяють подальшому засвоєнню знань про матеріали, розвиток основних навичок, творчих здібностей дітей. Ідеться про просту творчу діяльність, у центрі уваги якої – один матеріал, одна діяльність і одна творча ідея.</p> <p>Четвертий розділ передбачає роботу в майстерні, де викладення змісту виконаної роботи потребує спеціальної підготовки та техніки, а також відповідно обладнаної кімнати.</p> <p>П'ятий розділ будується спочатку на загальних методах ознайомлення з матеріалами під час проведення занять, а в подальшому розширюються та диференціюються його властивості, способи опрацювання, використання матеріалів.</p> <p>Шостий розділ – це вивчення застосування інструментів, де діти мають засвоїти, що кожен інструмент використовується окремо, тільки з відповідним видом матеріалу та відповідними технічними прийомами.</p> <p>У сьомому розділі описані технічні прийоми роботи, які передбачають застосування тільки одного прийому.</p> <p>Восьмий розділ є етапом проведення виробничих робіт. Починається він після засвоєння дітьми всіх початкових етапів.</p>	
--	--	--	--

		<p>У дев'ятому, завершальному розділі описано правила техніки безпеки, яких мусять дотримуватися на кожному занятті з трудовотерапії як діти, так і педагоги.</p> <p>Запропонована методика дасть змогу педагогам самостійно контролювати оригінальні, педагогічно доцільні прийоми коригувальної роботи з дітьми засобами трудової реабілітації</p>	
2	<p>Авторська технологія з фізичного виховання, оздоровчо-коригувальна гімнастика «Богатир» для дітей старшого дошкільного та молодшого дошкільного віку з порушеннями функцій опорно-рухового апарату.</p> <p>Автор: Корж Юрій Миколайович, старший викладач кафедри здоров'я людини та фізичної реабілітації Інституту фізичної культури Сумського державного педагогічного університету ім. А. Макаренка</p>	<p>Метою оздоровчо-коригувальної гімнастики «Богатир» є розвиток рухових якостей, профілактика порушення функцій опорно-рухового апарату, підвищення загальної працездатності, активізації рухового режиму, поліпшення психо-емоційного та функціонального станів організму, мотивації дітей самостійно займатися фізичними вправами.</p> <p>Оздоровчо-коригувальна гімнастика «Богатир» включає чотири базових комплекси різноманітних гімнастичних вправ з використанням запатентованих у 2009 р. гумово-поролонних тренажерів та еспандерів (комплекс № 1 ігрових, імітаційних вправ «Гімнастика тигрят» з поролонними лапами, що налічує 32 вправи; комплекс коригувальних вправ № 2 «Подружися з черепашкою», спрямованих на формування правильної постави, із використанням казково-ігрового пристосування «Черепашка» – 32 вправи; комплекс силових вправ № 3 для розвитку розгиначів і відвідних м'язів кінцівок із гумово-поролонними еспандерами «Лук» і поролонним тренажером «Силач» – 17 вправ; комплекс силових вправ № 4 для розвитку згиначів і привідних м'язів кінцівок із поролонними тренажерами «Гармошка», «Клин», «Педаль» – 13 вправ). Упровадження цієї технології дає змогу більш ефективно впливати на розвиток рухових якостей (сили і силової витривалості основних м'язових груп), складати різноманітні оздоровчо-профілактичні та реабілітаційні програми, залежно від виду патології та фізичної працездатності дитини, активно формувати стереотип правильної постави, поліпшувати функціональний стан кардіо-респіраторної системи та мотивацію дітей старшого дошкільного, молодшого шкільного віку до ведення здорового способу життя</p>	<p>Ця технологія пройшла апробацію на базі Сумського дошкільного навчального закладу № 20 «Посмішка», м. Суми та використовується у роботі Сумського дошкільного навчального закладу № 20 «Посмішка», дошкільного навчального закладу № 26 «Ласкавушка» загальноосвітньої школи «Свято-Миколаївська школа», м. Суми.</p> <p>Призначена для вихователів та інструкторів із фізичної культури дошкільних навчальних закладів, учителів з фізичної культури загальноосвітніх шкіл, медсестер з лікувальної фізкультури, батьків, фахівців із фізичної реабілітації</p>

ІВАНО-ФРАНКІВСЬКИЙ ОІППО

№ з/п	Назва технології, Автор	Опис технології	Адаптація, упровадження в навчальних закладах
1	Л. Калуська. Дитина і казка (авторська програма)	Визначено завдання для розвитку фізичної, мовленнєвої, художньо-образотворчої та	ДНЗ №29, 23, 28, м. Івано-Франківськ

		прикладної, логіко-математичної, соціальної компетентностей дітей четвертого, п'ятого та шостого року життя. Зосереджено увагу на казках Василя Сухомлинського, проте використовуються й інші твори. За змістом казок пропонуються пізнавальні завдання. За змістом науково-методичного супроводу впровадження програми видруковано науково-методичний посібник «Казковий дивосвіт» (автор – Л. Калуська. – Івано-Франківськ, 2010)	
2	<i>Л. Калуська. Бережи здоров'я змалку</i> (авторська програма)	Визначено завдання формування мотиваційної установки на здоровий спосіб життя. Розкрито зміст освітнього процесу зі збереження та зміцнення здоров'я дітей кожної вікової групи за чотирма складовими здоров'я: фізичною, психоемоційною, моральною, соціальною	ДНЗ різних районів та міст області
3	<i>Л. Калуська. Дитина в довкіллі</i> (авторська програма)	Основні завдання програми спрямовано на ознайомлення дітей з предметами, явищами, особливостями стосунків між людьми з позиції безпеки життєдіяльності, а також вироблення у дітей елементарних умінь і навичок поведінки в різних ситуаціях. Подано контрольні питання та орієнтовна календарно-тематична сітка занять з безпеки життєдіяльності	ДНЗ різних районів та міст області
4	<i>Л. Калуська. Гуцульствознавство</i> (авторська програма)	Мета, завдання і зміст програми спрямовано на ознайомлення дітей дошкільного віку з історією, природою, культурою гуцулів. Подано рекомендації й орієнтовну перспективну календарно-тематичну сітку занять на різні пори року	ДНЗ № 15 «Гуцулочка», м. Івано-Франківськ; Білоберізький ДНЗ «Теремок» Верховинського району
5	<i>Л. Калуська. Народні ремесла</i> (авторська програма)	Ознайомлення дошкільників з народними ремеслами, долучення їх до трудових традицій українського народу. Відповідно до розділів подано теми занять, перелік, орієнтовний обсяг знань, умінь та навичок, орієнтовні контрольні запитання до розділів програми, рекомендації та поради щодо особливостей організації освітнього процесу для ознайомлення з ремеслами певного виду	ДНЗ № 15 «Гуцулочка» м. Івано-Франківськ; різні ДНЗ області
6	<i>Л. Соколовська. Хореографія в дошкільному закладі</i> (авторська програма)	Завдання програми укладено відповідно до особливостей розвитку дітей п'ятого та шостого років життя за розділами: «Ритміка», «Танцювальна азбука», «Танці»	ДНЗ різних районів та міст області
7	<i>Г. Серман, К. Пальона. Навчання риторики дітей старшого дошкільного віку</i> (авторська програма)	Програма реалізує завдання розвитку мислення та мовлення, формування в дітей старшого дошкільного віку відповідальності за зміст мовлення, урахування в організації спілкування таких факторів успішної комунікації, як адресат мовлення, зміст мовленнєвої взаємодії, оформлення висловлювання відповідно до власних цілей та запитів	ДНЗ «Сонечко» Тлумацької міськради; Джурівський ДНЗ «Теремок» Снятинської райдержадміністрації; ДНЗ «Ластівка» Калуської міськради; ДНЗ різних районів та міст області

		<p>іншої людини. Завдання реалізуються через п'ять розділів:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Техніка мовлення. 2. Засоби логічної виразності. 3. Засоби емоційно-образної виразності . 4. Секрети розповідання. 5. Оволодіння основами ораторського мистецтва. <p>Подаються показники оволодіння дітьми основними вміннями з риторики та перелік художніх творів до програми.</p> <p>Зміст програми підсилено навчально-методичним посібником Л. Калуської, Н. Бабій та К. Пальної «Риторика в дитячому садку». – Івано-Франківськ, 2011</p>	
8	Розвиток спрямованості дитячої уяви (використання наукових ідей О. М. Дяченко)	<p>Головна ідея в організації педагогічного процесу – це методи, прийоми та засоби навчання, вони використовуються для того, щоб дитина створювала творчий продукт – розповідь за власним задумом чи казку.</p> <p>Технологія реалізується чотирма етапами відповідно до конкретних завдань на кожному з них; апробована в процесі експериментального дослідження рівня вищого навчального закладу. Найбільшу ефективність стосовно розвитку уяви та прояву творчості у створенні мовленнєвого продукту забезпечують схеми та моделі, що використовуються на II, III і IV етапах. За результатами апробації видруковано навчально-методичний посібник «Розвиток уяви дошкільників» / уряд. Н. М. Бабій, Н. В. Назарук. – Івано-Франківськ, 2007.</p>	<p>ДНЗ «Квітка Карпат», Надвірнянського району; ДНЗ «Веселка», м. Болехів; ДНЗ «Сонечко» Тлумацької міської ради; ДНЗ «Гірський струмочок» Яремчанської міської ради; Вигодський ДНЗ (ясла-садок) «Дзвіночок» Долинського району; інші ДНЗ різних районів та міст області</p>

ХАРКІВСЬКА АКАДЕМІЯ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ

№ з/п	Назва технології, автор	Опис технології	Адаптація, упровадження в навчальних закладах
1	Ознайомлення дошкільників з природою: системний підхід. Автори: Горбунова Тамара Олександрівна, завідувач ДНЗ № 290 Харківської міської ради; Волкова Юлія Станіславівна, вихователь-методист ДНЗ № 290 Харківської міської ради; Назарян Раїса Трохимівна, старший викладач кафедри управління якістю освіти Харківської академії неперервної освіти	Блокова система ознайомлення дитини з природою сприяє розширенню її знань про живу і неживу природу, формуванню інтересу до явищ природи, прагненню до її пізнання та бережливого ставлення до неї. Матеріали відповідають змісту Базового компонента дошкільної освіти в Україні, спрямовані на формування екологічної компетентності дошкільника, формування у нього позитивного емоційно-ціннісного ставлення до довкілля, формування реалістичних уявлень про явища природи	Комсомольський ДНЗ № 4 «Росинки» Зміївської ТЕС, Лозівський ДНЗ № 10 Лозівської міської ради, ДНЗ № 450, 399, 416, 51, 446, 281, 427, 268 Харківської міської ради
2	Економічна освіта в системі навчання та виховання дошкільників. Автор: Шмельова Ольга В'ячеславівна, завідувач ДНЗ № 52 комбінованого	Економічне виховання у дошкільному закладі починається з 3-х років з використанням занять, гри та інших видів діяльності. Діти знайомляться з правилами бережливого ставлення до предметів, речей	Балаклійський ДНЗ № 4 Балаклійської міської ради, Барвінківський ДНЗ № 3 Барвінківської міської ради, Валківський ДНЗ

	типу Харківської міської ради	та природних ресурсів, з рекламою. У них формуються початкові уявлення про фінансові категорії. Систематична робота з економічного виховання в дошкільному закладі та сім'ї забезпечила усвідомлення дітьми необхідності бережливого ставлення до речей, продуктів харчування, електроенергії, води, майна дошкільного закладу, здоров'я свого та усіх членів родини, своєчасного ремонту іграшок, книжок, дрібного ремонту одягу. У вихованців формуються уявлення про грошову одиницю, бюджет, доходи, витрати. Діти дізнаються про професії людей, вчать оцінювати результати своєї праці, батьків та інших людей. Досвід роботи показав, що вихованці стали більш раціонально організувати свою діяльність, що є вагомим показником підготовки дитини до дорослого життя	«Берізка» Валківської міської ради, Валківський ДНЗ «Яблунька» Валківської міської ради, Лозівський ДНЗ № 2 Лозівської міської ради, Люботинський ДНЗ № 1 Люботинської міської ради, Первомайський ДНЗ № 16 Первомайської міської ради, Малороганівський ДНЗ Харківського району, ДНЗ № 7, 28, 35, 78, 263, 457 Харківської міської ради
3	Методичні рекомендації до навчальної програми «Цікавинка» з англійської мови для дітей дошкільного віку. Автори: Жук Надія Василівна, Кравченко Тетяна Володимирівна, учителі англійської мови дошкільного навчального закладу № 138 Харківської міської ради	Методичні рекомендації та розроблені до них робочі зошити призначені для формування у дітей елементарної англійської мовної компетенції за основними сферами життєдіяльності, визначеними Базовою програмою розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі». Навчання розраховане на три роки, починаючи з молодшого дошкільного віку (з 3-х до 6-ти років). З урахуванням інтересів та можливостей дітей використано фронтальну, підгрупову, індивідуально-підгрупову, індивідуальну форми навчання	ДНЗ № 384, 428, 429 Харківської міської ради

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ ОІППО

№ з/п	Назва технології Автор	Опис технології	Адаптація, упровадження в навчальних закладах
1	«Розвиток пізнавальних та творчих здібностей старших дошкільників шляхом упровадження розвивальних комп'ютерних ігор» Автор: Чайка Зоя Володимирівна, завідувач ДНЗ № 1 м. Шепетівки, спеціаліст вищої категорії; тел. 4-72-21, моб. тел. 0978955996	Авторська розробка спрямована на: • розвиток у дошкільника пізнання за допомогою розвивальних комп'ютерних ігор; • формування у дитини специфічних навичок алгоритмічного (аналітичного, логічного) мислення, уваги, уяви, сенсорних і творчих здібностей. Мета: розвиток особистості через упровадження інформаційних технологій	Адаптація: Дошкільні навчальні заклади №№ 1, 3; НВО №3
2	«Інтеграція – провідний принцип організації освітнього процесу в родинній групі» Автор: Любка Тетяна Станіславівна, вихователь ДНЗ № 30 м. Кам'янець-Подільського, педагогічне звання «вихователь-методист»; моб. тел. 0989776036	Авторська технологія пропонує інтеграцію як принцип поєднання та взаємопроникнення змісту, методів та видів навчання; вона дає змогу досягнути наступності, цілісності та більш ефективного комплексного виконання актуальних завдань дошкільної освіти. Мета: активізувати процес пізнання, розширювати світогляд дошкільників, сприяти прояву творчих здібностей	Адаптація: Дошкільні навчальні заклади №№ 8, 9, 23 Упровадження: Дошкільні навчальні заклади №№ 30, 7

ЧЕРКАСЬКИЙ ОІППО

№ з/п	Назва технології, автор	Опис технології	Адаптація, упровадження в навчальних закладах
1	«Психолого-педагогічні умови креативного розвитку дошкільників на засадах диференційованого підходу» Т. К. Андрущенко	Використання потенційних можливостей кожної дитини, формування індивідуальних і творчих здібностей на етапі дошкільного дитинства, засобами диференційованого навчально-виховного процесу	НВК № 1, ДНЗ № 30 м. Умані, ДНЗ № 1, № 6 м. Жашкова, ДНЗ № 2, №4 м. Корсунь-Шевченків Черкаської області
2	Технологія активізації морально-ціннісних орієнтацій батьків у формуванні життєво-компетентної особистості дошкільника А.Є. Сіренко	Ефективне використання позитивних морально-ціннісних орієнтацій сім'ї та дошкільного навчального закладу для розвитку нахилів, здібностей, інтересів та потреб кожного вихованця, виявлення талантів, створення сприятливих умов для самовираження й самореалізації кожного індивіда	Дошкільні навчальні заклади № 41, 78 м. Черкаси, ДНЗ № 4 смт. Маньківка, ДНЗ смт. Буки
3	«Модель занурення». В. Н. Шавровська	Ефективне використання тематичних блоків під час організації освітнього процесу з дітьми у різновікових групах	Дошкільні навчальні заклади та навчально-виховні комплекси Черкаської області

ЛІТЕРАТУРА

1. Богданова Л. Полный курс раннего развития ребенка / Л. Богданова. — СПб. : Лев и сова, 2007.
2. Ващенко Л. М. Управління інноваційними процесами в загальній середній освіті регіону : моногр. / Л. М. Ващенко. — К. : Тираж, 2005. — 380 с.
3. Гавриш Н. На шляху до оновлення / Н. Гавриш // Дошкільне виховання. — 2009. — № 2. — С. 7–10.
4. Гаргай В. Б. Диссеминация опыта инновационной деятельности учителя [электронный ресурс] / В. Б. Гаргай, К. А. Кипа, Н. Б. Наприенко // Школьный сайт «Плюс». — Режим доступа : http://vanino3.ucoz.ru/load/o_pedagogicheskom_opyte/disseminacija_pedagogicheskogo_opyta/11-1-0-14
5. Гончаренко А. Готовність педагогів до впровадження Програми / А. Гончаренко // Дошкільне виховання. — 2010. — № 8. — С.12–13.
6. Грицюк Л. С. Інноваційні системи у особистісно орієнтованому навчанні і вихованні дошкільника / Л. С. Грицюк. — Вижниця: ВПП “Черемош”, 2004.
7. Гуменюк В. І. Науково-методична робота з педагогічними кадрами: навч.-метод. посіб. / В. В. Гуменюк, І. А. Наумчук, П. П. Хмельницький, М. І. Мошак. — Кам'янець-Подільський : ПП М. І. Мошак, 2005. — 160 с.
8. Демиденко Т. М. Підготовка майбутніх учителів трудового навчання до інноваційної педагогічної діяльності: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Т. М. Демиденко. — К., 2004. — С. 191–209.
9. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: навч. посіб. / І. М. Дичківська — К. : Академвидав, 2004.
10. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: навч. посіб. / І. М. Дичківська — К. : Академвидав, 2004.
11. Дмитриева В. Развитие ребенка с рождения до 5 лет / В. Дмитриева. — М. : Эксмо, 2007.
12. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України ; голов. ред. В. Г. Кремень. — К. : Юрінком Інтер, 2008. — 1040 с.
13. Новий словник української мови / уклад. В. Яременко, О. Сліпушко. — К. : Аконт, 2001. — Т. 2. — С. 305.
14. Єрмола А. М. Організація науково-методичної роботи з педагогічними кадрами району: метод. реком. керівника освіти / А. М. Єрмола. — Х., 1998. — 45 с.
15. Здібності. Обдарованість. Таланти. Система роботи з обдарованими дітьми / упоряд. М. Голубенко. — К. : Шкільний світ, 2009.
16. Здоров'язберігаючі технології в навчальному закладі / упоряд. О. Колонькова, О. Литовченко — К. : Шкільний світ, 2009.
17. Інноваційна практика в роботі вихователя ДНЗ: метод. посіб./ Н. Дятленко, А. Гончаренко, А. Шевчук [та ін.]. — К. : Шкільний світ, 2010.
18. Клокар Н. І. Психолого-педагогічна підготовка вчителя до інноваційної діяльності: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Н. І. Клокар. — К., 1997. — С. 168—193.
19. Ковальова С. В. До питання про поняття «дисемінація» у контексті освоєння педагогічного досвіду [електронний ресурс] / С. В. Ковальова. — Режим доступа : <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/NarOsv/2011-1/11ksvopd.htm>
20. Ковтун Є. Впровадження програми – наша спільна справа / Є. Ковтун // Дошкільне виховання. — 2010. — № 8. — С. 9–10.
21. Козлова О. Г. Підготовка вчителя до інноваційної діяльності в системі післядипломної освіти: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / О. Г. Козлова. — К., 1999. — С. 162–178.

22. Кремень В. Г. Освіта і наука в Україні — інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати / В. Г. Кремень. — К. : Грамота, 2005. — 448 с.
23. Крутій К. Л. Проектування освітнього простору дошкільного навчального закладу як умова розвитку здібностей дитини. Реформування модернізації і парадигми дошкільної освіти в Україні: теоретичні засади і погляд у майбутнє. — Режим доступу : <http://www.ukrdeti.com>
24. Любченко Н. В. Координація як функція управлінської діяльності науково-методичного центру Університету менеджменту освіти НАПН України / Н. В. Любченко // Вісник післядипломної освіти : зб. наук. пр. / Ун-т менедж. освіти НАПН України, редкол. : О. Л. Ануфрієва [та ін.]. — К., 2005. — Вип. 2(15) / голов. ред. В. В. Олійник. — К., 2011. — С. 83–89.
25. Маслов В. Принципи ефективного розвитку системи післядипломної освіти / В. Маслов // Післядипломна освіта в Україні. — 2010. — № 1. — С. 7–11.
26. Никитина Л. Г. Диссеминация педагогического опыта с помощью банка педагогической информации [электронный ресурс] / Л. Г. Никитина. — Режим доступу : <http://gazeta.chernmms.edusite.ru/DswMedia/dokladnikitina.doc>
27. Нікітін Б. П. Сходінки творчості, або розвиваючі ігри / Б. П. Нікітін. — К. : Рад. шк., 1991.
28. Олійник В. Наукові засади розроблення прогностичної моделі розвитку післядипломної освіти в Україні / В. Олійник, В. Семиченко, Л. Пуховська [та ін.] // Післядипломна освіта в Україні. — 2007. — № 1. — С. 18–23.
29. Оцінювання і відбір педагогічних інновацій: теоретико-прикладний аспект: наук.-метод. посіб. / за ред. Л. І. Даниленко. — К. : Логос, 2001. — 185 с.
30. Сокоlecь І. І. Міжкультурне спілкування в контексті Болонського процесу / І. І. Сокоlecь // Мовна освіта в контексті Болонських реалій: наук. конф. кафедри ЮНЕСКО КНЛУ (24–25 лютого 2005 р.). — К. : Вид. центр КНЛУ. — С. 102–104.
31. Тамберг Ю. Г. Развитие интеллекта ребенка / Ю. Г. Тамберг. — Екатеринбург : У - Фактория, 2004.
32. Формування валеологічної свідомості: метод. посіб. / С. В. Ветров, Г. О. Пуліна [та ін.]. — К. : Плеяди, 2005.
33. Чепурна Н. Шляхи впровадження Базової програми / Н. Чепурна // Дошкільне виховання. — 2009. — № 6. — С. 4.
34. Чернишова Є. Кадрова політика як пріоритет стратегії розвитку навчального закладу системи післядипломної педагогічної освіти / Є. Чернишова // Післядипломна освіта в Україні. — 2012. — № 1. — С. 10–14.
35. Чернишова Є. Управление инновационными процессами в региональной системе образования / Є. Чернишова // Материалы междунаrod. науч.-практ. конф. — Уральск, 2008.
36. Чернишова Є. На шляху модернізації післядипломної педагогічної освіти / Є. Чернишова // Освіта України. — 2010. — С. 53–54.
37. Шавровська В. Готуємось до роботи за Базовою програмою / В. Шавровська // Дошкільне виховання. — 2009. — № 1. — С. 12–13.
38. Шишолік Л. Базова програма крокує Рівненщиною / Л. Шишолік // Дошкільне виховання. — 2010. — № 6. — С. 9.
39. Щедровицкий Г. П. Система педагогических исследований: методологический аспект / Г. П. Щедровицкий — М. : Педагогика, 1993. — С. 7–194.
40. Юхимець Т. О. Виховуємо творчу особистість // Постметодика. — 2009. — № 1(85). — С. 27–34.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

Вороніна Тетяна Василівна, головний редактор Всеукраїнських видань «Дитячий садок» і журналу «Дошкілля» видавництва «Шкільний світ», член Національної спілки журналістів України, Київ.

Дорошенко Зеля Павлівна, старший викладач Запорізького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

Кудикіна Надія Василівна, завідувач кафедри дошкільної освіти Педагогічного ін-ту Київського університету ім. Б. Гринченка, доктор педагогічних наук, професор.

Кузьменко Віра Ульянівна, професор Національного педагогічного ун-ту ім. М. П. Драгоманова, доктор психологічних наук.

Любченко Надія Василівна, директор Науково-методичного центру координації закладів післядипломної педагогічної освіти, регіональних та міжнародних зв'язків ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України.

Муравйова Наталія Володимирівна, методист методичного відділу координації закладів післядипломної педагогічної освіти та інформаційного супроводу Науково-методичного центру координації закладів післядипломної педагогічної освіти, регіональних та міжнародних зв'язків ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України.

Полякова Людмила Степанівна, директор школи-садка «Пролісок» Дарницького району м. Києва.

Поніманська Тамара Іллівна, проректор з наукової роботи Рівненського державного гуманітарного університету, завідувачка кафедр педагогіки і психології (дошкільної та корекційної), кандидат педагогічних наук, професор.

Прокопенко Олена Антонівна, методист ресурсного центру Науково-методичного центру координації закладів післядипломної педагогічної освіти, регіональних та міжнародних зв'язків ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України.

Сіданіч Ірина Леонідівна, доцент кафедри управління навчальними закладами та педагогіки вищої школи Інституту менеджменту та психології ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України, кандидат педагогічних наук.

Стеценко Ірина Борисівна, заступник головного редактора Всеукраїнських видань «Дитячий садок» і журналу «Дошкілля» видавництва «Шкільний світ», м. Київ.

Сучок Віра Євгеніївна, завідувач ДНЗ № 4. м. Южне Одеської області.

Федорова Ольга Олександрівна, методист відділу новітніх педагогічних технологій Науково-методичного центру координації закладів післядипломної педагогічної освіти, регіональних та міжнародних зв'язків ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України.

Чайка Зоя Володимирівна, завідувач ДНЗ № 1, м. Шепетівка Хмельницької області.

Чернишова Євгенія Родіонівна, перший проректор ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України, кандидат педагогічних наук, доцент.

Навчально-методичне видання

Чернишова Євгенія Родіонівна
Любченко Надія Василівна
Прокопенко Олена Антонівна
Виноградова Анна Сергіївна

ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Частина 1

*Науково-методичний посібник
за редакцією Чернишової Є.Р.*

Редактор — *Івашень Л. Є.*
Коректор — *Дончевська Л. Г.*
Комп'ютерна верстка — *Васильченко Я. Й.*

Здано до склад. 27.06.2012 р. Підп. до друку 10.09.2012 р. Формат 60x84 1/16.

Папір офсет. Гарнітура Arial. Друк ризографічний.

Ум. друк. арк. 4,7. Наклад 300 прим. Зам. № 669.

Видавництво Державного вищого навчального закладу
«Університет менеджменту освіти»
вул. Артема, 52-А, м. Київ, 04053. тел.: (044) 484-10-96.
e-mail: rector@umo.edu.ua